Norges andre periodiske rapport om arbeidet med konvensjonen om vern av den immaterielle kulturarven av 2003 til UNESCO i 2021

Utkast for innspill

Innhold

Utkast for innspill 1

1. Innspill til rapportutkastet 3

2. Rapportutkast 6

A General information 6

A.1 Executive summary 6

A.2 Contact information of the focal point for the periodic report 6

A.3 Institutions and organizations involved in the preparation of the periodic report 6

A.4 Accredited Non-Governmental Organizations 9

A.5 Participation to the international mechanisms of the 2003 Convention 11

A.5.1 Elements inscribed on the List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding 11

A.5.2 Elements inscribed on the Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity 11

A.5.3 Programmes selected for the Register of Good Safeguarding Practices 12

A.5.4 Projects financed through International Assistance (Intangible Cultural Heritage Fund) ... 13

A.6 Inventories 13

A.7 Synergies with other international frameworks 15

B Reporting against core indicators 16

Thematic Area: Institutional and human capacities 16

1. Extent to which competent bodies and institutions and consultative mechanisms support the continued practice and transmission of ICH 16

2. Extent to which programmes support the strengthening of human capacities to promote safeguarding and management of ICH 25

3. Extent to which training is operated by or addressed to communities, groups and individuals, as well as to those working in the fields of culture and heritage 28

Thematic Area: Transmission and education 29

4. Extent to which both formal and non-formal education strengthen the transmission of ICH and promote respect for ICH 29

5. Extent to which ICH and its safeguarding are integrated into primary and secondary education, included in the content of relevant disciplines, and used to strengthen teaching and learning about and with ICH and respect for one's own and others' ICH 38

6. Extent to which post-secondary education supports the practice and transmission of ICH as well as study of its social, cultural and other dimensions 45
Thematic Area: Inventorying and research 48
7. Extent to which inventories reflect the diversity of ICH and contribute to its safeguarding 48
8. Extent to which the inventorying process is inclusive, respects the diversity of ICH and its practitioners, and supports safeguarding by communities, groups and individuals concerned .. 53
9. Extent to which research and documentation, including scientific, technical and artistic studies, contribute to safeguarding 54
10. Extent to which research findings and documentation are accessible and are utilized to strengthen policy-making and improve safeguarding..... 58
Thematic Area: Policies as well as legal and administrative measures..... 61
11. Extent to which policies as well as legal and administrative measures in the field of culture reflect the diversity of ICH and the importance of its safeguarding and are implemented 61
12. Extent to which policies as well as legal and administrative measures in the field of education reflect the diversity of ICH and the importance of its safeguarding and are implemented 72
13. Policies and legal and administrative measures in fields other than culture and education reflect diversity of ICH and are implemented 73
14. Extent to which policies as well as legal and administrative measures respect customary rights, practices and expressions, particularly as regards the practice and transmission of ICH . 77
Thematic Area: Role of intangible cultural heritage and its safeguarding in society..... 78
15. Extent to which the importance of ICH and its safeguarding in society is recognized, both by the communities, groups and individuals concerned and by the society at large..... 78
16. Extent to which the importance of safeguarding ICH is recognized through inclusive plans and programmes that foster self-respect and mutual respect. 83
Thematic Area: Awareness raising 91
17. Extent to which communities, groups and individuals participate widely in raising awareness about the importance of ICH and its safeguarding 91
18. Extent to which media are involved in raising awareness about the importance of ICH and its safeguarding and in promoting understanding and mutual respect 97
19. Extent to which public information measures raise awareness about the importance of ICH and its safeguarding and promote understanding and mutual respect. 101
20. Extent to which programmes raising awareness of ICH respect the relevant ethical principles 103
Thematic Area: Engagement of communities, groups and individuals as well as other stakeholders 105
21. Extent to which engagement for safeguarding ICH is enhanced among stakeholders..... 105
Eksempler på community-basert deltakelse i vern og videreføring 106
22. Extent to which civil society contributes to monitoring of ICH safeguarding..... 109
Thematic Area: International engagement..... 112

23. Number and geographic distribution of NGOs, public and private bodies, and private persons involved by the Committee in an advisory or consultative capacity 112
24. Percentage of States Parties actively engaged with other States Parties in cooperation for safeguarding 112
25. Percentage of States Parties actively engaged in international networking and institutional cooperation 117
26. ICH Fund effectively supports safeguarding and international engagement 120
C. Status of elements inscribed on the Representative List 121
C.1. Social and cultural functions 121
C.2. Assessment of its viability and current risks 121
C.3. Contribution to the goals of the List 122
C.4. Efforts to promote or reinforce the element 123
C.5. Community participation 124
C.6. Institutional context 124
C.7. Participation of communities in preparing this report 125
D Signature on behalf of the State 125

1. Innspill til rapportutkastet

Dette er et rapportutkast for status på implementeringen av UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven av 2003 i Norge. Norge må utarbeide en slik rapport hvert sjette år. Utkastet er basert på innspillsmøter og skriftlige innspill i perioden mars-august, samt en gjennomgang av offentlig tilgjengelig informasjon pr. 30.08.2021.

Stor takk til alle som har bidratt med gode og konstruktive innspill til rapporten og til det videre arbeidet med implementeringen av konvensjonen så langt.

Kulturrådet ønsker innspill på utkastet

Kulturrådet ønsker innspill til dette utkastet. Innspill sendes post@kulturradet.no innen 5. oktober 2021. Innspillene er offentlige.

Rapporten er organisert etter indikatorer og underindikatorer, definert av UNESCO, så vi ber dere merke innspillet med indikator og sidetallet i rapportutkastet.

Vi ønsker spesielt at dere ser på følgende:

- Kvalitetssikre og eventuelt korrigere innspill i utkastet. Vær oppmerksom på at Kulturrådet har sammenfattet de fleste innspillene fra innspillsrunden før sommeren.
- Flere innspill på felt/tema som ikke er omtalt i utkastet. På enkelte steder i rapportutkastet er det framhevet hvor vi ønsker innspill.

- Send oss gjerne eksempler på tiltak/prosjekter som er gjennomført i perioden 2014-2018, selv om ikke alle eksemplene vil bli gjengitt i rapporten.
- Andre innspill

Hvordan lese rapportutkastet:

Utkastet inneholder tekst på bokmål, nynorsk og engelsk. Spørsmålene fra UNESCO er skrevet på engelsk. Kulturrådet har svart hovedsakelig på norsk bokmål, men skriver nynorsk der vi har hentet informasjon fra nynorske kilder. Tilsvarende er det engelsk tekst i utkastet der vi har brukt engelske kilder. Den endelige rapporten blir skrevet på engelsk og sendt inn via UNESCOs skjema.

I parentes etter engelske titlene angis referanse til konvensjonen (artikkel, art.), retningslinjer (Operational direktives, OD), etiske retningslinjer (ethical principles, EP) og til FNs bærekraftsmål (sustainable development goal, SDG).

Svarene våre tar utgangspunkt i disse referansene.

OBS:

- *ICH* står for Intangible Cultural Heritage, *IKA* står for immateriell kulturarv.
- *2003-konvensjonen* viser til konvensjonen om vern av den immaterielle kulturarven.
- Utkastet har ikke gjennomgått språkvask, så det kan forekomme stavefeil og noen unøyaktigheter. Dette vil rettes opp etter at vi har fått innspill i denne runden.

Hvordan navigere i rapporten:

- **Gå via innholdsfortegnelsen** og se etter tematiske områder og temaer som er av interesse. Vær oppmerksom på at ulike temaområder og indikatorer overlapper. Eksempelvis ligger utdanningsfeltet under indikatorene 4,5 og 6, men også indikator 12 omhandler utdanning.
- **Definerte søk i PDF** kan gjøre det enklere for deg å finne informasjon om utvalgte tema: Skriv *CTRL F* når du er inne i dokumentet. Da får du opp et søkefelt og kan skrive inn ditt søkeord. Vær oppmerksom på språknyansene: Ved omtale eksempelsvis av samisk kultur, må du bl.a. bruke søkerord som *sami, same*, *indigenous* og *urfolk* for å få god oversikt. Nasjonale minoriteter er også omtalt med sine respektive navn: jøder, kvener/norskfinner, romanifolk/taterne, rom og skogfinner.

Informasjon om videre prosess:

Når vi har mottatt innspill i denne runden, vil Kulturrådet gå gjennom innspillene og gjøre eventuelle korrigeringer. Alle innspill blir vurdert opp mot helheten i rapporten og UNESCOs føringer under hvert spørsmål. Vi skal finne en balanse mellom politiske føringer for arbeidet og aktørenes ønsker og behov, gjengitt i innspillene. Som tidligere understreket, vil ikke alle innspill bli løftet fram i denne rapporten, men vi ønsker likevel innspill for å få god oversikt over feltet.

Norge skal rapportere i et skjema som ligger ute på UNESCOs nettsider, og rapporten må leveres på et av de offisielle UNESCO-språkene. Norge leverer rapporten på engelsk. Teksten som fylles inn i UNESCO-skjemaet baseres på teksten i utkastet som ferdigstilles etter denne innspillsrunden.

Kulturdepartementet vil sende UNESCO den endelige rapporten innen 15. desember 2021.

Føringer fra UNESCO

UNESCO har standardisert rapporteringsarbeidet: Det skal blant annet rapporteres på forhåndsdefinerte indikatorer og på en del utvalgte temaer. Spørsmålene fra UNESCO skal besvares ut fra føringer i konvensjonsteksten, etiske retningslinjer og gjeldende direktiver. UNESCO legger også vekt på hvordan arbeid med vern og videreføring av immateriell kulturarv bidrar inn i arbeidet med å nå bærekraftsmålene. Se vedlagte PP-presentasjon for ytterligere opplysninger. (lenke til PP-presentasjonen). Dette gjør at visse gjentakelser ikke er til å unngå.

Firedelt rapport:

- Seksjon A etterspør generell informasjon, blant annet om prosessen med periodisk rapport, omtale av involverte aktører og en oppsummering.
- Seksjon B utgjør hoveddelen av rapporten og består av 8 forhåndsdefinerte temaer og 26 hovedindikatorer. Hovedindikatorene følges av noen vurderingsfaktorer, formulert som spørsmål. Disse spørsmålene skal besvares. Det er i under del B vi har mottatt flest innspill.
- Seksjon C gjelder rapportering på innskrevne elementer.
  Norge har ett element på *Representative List*: Setesdalstradisjonen. Informasjonen under del C er gitt med utgangspunkt i dialog med og innspill fra kontaktpersoner for Setesdalstradisjonen. Det er mulig for andre å kommentere på denne informasjonen.
- Seksjon D er formaliteter

Føringer for arbeidet med rapporten i Norge

Kulturdepartementet ba Norsk kulturråd om å koordinere og gjennomføre prosessen med utarbeidelse av Norges andre periodiske rapport, fram til innsendelse av endelig rapportutkast til Kulturdepartementet høsten 2021 (jf. oppdragsbrev 16/3043-25). Oppdraget har bestått av følgende:

- gjennomføre relevante kartleggingstiltak med tanke på kunnskapsgrunnlaget for rapporten
- sikre at de berørte miljøene involveres i rapporteringsprosessen (jf. konvensjonens vektlegging av tradisjonsbærernes og utøvernes rolle og definisjonsmakt)
- gi innspill til hvordan Stortingets føringer om å særlig vektlegge urfolks og nasjonale minoriteters immaterielle kulturarv fortsatt kan ivaretas i den kommende perioden
- sikre en helhetlig, tverrfaglig tilnærming, herunder en bred ivaretagelse av konvensjonens ulike domeneområder og mangfold av kulturuttrykk (jf. UNESCOs strategiske prioriteringer), samt rollen til lokalmiljø (communities, jf. konvensjonsteksten)
- gi grunnlag for en vurdering av norske aktørers erfaringer med innskrivning av kulturuttrykk på UNESCOs representative liste over menneskehetens immaterielle kulturarv og fortegnelsen over gode vernepraksiser.

2. Rapportutkast

A General information

A.1 Executive summary

400-600 ord

Denne teksten skrives til slutt

A.2 Contact information of the focal point for the periodic report

Focal point: Norsk Kulturråd v/Hildegunn Bjørgen

A.3 Institutions and organizations involved in the preparation of the periodic report

I arbeidet med innspill til rapporten ble det invitert ca 150 institusjoner, organisasjoner og aktører. Totalt har om lag 90 organisasjoner og noen enkeltaktører deltatt på innspillsmøter og/eller gitt skriftlige innspill. Listen vil oppdateres etter den åpne innspillsrunden på dette rapportutkastet.

Type	**Name**	**Role in the preparation of the periodic report**
Governmental institutions	Arkivverket	Innspillsmøte
	Kunnskapsdepartementet	Møte
	Miljødirektoratet	Innspillsmøte
	Nasjonalbiblioteket	Innspillsmøte
	Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider	Innspillsmøter
	Norsk kulturråd, fagkomiteen for immateriell kulturarv og administrativt ansatte	Innspillsmøter
	Riksantikvaren	Innspillsmøte
	Skeivt arkiv, Avdeling for spesialsamlinger ved Universitetsbiblioteket i Bergen	Innspillsmøte
	Sametinget	Innspillsmøte
	Sámi arkiiva, Arkivverket	Innspillsmøter
	Språkrådet	Innspillsmøter med nasjonale minoriteter
	Utdanningsdirektoratet	Innspillsmøte
	Utenriksdepartementet	Skriftlig innspill
National commission for UNESCO	Den norske UNESCO-kommisjonen	Innspillsmøter
Centres of expertise	*Forbundet KYSTEN	Akkreditert NGO, innspillsmøter
	*Norges bygdekvinnelag	Akkreditert NGO, innspillsmøte
	*Norges husflidslag	Akkreditert NGO, innspillsmøte, skriftlig innspill

	*Norsk Fartøyvernforening	Akkreditert NGO, innspillsmøte
	*Norsk institutt for kulturminner	Innspillsmøte
	*Norsk senter for folkemusikk og folkedans	Akkreditert NGO, innspillsmøte, skriftlig innspill
	*Norsk håndverksinststitutt	Akkreditert NGO, innspillsmøte, skriftlig innspill
	*Norsk institutt for bunad og folkedrakt	Akkreditert NGO, innspillsmøte
	Duodjeinstituhtta	Innspillsmøte
	Halti Kvenkultursenter - Nordreisa språksenter	Innspillsmøte
	Kvensk institutt	Innspillsmøte
	Kvænangen språksenter	Innspillsmøte
	Romano kher Romsk kultur- og ressurssenter	Innspillsmøter
	Pitesamisk senter	Innspillsmøte
	Porsanger språksenter	Innspillsmøte
	Sijti Jarnge, samisk språk og kultursenter	Innspillsmøte
	Vadsø kvenske språksenter	Innspillsmøte
Museums	*Midt-Troms Museum	Innspillsmøte
	ANNO Museum v/ Glomdalsmuseet	Innspillsmøte
	Haugalandmuseene	Innspillsmøte
	Jødisk museum Oslo	Innspillsmøte
	Jødisk museum Trondheim	Innspillsmøte
	Kulturhistorisk museum	Innspillsmøter
	Museene i Akershus	Innspillsmøte
	Museumsforbundets seksjon for immateriell kulturarv	Innspillsmøte, skriftlig innspill
	Nord-Troms museum	Innspillsmøte, skriftlig innnspill
	Norsk Folkemuseum	Innspillsmøte, skriftlig innspill
	Oslo museum, avd. Interkulturelt museum	Innspillsmøte
	Porsanger museum	Innspillsmøte
	RiddoDuottarMuseat	Innspillsmøte, skriftlig innspill
	Saemien Sijte	Innspillsmøte
	Samisk Museumslag	Innspillsmøte
	Senter for nordlige folk	Innspillsmøte
	Skogfinsk museum	Innspillsmøte

	Varanger museum adv. Vadsø museum – Ruija kvenmuseum	Innspillsmøte
	Østfoldmuseene, /Halden historiske Samlinger	Innspillsmøte, skriftlig innspill
NGOs	*Stiftinga Hilmar Alexandersen	Innspillsmøte
	*Vestnorsk kulturakademi	Innspillsmøte
	Árran julevsáme guovdásj / Lulesamisk senter	Innspillsmøte, skriftlig innspill
	Det jødiske samfunn i Trondheim	Innspillsmøte
	Finnskogen natur og kulturpark	Innspillsmøte
	Foreningen Fri	Innspillsmøte
	Jødisk kulturfestival, Trondheim	Innspillsmøte
	Kirkerådet, samisk kirkeråd	Innspillsmøte, skriftlig innspill
	Kvenlandsforbundet/Kvensk Finsk riksforbund	Innspillsmøte
	Kvensk ungdomsnettverk, Kvääninuoret – Kvenungdommen	Innspillsmøte
	Landsorganisasjonen for romanifolket	Innspillsmøte, skriftlig innspill
	Norges kulturvernforbund (The Norwegian Federation of cultural heritage organisations)	Skriftlig innspill
	Norske kveners forbund	Innspillsmøte
	Oselvarverkstaden	Innspillsmøte
	Riddu Riđđu Festival, fagkomiteen i Kulturrådet	Innspillsmøte
	Romanifolkets/taternes rådgivningstjeneste	Innspillsmøte
	Sámi Girječálliid searvvi (FORFATTERFORENING)	Innspillsmøte, skriftlig innspill
	Sámiid Duodji	Innspillsmøte
	Samisk hus	Innspillsmøte
	Samisk Kunstnerforbund	Innspillsmøte, skriftlig innspill
	SDR - Samisk kunstneråd	Innspillsmøte
	Samiske komponister	Innspillsmøte
	Setesdal Spelemannslag	Innspillsmøte, skriftlig innspill
	Sjeltie-Samisk kulturpark, Majavatn	Innspillsmøte
	Skogfinsk musikk	Innspillsmøte
	Skogfinske interesser i Norge	Innspillsmøte
	Studieforbundet kultur og tradisjon	Skriftlig innspill
	Taterne/romanifolkets menneskerettighetsforening	Innspillsmøte
	Taternes Landsforening	Innspillsmøte
Municipalities	Kautokeino kommune	Innspillsmøte

	Røyrvik kommune og Gïeleaernie sørsamisk språk- og kultursenter i Røyrvik kommune	Innspillsmøte
	Tromsø kommune	Innspillsmøte
Private sector entities	Oselvarverkstaden	Innspillsmøte
	Åarjelhsaemien Teatere	Innspillsmøte
Local governments	Troms og Finnmark fylkeskommune inkludert Samiske vgs. og reindriftsskole	innspillsmøte
	Innlandet fylkeskommune, avdeling Kunst og kultur	innspillsmøte
	SetesdalFolk, Agder fylkeskommune	innspillsmøte
Others (if yes, specify)	*privatpersoner (2)	Innspillsmøter, skriftlig innspill
	Faglig råd for håndverk, design og produktutvikling og tidligere faglig råd for design og håndverk	Skriftlig innspill
	Nordiske statsparter (Sverige, Finland, Færøyene, Grønland) og NGOer (Sagobygdsmuseet)	Erfaringsdeling
	*Instruktørnettverket (UNESCO training of trainers workshop 2014, 2015)	innspillsmøte

Please provide any comments

Relevante aktører er blitt invitert til innspillsmøter. Disse møtene er blitt gjennomført digitalt. Møtene ble lagt opp etter samme modell: Kulturrådet informerte kort om arbeidet med implementeringen av konvensjonen og periodisk rapport. Det ble det åpnet for at aktørene kunne gi muntlige innspill i møtet og sende skriftlige innspill i etterkant.

Det inviteres åpent til innspill på rapportutkastet via nettsidene til Kulturrådet, og listen oppdateres etter denne innspillsrunden.

A.4 Accredited Non-Governmental Organizations

Name of the NGO	Year of accreditation
Norwegian Center for Traditional Music and Dance (NGO-90086)	2010
Norwegian Crafts Institute (NGO-90022)	2010
The Norwegian Museum of Cultural History/ Norwegian Ethnological Research - NF/NEG (NGO-90281)	2016
Norwegian Folk Art and Craft Association (NGO-90308)	2014
The Norwegian Coastal Federation (NGO-90349)	2016
Norwegian Institute of bunad and folk costume (NGO-90384)	2018
The Norwegian Society of Rural Women (NGO-90395)	2018
Norwegian Ship Preservation Association (NGO-90448)	2020

Please provide observation(s), if any, on the above-mentioned information.

Momenter nasjonalt:

- Safeguarding and documentation measures concerning intangible cultural heritage have been carried out in Norway for more than a century. Measures related to the documentation, safeguarding and practise of intangible cultural heritage are carried out by institutions such as museums, archives, educational institutions, voluntary and non-governmental organisations (including the UNESCO-accredited NGOs) and the individual practitioners themselves. Nearly all of these institutions and organisations receive public funding, be it from state, regional or municipal authorities, either in the form of operating grants and/or individual project grants.

  Det er opp til NGOene selv å vurdere om de ønsker å bli akkreditert. Staten har arbeidet spesielt med samiske NGOer og nasjonale minoriteters organisasjoner og informert om konvensjonen og om muligheten for akkreditering. Akkreditering gir blant annet inngang til et nasjonalt og internasjonalt nettverk som kan gange feltet. Staten har også lagt vekt på at organisasjoner kan arbeide godt med konvensjonen uten å være akkreditert.

- Akkrediterte NGOer i Norge arbeider alle på et nasjonalt plan. Fire er frivillige organisasjoner, tre er sentre som arbeider med ulike domener.
    - Instruktørnettverket, der alle de akkrediterte NGOene er representert, spilte inn at Norge har mange og gode NGO-er som er viktige bindeledd mellom lokale sivilsamfunn og det nasjonale nivået
- Arbeidet med periodisk rapport har ført til økt bevisstgjøring og kunnskap om vern og videreføring av immateriell kulturarv og om konvensjonen.

Momenter internasjonalt:

- Norge har i mange år løftet fram NGOenes betydning for arbeid med konvensjonen, blant annet gjennom kommentarer i komitémøtene/generalforsamlinger. Dette er perspektiver og synspunkter som også flere av våre naboland har understreket.
- I UNESCO diskuteres overrepresentasjonen av akkrediterte NGOer i Electorial group I, som omfatter Europa. Norge er aktivt med i refleksjonsprosessen rundt skjevfordelingen av NGOer på verdensbasis og NGOenes rolle i arbeidet med konvensjonen. Norge mener at det ikke er hensiktsmessig med et tak på antall akkrediterte NGOer innen regionene, spesielt med tanke på arbeidet som særlig de akkrediterte NGOene gjør både på nasjonalt/regionalt nivå, men også gjennom internasjonalt samarbeid. Men skjevfordelingen må løses på annen måte, eksempelvis gjennom kapasitetsbygging og stimulering overfor underrepresenterte regioner. Diskusjonene om NGOenes rolle i arbeidet med konvensjonen bør fortsette for å finne en best mulig løsning for partene og som del av bevisstgjøringsarbeid rundt bruk av NGOer i arbeidet med konvensjonen nasjonalt og internasjonalt. NGOene er essensielle i arbeidet med vern og videreføring av immateriell kulturarv, og i arbeid med kunnskapsbygging og bevisstgjøring om konvensjonen

Mål: Kulturrådet vil arbeide videre for å øke involveringen fra underrepresenterte grupper, spesielt samiske aktører og nasjonale minoriteter

A.5 Participation to the international mechanisms of the 2003 Convention

A.5.1 Elements inscribed on the List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding

None

A.5.2 Elements inscribed on the Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity

Practice of traditional music and dance in Setesdal, playing, dancing and singing (stev/stevjing) innskrevet 2019.

Det ble diskutert erfaringer med listeføringene i to innspillsmøter; ett med Setesdalfolk (Agder fylkeskommune) og Setesdal spelemannslag om den listeførte Setesdalstradisjonen og ett med Forbundet Kysten om den nordiske nominasjonen av klinkbåttradisjoner som skal behandles av komitéen i desember 2021. Innspillene fra Setesdalsmiljøet er implementert i del C av rapporten.

Momenter fra innspillsmøtene om erfaringer etter arbeid med nominasjonsprosessen/listeføring.

Det ble understreket at nominasjonsarbeidet har ført til økt bevisstgjøring og synlighet i samfunnet - og økt kunnskap om likeheter og forskjeller mellom tradisjonene. Arbeidet med nominasjonene har også stimulert nettverksarbeid, særlig det multinasjonale nominasjonsarbeidet, samt gitt gode refleksjoner rundt langsiktig arbeid for vern og videreføring av immateirell kulturarv. Alle aktørene løfter fram at utdanning er essensielt i arbeidet med vern og videreføring av tradisjonen og kunnskapen. Det ble også pekt på at tradisjonell kunnskap har en lavere status enn formell kunnskap, men at begge former for kunnskap er viktig i dag.

Flere understreker også at UNESCOs kommunikasjon om kultur og bærekraftsmål har gitt nye perspektiver på arbeidet med vern og videreføring av immateriell kulturarv.

Flere av aktørene nevner at pandemien har hatt stor innvirkning på arbeidet med vern og videreføring av immateriell kulturarv gjennom at markedet har endret seg og at aktiviteter er blitt utsatt eller avlyst. Flere peker også på at digitale møteplasser har lettet/økt møtevirksomheten og at det oppleves positivt.

Understreker at de ikke har merket effekt av å stå oppført på nasjonal fortegnelse, og de som er registrert på fortegnelsen safeguardingpractices.com har heller ikke merket særlig effekt av dette. Økt synlighet startet med internasjonal nominasjon.

For aktører som er definert til et verksted, og et lokalsamfunn har ytret ønske om å kunne bruke UNESCOs logo på nettside, bygg, brevark o.l. for økt synlighet/oppmerksomhet.

UNESCO har koplet Setesdalstradisjonen mot målene SDG 4: Quality Education, SDG 8: Decent Work and Economic Growth, samt biomene “Forests” og “Mountains” (https://ich.unesco.org/dive/sdg/).

Setesdalsmiljøet bekrefter SDG 4 og 8, og de legger til SDG 3, 5 og 17:

SDG 3 - god helse: Ved å bygge identitet gjennom å implementere elementet i dypere strukturer i skolen; skapes skoler som er i resonans til lokalsamfunnet. Dette er tiltak som kan bidra til å bygge god psykisk helse blant barn og unge.

SDG 4 - god utdanning er blitt styrket ved å organisere grundig opplæring av lærere, som blir nyttet både av skolen og kulturskolen i samarbeid. Slik kan man bygge større stillingsprosenter som er mer interessant å søke på. Samtidig bør det bygges samarbeid mellom kommunene i kvalitetsutdanning. Det er stort fokus på å lære opp/rekruttere lærere hos oss nå. Langsiktig planlegging vil inkludere forskning i høyere utdanningsnivå.

SDG 5 - likestilling mellom kjønnene er en bevissthet ved videre overlevering av elementet. Fra å ha vært en mannsdominert kultur, er der pr i dag en tilnærmet kjønnsbalanse blant utøverne.

SDG 8 - anstendig arbeide og økonomisk vekst; Setesdalsmiljøet vil arbeide for at idealistisk gratisarbeid skal settes i rammer der arbeid med elementet og videreføring av dette er honorert arbeide. Et økt fokus på vern av elementet vil forhåpentligvis føre til rekrutering, flere arbeidsplasser, større aktivitet og økonomisk vekst.

SDG 17 - samarbeide om å nå målene; i henhold til de nettverkene som er nevnt i rapporten fra forprosjektet UNESCO Setesdal (2020), er intensjonen at det videre blir tett og jevn kommunikasjon i og mellom nettverkene, for å samarbeide om å nå relevante mål.

Instruktørnettverket spilte inn at listeføringene har vært viktige for bevisstgjøringen om immateriell kulturarv.

Arbeidet med internasjonale nominasjoner er tid- og ressurskrevende, og Norge bør arbeide for å få et bredt kunnskapsgrunnlag for å se på effekten av listeføringen for ulike aktører opp mot ressurser som er investert i prosessen.

Mål: I løpet av neste rapporteringsperiode skal Norge utarbeide retningslinjer for nominasjoner til internasjonale listeføringsmekanismer.

A.5.3 Programmes selected for the Register of Good Safeguarding Practices

Oselvarverkstaden: *Oselvar boat - reframing a traditional learning process of building and use to a modern context.* Innskrevet 2016

Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (multinasjonal fil*): Craft techniques and customary practices of cathedral workshops, or Bauhütten, in Europe, know-how, transmission, development of knowledge and innovation.* Innskrevet 2020 (Står ikke oppført i onlineskjemaet fra UNESCO pr 2021).

Det ble diskutert erfaringer med listeføringene i to innspillsmøter; ett med Oselvarverkstaden om oselvarbåtbygging og -bruk og ett med Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (NDR) om bygghyttenominasjonen. NDR er en statlig virksomhet som ligger under Kulturdepartementets budsjett.

Momenter fra innspillsmøtene om erfaringer etter arbeid med nominasjonsprosessen/listeføring.

- Refleksjoner om verdier, bevisstgjøring, likheter og forskjeller innen tradisjonene
- Annerkjennelse, synlighet i markedet, søknader
- Strategi for økt rekruttering og synlighet, økonomisk stabilitet.
- Utdanning/forskning: viktig å videreføre og utvikle tradisjonen, tradisjonell kunnskap lavere status enn formell kunnskap fra eksperter og vitenskap – begge er viktige i dag

- Bærekraftsmålene: gir nye perspektiv, ser flere aktuelle mål enn UNESCO har angitt (https://ich.unesco.org/dive/)
- Covid 19: Hatt stor innvirkning på marked og redusert/forsinket aktiviteten. Har lettet/økt møtevirksomheten
- Ikke merket effekt av å stå på den norske fortegnelsen eller goodsafeguardingpractices.com (fokus startet med internasjonal nominasjon)
- Oselvarverkstaden pekte på at de ikke har merket effekt av å stå på internasjonal fortegnelse
- NDR: Er en del av etablert internasjonalt nettverk og har strategier for arbeidet etter listeføring. Vil følge med på effekt av internasjonal nominasjon
- Forskjellig perspektiv om lokalt eller multinasjonalt element
    - Felles: Ønske om å kunne bruke logo

Instruktørnettverket spilte inn at listeføringene har vært viktige for bevisstgjøringen om immateriell kulturarv.

A.5.4 Projects financed through International Assistance (Intangible Cultural Heritage Fund)

None

A.6 Inventories

Det skal rapporteres på statspartens egne fortegnelser etter artikkel 11 og 12, og paragraf 153 i OD. Norge har opprettet en fortegnelse over immateriell kulturarv, og rapporterer på denne. I denne delen av rapporten skal det svares på spørsmål av mer teknisk art: bl.a. hvilke fortegnelser som er utviklet og hvordan de er administrert, kriterier, organisering, oppdatering, vurdering av levedyktighet til elementene. Kulturrådet har fylt ut informasjon om fortegnelsen, og det er mulig å kommentere. Merk at det skal rapporteres på spørsmål om prosessen med fortegnelser i rapportdel B (under indikatorene 7.2, 7.4, 8.1, 8.2, som blant annet omfatter refleksjoner og inkludering).

Name of inventory	Immateriell kulturarv i Norge
Hyperlink to the inventory (if any)	https://www.immateriellkulturarv.no/ Kortversjon av navnet som leder til samme adresse: www.ikanorge.no/www.ikanoreg.no
Responsible body	Arts Council Norway
Date of establishment	6.3.2017
Updated since ratification or during the reporting period (provide further details in section 7.3); Yes/ No	YES.
Method and frequency for updating	ACN has sent out an invitation/reminder to the registator/community to update the element included in the inventory every second year. For elements inscribed in 2017 ACN sent out an update-invitation in 2019 and in 2020.
Number of elements included	39
Applicable domains	6 Traditional crafts Practical arts Knowledge of nature and the universe

	Oral traditions and expressions Social customs, rituals and festivities Food traditions
Ordering principles	Date by inscription By domains Search by keywords
Criteria for inclusion	The inventory is open to everyone. ACN are keen to highlight living traditions and traditional knowledge belonging to various minority communities.
Does the inventory record the viability of each element?	Yes, the contributors are asked to provide information about the safeguarding of the element and describe the tradition and knowledge in detail. They are asked to describe how the tradition is done, when it is done and what is needed to do it. The contributors are also encouraged to provide information about highly skilled practitioners, historical background and changes in the practice and describe the transmission process in detail. In addition, the contributors are asked to provide a safeguarding plan. Images, videos, audio clips that illustrate the practice can be uploaded.
l. Does the updating of the inventory reflect the current viability of elements included? (Provide further details in section 7.3) Yes/No; if yes please provide further details, if appropriate.	Yes When the community/contributors are asked for updating, they need to: - Describe changes of the element since the inscription was last modified, if any. - Update list of names if new tradition bearers have joined - Provide information on how to continue and develop the tradition / practice? They are asked to look particularly at the section for the safeguarding plan.
n. Is this a specialized inventory or an inventory of specific scope? (Provide further details in section 7.2) Yes/No; if yes name of the associated element, domain, ethnic group, geographical region, etc.	No
o. Is access to the inventory facilitated while respecting	The inventory is open to everyone with access to internet.

customary practices governing access to specific aspects of ICH? (provide further details in section 7.4) Yes/No	Anyone can submit a contribution to the invetory, and update whenever needed. The contributions can be freely linked to and cited.
p. Do communities, groups and NGOs participate inclusively in the inventorying process? (Provide further details in section 8.1) Yes/No	Yes, The inventory is open, and anyone can submit a contribution to the inventory. The contributions can be freely linked to and cited.
q. Does the inventory respect the diversity of ICH and its practitioners, including the practices and expressions of all sectors of society and all regions? (provide further details in section 8.2) Yes/No	Yes, It is communicated on the website: Arts Council Norway gratefully accepts contributions from all parts of the country and from different communities. We are particularly keen to highlight living traditions and traditional knowledge belonging to various minority communities. Not all types of ICH and sectors of society and regions are present on the inventory yet. The inventory is translated to North-Sámi and to English. The elements become visible in the languages that society itself enters. It is possible to add the same contribution to the registration in different languages.
r. Does the inventory include the practices and expressions of all genders? (provide further details in section 8.2) Yes/No	Yes, It is communicated on the website: Arts Council Norway gratefully accepts contributions from all parts of the country and from different communities.

A.7 Synergies with other international frameworks

States Parties are invited to share examples of concrete activities developed within other international frameworks which contributed to the safeguarding of ICH:

Få kjente prosjekt som bidrar med synergier inkludert vern og videreføring av immateriell kulturarv.

1954 Convention on the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict and its two protocols
1970 Convention on the Means of Prohibiting and Preventing the Illicit Import, Export and Transfer of Ownership of Cultural Property
1972 Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage
2001 Convention on the Protection of the Underwater Cultural Heritage
2005 Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions
Convention on Biological Diversity
Convention on Wetlands (RAMSAR)
Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO)
Convention on the Value of Cultural Heritage for Society (Faro Convention)
Globally Important Agricultural Heritage Systems (GIAHS)
Intergovernmental Oceanographic Commission (IOC)
Local and Indigenous Knowledge Systems programme (LINKS)
Man and the Biosphere programme (MAB)
World Intellectual Property Organization (WIPO)
Other international frameworks

Other, Activity/project: Arctic Arts Summit Contributions to the safeguarding of intangible cultural heritage: Arctic Arts Summit med det sirkumpolære urfolksfokus – som var ett av flaggskipsinitiativene i Norges formannskap i Nordisk ministerråd i 2017. Arbeid med vern og videreføring av samisk immateriell kulturarv ble en sentral del av diskusjonene også da Finland var vertsskap for Summiten i 2019 og vil bli løftet også under Canadas vertsskap I 2022, da summiten arrangeres I Youkon, Canada.

B Reporting against core indicators

Thematic Area: Institutional and human capacities

1. Extent to which competent bodies and institutions and consultative mechanisms support the continued practice and transmission of ICH

(SDG 11.4, SDG 16.6 (1.3))

1.1 Have one or more competent bodies for ICH safeguarding been designated or established?

(Art. 13(b), OD 154(a))

Arts Council Norway (ACN) was charged with implementing the 2003 Convention in 2010, and is the Ministry of Cultures proffesional body in the work with the convention. Since 2011 a full-time national coordinator has been appointed for the work, and a varying number of people have worked on the implementation.

The Ministry of Culture's letter of instruction to the Arts Council Norway 2011-2014 included ICH as one of the responsibilities of ACN. The tasks related to this responsibility included following up on the 2010 report on implementation of the 2003 Convention, contributing to the periodic reports, and participating in relevant international fora. Furthermore, ACN should concentrate primarily on ICH of indigenous people and national minorities, cf. the guidelines in the St.prp -bill., and they should also raise awareness about the 2003 Convention. The Ministry of Culture furthermore instructed ACN to develop procedures for nomination of elements to the international lists. Since 2013 it has been possible for communities to send nomination files for evaluation by the State. In 2016 the Ministry of Culture instructed the ACN to make an inventory of ICH in Norway before the deadline of nomination of elements to the international lists in 2017.

Kulturdepartementet ba i 2020 Norsk kulturråd om å koordinere og gjennomføre prosessen med utarbeidelse av Norges andre periodiske rapport, fram til innsendelse av endelig rapportutkast til Kulturdepartementet høsten 2021 (jf. oppdragsbrev);

- gjennomføre relevante kartleggingstiltak med tanke på kunnskaps-grunnlaget for rapporten

- sikre at de berørte miljøene involveres i rapporteringsprosessen (jf. konvensjonens vektlegging av tradisjonsbærernes og utøvernes rolle og definisjonsmakt)
- gi innspill til hvordan Stortingets føringer om å særlig vektlegge urfolks og nasjonale minoriteters immaterielle kulturarv fortsatt kan ivaretas i den kommende perioden
- sikre en helhetlig, tverrfaglig tilnærming, herunder en bred ivaretagelse av konvensjonens ulike domeneområder og mangfold av kulturuttrykk (jf. UNESCOs strategiske prioriteringer), samt rollen til lokalmiljø (communities, jf. konvensjonsteksten)
- gi grunnlag for en vurdering av norske aktørers erfaringer med innskrivning av kulturuttrykk på UNESCOs representative liste over menneskehetens immaterielle kulturarv og fortegnelsen over gode vernepraksiser.

Kulturrådets egen strategi for fagadministrasjonen nevner ikke immateriell kulturarv i planen for 2018-2020, men temaet ble nevnt en gang i planen for 2014-2018 under oppgaver og rammer; Fagadministrasjonen arbeider med en rekke utviklings- og forvaltningsoppgaver for museums- og arkivsektoren, immateriell kulturarv, inkludering og mangfold, FoU-arbeid, og internasjonale oppgaver knyttet til EUs kulturprogram og kulturutvekslingsprogrammene innen EØS-finansieringsordningene.

Jf. Oppdraget om å løfte samisk immateriell kulturarv, samarbeider Kulturrådet tett med Sametinget i implementeringen av konvensjonen.

Sámediggi - The Sámi Parliament of Norway (www.samediggi.no) is democratically elected by and among the Sámi; it is an indigenous parliament and deals with all matters concerning the Sámi people in Norway. The Sámi parliament has the national administrative responsibility for Sámi cultural sites and monuments, in addition to the overall Sámi responsibility to Cultural Heritage and Intangible Cultural Heritage. The Sámi parliament funds cultural heritage projects at the primary education level, as well as projects that aim to safeguard traditional knowledge and intangible cultural heritage.

Kulturrådet utnevner fire medlemmer til fagkomité for immateriell kulturarv. Sametinget utnevner ett medlem. Komiteens arbeidsoppgaver er først og fremst å vurder nominasjonsforslag til UNESCOs lister og fortegnelse. I tillegg ønsker Kulturrådet å benytte fagkomiteen som diskusjonspartner og rådgiver for Kulturrådets strategiske arbeid med implementeringen av konvensjonen.

De tre viktigste satsingsområder i perioden 2020-2022 er:

- Rapporteringen til UNESCO
- Fortsette arbeid med urfolks og nasjonale minoriteters immaterielle kulturarv
- Arbeid med immateriell kulturarv i utdanning

1.2 Do competent bodies for safeguarding specific ICH elements exist in your country? (whether or not inscribed on one of the Lists of the 2003 Convention)
(Art. 13(b), OD 158(a), OD 162(d))

Yes:

Norge har ikke per i dag et utvalg for å diskutere immateriell kulturarv generelt som anbefalt i Art. 13(b), OD 158(a), OD 162(d). I Norge utøves vern og videreføring av immateriell kulturarv hovedsakelig av frivillige organisasjoner og av institusjoner/organisasjoner som alle har en

selvstendig posisjon i samfunnet, og på uformelle /private arenaer. Kulturrådet oppnevnte i 2012 en fagkomite, bestående av aktører i feltet. Komiteen blir oppnevnt for fire år av gangen, og Sametinget oppnevner en representant. Komiteen er involvert i vurdering av internasjonale nominasjoner og gir råd om implementeringsarbeidet. Det eksisterer gode og veletablerte prosesser for dialog mellom staten og ulike aktører i feltet, og staten har pr i dag vurdert at dette er en god modell for arbeidet.

Kulturdepartementet utnevner medlemmer til Bunad- og folkedraktrådet som gir råd til Kulturdepartementet og Valdresmusea med Norsk institutt for bunad og folkedrakt, om nasjonalt arbeid med bunad og folkedrakt (https://www.regjeringen.no/no/dep/kud/org/styrer-rad-og-utvalg/bunad--og-folkedraktradet/id2567676/).

1.3 Do any consultative bodies or coordination mechanisms encourage and support broad and inclusive involvement of communities, groups and individuals in ICH safeguarding and management?
If yes, Explain briefly how such bodies or mechanisms involve/encourage communities, groups and individuals in ICH safeguarding and management. (OD80, SDG16.6)

NEI

(c)

1.4 Are institutions, organizations and/or initiatives for documenting ICH fostered and supported by the State?
(Art. 13(d)(iii))

If yes, are the documentation materials produced utilized to support the continued practice and transmission of ICH?

If yes, describe briefly how the documentation materials are utilized for these purposes.

Den eneste IKA-dokumentasjonen som er laget spesielt etter konvensjonens føringer/prinsipper er immateriellkulturarv.no (egen rapporteringsbolk). Measures related to the documentation, safeguarding and practise of intangible cultural heritage are carried out by institutions such as museums, archives, educational institutions, voluntary and non-governmental organisations (including the UNESCO-accredited NGOs) and the individual practitioners themselves. Nearly all of these institutions and organisations receive public funding, be it from state, regional or municipal authorities, either in the form of operating grants and/or individual project grants. I dokumentasjonsinstitusjoner som museer og arkiv gjøres dokumentasjonen hoedsakelig av eksperter, og ikke etter konvensjonsprinsippet om involvering av community. Institusjonene blir omtalt under indikator 1.5.

1.5 Which of the following institutions contribute towards ICH safeguarding and management?.
(OD 79, OD 109)

Please provide the names and explain their contribution towards ICH safeguarding and management.

Cultural centres:
Romano kher – kultur og ressurssenter for rom, ble opprettet i januar 2018. På romanes betyr Romano kher "romenes hus" (https://kirkensbymisjon.no/romano-kher/kultur-og-ressurssenter/).

Kultursenteret er en del av den statlige oppreisningen til rom etter den rasistiske ekskluderingspolitikken som ble ført ovenfor norske romer i tiårene før og etter andre verdenskrig.

Romano kher er et kulturhus som også rommer brobyggertjeneste og et fritidstilbud for barn og ungdom. Brobyggertjenesten består av rådgivere med romsk og ikke-romsk bakgrunn som tilbyr individuell veiledning til norske romer og veiledning og kompetanseheving til offentlige tjenester. Brobyggertjenesten arbeider også med holdningsskapende arbeid, politisk påvirkningsarbeid og arbeid som fremmer romske rettigheter som nasjonal minoritet i Norge.

Centres of expertise:

For urfolk og nasjonale minoriteter er særlig språksentre, arkiv og museer viktige for arbeidet med dokumentasjon av og informasjon om den immaterielle kulturarven. Institusjonenes arbeid er viktig for kulturbærerne og community selv, men de er også viktige i arbeidet informasjonsarbeidet overfor storsamfunnet.

I 2021 er det 19 samiske språksentre som arbeider med å synliggjøre samisk språk og bidra til at samisk språk styrkes og utvikles. Språksentrene tar utgangspunkt i sine språkområder og igangsetter tiltak tilpasset behovene i de ulike områdene. Språksentrenes aktiviteter er i stor grad med på å synliggjøre samisk i nærområdet gjennom kurstilbud, tilrettelagt informasjonsarbeid og prosjektarbeid rettet mot ulike målgrupper. En del av sentrene arbeider aktivt med stedsnavnsprosjekter. Noen senter er samlokalisert med museer og andre kulturhus, mens andre er kommunale virksomheter. Sametinget har forvaltningsansvaret.

Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner er per 2021 16 i antall. De er av ulik størrelse, med en variasjon i grad av aktiviteter og faglig virksomhet. De skal tilby et variert tilbud innen samisk kultur og kulturhistorie i et lokalt og regionalt perspektiv. De skal ha regelmessige åpningstider og arrangere ulike arrangementer, kurs og prosjekter, samt ha dialog med befolkningen om aktivitetstilbudene.

Duodjeinstituhtta er en sentral aktør innen duodji og har som oppgave å utvikle og bistå med fagkompetanse innen duodji.

(Dáiddadállu er et samisk kunstnerkollektiv lokalisert i Kautokeino. I dag består kollektivet av 19 kunstnere innenfor forskjellige sjangre som blant annet film, dans, visuell kunst, og litteratur.)?

Samisk kunst bruker i mye større grad kulturarv og immateriell kulturarv i sine utrykk, i likhet med annen urfolksskunst.

Árbediehtu-rapporten (2021; https://sametinget.no/_f/p1/i50da2bc0-d0d1-4dc9-b3b9-3e3efaf0cebd/mattuid-arbi-boahtteaigai.pdf) peker på et samisk ønske om nettverk, fagorgan og et senter som ivaretar samisk tradisjonell kunnskap i sammenheng med den samiske immaterielle kulturarven.

I det kvenske miljøet har det i mange år blitt lagt ned en stor innsats for å bevare og styrke det kvenske språket, og arbeidet er blitt fulgt opp med målrettet plan for kvensk språk. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/videre-innsa/id2587416/

I 2021 er det etablert fem språksentre for den kvenske/norskfinske minoriteten. Språksentrene bidrar på ulike måter til å styrke språket, avhengig av lokale forhold og behov. Sentrene har gjerne aktiviteter for ulike aldersgrupper.

Språkrådet arbeider for å styrke det norske språket og språkmangfoldet i landet. Språkrådet er statens fagorgan i språkspørsmål og følger opp den norske språkpolitikken på oppdrag fra Kulturdepartementet. Språkrådet arbeider blant annet med å fremme norsk tegnspråk og de

nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romani og romanes og samarbeider med språkbrukergruppene.

Språkrådets hovedmål er

- Styrke norsk språks status og bruk på utsatte samfunnsområder
- Fremme norsk som et godt og velfungerende kultur- og bruksspråk
- Ivareta det språklige mangfoldet og språkbrukernes interesser

Research institutions:

Norge har ikke rene forskningsinstitutsjoner innen immateriell kulturarv, men dokumentasjonen og forskningen drives av andre institusjoner som museer, språksentre, arkiv, NGOer.

Museums:

Museene er viktige institusjoner i arbeid med å dokumentere, forvalte og formidle immateriell kultur. Kulturrådet har siden 2004 samlet inn statistikk fra museene, som er en del av SSBs kulturstatistikk, og resultatene publiseres som en årlig rapport av Kulturrådet.

Museene har siden 2007 blitt bedt om å rapportere på sitt arbeid med immateriell kulturarv, og etter 2017 er rapporteringen blitt standardisert ved at museene rapporterer på temaer/domeneområder og om de har plandokumenter for dette arbeidet.

Museumsstatistikken har de siste fire årene omfattet rundt 100 museer. Av disse får rundt 70 driftstilskudd fra Kulturdepartementet. De øvrige museene er blant annet private museer, kommunale museer, universitetsmuseer eller museer under andre departementer. Sametinget har hatt forvaltningsansvar for de samiske museene siden 2002 – se omtale av samiske museer under.

Rapporteringen har ført til bevisstgjøring om konvensjonen og museenes eget arbeid med immateriell kulturarv. De fleste rapporterer om at temaet immateriell kulturarv er en integrert del av plandokumenter, og mange av museene rapporterer på arbeid med immateriell kulturarv i form av aktiviteter for å øke folks bevissthet om levende tradisjoner, i tråd med konvensjonens føringer. Konvensjonen blir sett på som vesentlig for Norges forpliktelse til å legge til rette for mangfoldige uttrykk, og sikrer medvirkning og medbestemmelse. Aktivitetene skjer ofte i samarbeid med utøvermiljøene, særlig for nasjonale minoriteter. Museene og kulturhus for nasjonale minoriteter er viktige kunnskapsinstitusjoner og formidlere av kultur som ikke nødvendigvis blir tatt vare på av institusjoner forankret i majoritetskulturen. Slik blir de viktige institusjoner både for communiy selv, men også som kunnskapsinstitusjoner overfor majoritetssamfunnet, jf. omtale bl.a. under indikator 5.2 og 10.1.

Rapportene viser at noen museer arbeider systematisk med kompetansebygging og videreføring av kunnskap gjennom kurs og seminarer, hovedsakelig innen bygningsvern og videreføring av ulike håndverkteknikker, samt teknisk industrielle kulturminner.

Mange museer arbeid også med immateriell kulturarv som ligger utenfor konvensjonens føringer, som dokumentasjon av historiske hendelser og praksiser. I tillegg jobber flere med viktig samtidsdokumentasjon om eksempelvis koronatiden eller informasjon om folks digitale medievaner. Dette er viktig kunnskap som kan bidra til å forstå levende tradisjoner.

Faglig dokumentering til arkiv og samlinger gjøres ofte av eksperter, altså ikke etter konvensjonsprinsippet om community-based metode, jf. omtale under 1.4.

Samiske museer:

De samiske museene er samlet i seks konsoliderte museumssidaer som dekker et område fra Innlandet fylke i sør til den russiske grensa i nordøst, og representerer på den måten mangfoldet av samisk kulturarv i Norge. Virkeområdet strekker seg også inn i områdene for den skoltesamiske kulturen på finsk og russisk side av grensen.

Fem av museene er en del av samiske kultursenter som skal bidra til å utvikle samisk språk, kunst og kultur. Sentrene kan bestå av museer, språksenter, forskingsenheter, kulturhus, barnehage og andre institusjoner som arbeider med ulike samiske spørsmål. De samiske kultursentrene er på den måten sentrale kunnskapsinstitusjoner og kompetansesenter for vern og videreføring av samisk immateriell kulturarv.

I innspillsrunden til rapporten, ble det pekt på at det er behov for etablering av et eget samisk kunstmuseum, og at dette bør være en pansamisk institusjon. Meld St. 23 (2020-2021) Musea i samfunnet – Ting, tillit og tid gir signaler om at et samisk kunstmuseum er et prioritert byggeprosjekt. Et av tre viktige satsingsområder i meldingen er «Kunst i Nord», og et nytt kunstmuseum er et av tiltakene i satsingen.

Tradisjonsutøvere i museene

To rapporter har beskrevet omfanget av tradisjonshåndverkere i museene, som representerer den største gruppen ansatte tradisjonshåndverkere. En kartlegging av kompetanse og personell/ressurser knyttet til bygningsvern i museene rapporterer at museene har 242 årsverk fast ansatte håndverkere (Kulturrådet 2020). Det rapporteres en underdekning på 210,2 årsverk for å vedlikeholde bygningsmassen. Vedlikeholdsarbeidet av verneverdige bygninger som utføres av faste ansatte bygningshåndverkere (blikkenslager, maler, murer, møbelsnekker, taktekker, treskjærer, tømrer/bygningshåndverker og andre), utgjør 180,5 årsverk (36 % av vedlikeholdsbehovet). I tillegg brukes 25,7 årsverk midlertidige ansatte, 63,5 årsverk innleide/ eksterne bedrifter, og 23 frivillige årsverk.

Museumsansatte tradisjonshåndverkere utenom bygningsvern er det ingen som har oversikt over, men det virker å være et begrenset antall. En spørrerunde ga tilbakemeldinger på 48,5, årsverk ved syv museer (Utredning av bransjenettverk. Organisering av tradisjonshåndverkere, 2020): Hardanger og Voss museum har 17,5 årsverk tradisjonshåndverkere ved Hardanger fartøyvernsenter: ni årsverk båtbyggere, ett årsverk mekaniker, to årsverk møbelsnekkere, ett årsverk smed, ett årsverk repslager (fordelt på to stillinger), og tre og et halvt årsverk museumshåndverker/vaktmester. I tillegg oppgir de sju lærlinger (en repslager, en smed og fem trebåtbyggere). Ved Museene i Akershus, Tradisjonshåndverk, opplæringskontor og kompetansesenter, er det 19 årsverk lærlinger: fem smedlærlinger, en seilmakerlærling, tre møbeltapetsererlærlinger, en møbelsnekkerlærling, en tømrerlærling ved Follo museum, to filigransølvsmed lærlinger, tre lærlinger innen naturgarving, en salmakerlærling, en bunadstilvirkerlærling og en keramikerlærling. Museene i Sør-Trøndelag har to båtbyggere og to båtbyggerlærlinger ved Museet Kystens Arv. Nordmøre museum har to årsverk; en tradisjonsbåtbygger (avdeling Geitbåtmuseet) og en skipstømrer med fagbrev som båtbygger (avdeling Kristiansund). Norges arktiske universitetsmuseum har et årsverk båtbygger. Romsdalsmuseet har to årsverk bunadshåndverkere. Valdresmusea har 1,5 årsverk instrumentmakere og 1,5 årsverk skreddere med arbeidsoppgaver som videreformidling og dokumentasjon.

Faglige museumsnettverk

Faglige museumsnettverk er bærende elementer i utviklingen og styrkingen av det faglige arbeidet ved museene i Norge. Det er i dag etablert 22 faglige museumsnettverk. Nettverkene varierer i størrelse, tematikk og arbeidsform, men felles for alle er at de drives av et hovedansvarlig museum med ansvar for å sikre kvalitet og kontinuitet i arbeidet.

Nettverkene arbeider med prosjekter innen forskning, formidling og forvaltning, og arrangerer seminarer og kurs innen de ulike fagområdene. Tre eksempler kan illustrere mulighetene og bredden i nettverksarbeidet:

- Samisk museumsnettverk har i sin første fase satt søkelys på samlingsforvaltning, med etablering av en plan med felles retningslinjer for håndtering av samisk materiell- og immateriell kultur. Deltakende museer bidrar med perspektiver på innsamling, eierskap og forvaltning. Målet er at retningslinjene for samlingsforvaltning legges ut på nettsidene til Samisk museumsnettverk, tilgjengelig for alle museumsmedarbeidere.
- Nettverk for mangfold og minoriteter har satt i gang rekrutteringsprosjektet Mangfold i museene. Målet er å øke minoriteters kjennskap til og kompetanse om variert museumsarbeid, for å bidra til å rekruttere personer med minoritetsbakgrunn til faglige stillinger ved museer. Sentralt i prosjektet står ideen om at det norske museumslandskapet styrkes gjennom minoriteters deltagelse, både når det gjelder kontakt med brukergrupper, muligheter til å se sin egen virksomhet utenfra og kompetanse og forståelse i en globalisert verden.
- Nettverk for fiskeri- og kystkultur er et eksempel på et nettverk som har et aktivt samarbeid med en rekke statlige etater; Riksantikvaren, Nærings- og Fiskeridepartementet, Kystverket og Kulturrådet. Et viktig resultat er produksjonen *Fortellinger om kystNorge,* en serie hefter med fortellinger om viktige epoker og temaer i kystens historie. Også Sjøfartsnettverket og Etatsmuseet for Kystverket/Lindesnes Fyrmuseum har vært aktive i dette arbeidet, blant annet som medlemmer i et redaksjonsråd.

I en rapport fra 2017 peker flere av nettverkene på arbeid med immateriell kulturarv, bl.a. Nettverket for drakt og tekstil, Bygningsvern- nettverk for tradisjonshåndverk og bygningsvern og Nettverket for kulturlandskap.

Archives:

En del arkiv driver dokumentasjon og flere inneholder dokumentasjon om forskjellige typer immateriell kulturarv. I tillegg gir arkiver (og bibliotek og museer) kunnskap som immateriell kulturarv som gir anerkjennelse til de som bærer kunnskapen. Arkivstatistikken har ingen direkte informasjon om immateriell kulturarv.

Arkivverket bruker www.digitalarkivet.no for å publisere arkivmateriale i digital form, og åpnet i 2019 for at også andre arkivinstitusjoner kunne laste opp og publisere sitt skannet arkivmateriale her. Registrert arkivmateriale kan søkes i www.arkivportalen.no,men mye arkivmateriale er fortsatt uregistrert i offentlige og private arkiv. Det er i flere sammenhenger blitt pekt på at det er behov for en bedre en oversikt over det som finnes av joik i arkiver, det er en hovedsamling ved Universitetet i Tromsø, avd. Tromsø Museum.

En pågående digitalisering for sikring av spesielt audiovisuelle format vil gi bedre oversikt over innhold, bedre metadata, og bedre tilgjengeligheten innenfor rettighetsvernet. Det er Nasjonalblioteket som er ansvarlig for å ivareta digital bevaringskvalitet, mens den enkelte arkivinstitusjon er ansvarlig for formidlingskvaliteten.

Norge har NGO-er som Arkivforbundet, som en fagpolitisk og landsdekkende interesseorganisasjon som jobber for å fremme bevaring og formidling av kommunale arkiver og privatarkiver, samt heve den faglige kvaliteten på dette arbeidet.

Faglig dokumentering til arkiv og samlinger gjøres ofte av eksperter, altså ikke etter konvensjonsprinsippet om community-based dokumentasjon.

Eksempler på arkiv som dokumenterer og formidler immateriell kulturarv:

- The Sámi Archives are part of the National Archives of Norway and deal specifically with documenting Sámi cultural heritage. The intangible cultural heritage of the Sámi and national minorities needs further documentation.
- Nettverk for norske folkemusikkarkiv blei oppretta i 2008 og er eit forum for samarbeid, kunnskapsutvikling og kulturpolitisk arbeid for folkemusikkarkiva i landet (http://www.folkemusikkarkivet.net/). Det er for tiden 20 medlemmer i nettverket. Alle som arbeider med dokumentasjon av folkelige musikk- og dansetradisjoner i Norge er velkomne til å delta i nettverket. Norsk senter for folkemusikk og folkedans er sekretariat og fungerer som vertskap for det årlige arkivseminaret som blir arrangert i Trondheim.

Libraries: Norske bibliotek tilbyr gratis tilgang til samlinger av dokumenter som bidrar til sosiale prosesser knyttet til læring, kunnskapsdeling og kulturformidling. De har økende fokus på å bidra som møteplasser for publikum. I Nasjonal bibliotekstrategi 2020-2023, er formidling ett av tre hovedområder. Målet med strategien er å videreutvikle bibliotekene som relevante og viktige kunnskapsinstitusjoner som skal bidra til folkeopplysning og dannelse i befolkningen. Nasjonalbiblioteket er i tillegg til å være en formidlingsarena selv, også tilskuddsyter for til tiltak for å styrke formidlingen i bibliotekene. Biblioteker er møteplasser der publikum samles rundt ulike aktiviteter som språkkafeer, strikkeklubber mm. Noen aktiviteter er rettet mot en bestemt målgruppe som eksempelvis barn og unge.

Bibliotekstatistikken gir oversikt over antall enheter for ulike medietyper. Den gir ikke informasjon om innhold eller bruken av medietypene.

Eksempler på bibliotek/bibloteksarrangement som formidler og tilbyr møteplasser for kulturuttrykk inkludert immateriell kulturarv:

- Deichmanske bibliotek i Bjørvika i Oslo har en avdeling, Folkeverkstedet, der folk kan låne 3D-skrivere, symaskiner, vinylkutter, tekstiltrykkemaskin, storformatskriver, loddebolt og mye mer. Besøkende kan også låne verktøy som drill, stikksag, vinkelsliper, lasermåler og pussemaskin slik at de har verktøy til å utøve sine praksiser. I tillegg arrangeres kurs og workshops med ulike kulturaktører. https://deichman.no/bibliotekene
- Sølvberget bibliotek og kulturhus i Stavanger arrangerer for eksempel språkkafe, strikkekurs, jobbe på verksted med å sy om klær osv. (https://www.xn--slvberget-l8a.no/Hva-skjer/Kurs-og-verksteder)
- Norsk Lydarkivkonferanse (https://lydarkiv.no/om-norsk-lydarkivkonferanse/) er et forum og møtested for folk som er opptatt av, og arbeider med lydopptak i alle former og formater. Konferansen retter seg både mot arkiv-, bibliotek- og museumssektoren, private samlere, forskermiljø og musikkbransjen.

Others (please provide more details when appropriate):

Som tidligere omtalt, utøves vern og videreføring av immateriell kulturarv i Norge hovedsakelig av frivillige organisasjoner som har en selvstendig posisjon i samfunnet, og på uformelle arenaer som i

private hjem med overføring mellom generasjoner. Det ansees problematisk om staten definerer og dermed godkjenner hva som generelt skal kunne regnes som frivillig virksomhet.

En frivillig organisasjon kan være en forening (lag, forbund, nettverk eller en paraplyorganisasjon) med medlemmer og demokratisk oppbygging, eller en stiftelse eller ideelt aksjeselskap som ikke deler ut midler eller som bare foretar utdelinger til frivillig virksomhet, jf. definisjonen i frivillighetsregisterloven §§ 3 og 4.

Frivillige organisasjoner er både interesseorganisasjoner, der formålet er å kjempe for medlemmenes egne interesser, og humanitære organisasjoner, der målsettingen er mer ideell og uten tanke på medlemmenes egennytte.

Det er lange tradisjoner for frivillig organisasjonsarbeid i Norge som jobber både innenfor og utenfor konvensjonen;

- Det finnes mer enn 2000 frivillige organisasjoner her i landet. Av disse er over to tredeler stiftet etter 1960.
- Den frivillige arbeidsinnsatsen i de frivillige organisasjonene i Norge tilsvarer 142 000 årsverk (SSBs satellittregnskap for frivillig sektor 2020).
- 63 % av befolkningen (over 15 år) har gjort frivillig arbeid i løpet av det siste året (Frivillighetsbarometeret 2019).
- 78 % av befolkningen er medlem i minst en organisasjon, og 48 % av befolkningen er medlem i minst to organisasjoner. (SSBs Levekårsundersøkelse 2020).
- Frivillig arbeid bidro med en verdiskapning tilsvarende 78 milliarder kroner i 2018 (SSBs satellittregnskap for frivillig sektor 2020).
- Satellittregnskapet for ideelle og frivillige organisasjoner (2013) indikerer at det frivillige og ideelle arbeidet i Norge utgjorde nærmere 148 000 årsverk i 2014. Den samme statistikken sier at det er om lag 100 000 ulike lag og foreninger i Norge. Over halvparten av alt frivillig arbeid legges ned i kultur- og fritidsorganisasjoner, inkludert idrett.

Selv om antallet organisasjoner har steget, har den allmenne deltakelsen i slike virksomheter avtatt noe de senere årene. Mange mennesker føler likevel at arbeid i frivillige organisasjoner er en fin måte å bruke sin arbeidskapasitet og sine evner på, til beste for fellesskapet og for å være til nytte for andre. Mange finner at arbeid i frivillig sammenheng gir et nyttig korrektiv til samfunnets styrende organer.

Inntektskildene til ideelle og frivillige organisasjoner er 27% statlige og 17% kommunale og fylkeskommunale midler gjennom overføringer og kjøp av tjenester, 45% fra husholdninger og 12% andre private aktører (SSBs satellittregnskap for frivillig sektor 2020).

EKSEMPLER PÅ FRIVILLIGE ORGANISASJONER;

Organisasjoner innenfor de forskjellige domenene, som de akkrediterte NGOene, og organisasjoner på tvers av domene. Festivaler er viktige møteplasser for videreføring av levende kulturarv. Det er mange initiativer som er viktig for tilhørighet, inkludering og mangfold, for de enkelte minoriteter og for storsamfunnet.

Eksempler på frivillige organisasjoner er NGOer med ekspertise innen for eksempel håndverk, folkemusikk og folkedans, og muntlige fortellinger.

Mål: Videreføre prioriteringen av arbeid med urfolks og nasjonale minoriteters immaterielle kulturarv, jf. Stortingets føringer.

I rapporteringsprosessen har vi fått innspill på at det er vanskelig å forstå begrepet immateriell kulturarv, og hva som er innenfor eller utenfor konvensjonen. Per i dag skiller ikke museumsstatistikken på dette, og immateriell kulturarv er ikke del av annen statistikk/rapportering.

I løpet av neste rapporteringsperiode må Kulturrådet arbeide for at museumsstatistikken bedre fanger opp den immaterielle kulturarven.

I tillegg kan det legges til rette for annen rapportering av immateriell kulturarv, som arkivstatistikk og bibliotekstatistikk.

Hovedaktiviteten innen immateriell kulturarv i Norge skjer på NGO-nivå. I innspillsmøtene har de ulike miljøene signalisert at de ønsker hyppigere dialog med Kulturrådet for å følge status på området (monitorere).

2. Extent to which programmes support the strengthening of human capacities to promote safeguarding and management of ICH

(SDG 11.4, SDG 17.9, SDG 4.7)

2.1 Do tertiary education institutions offer curricula and degrees in ICH safeguarding and management, on an inclusive basis?

(Art. 14(a)(iii), OD 107(k))

If yes: Describe briefly, using examples and focusing on the course content relevant to ICH safeguarding and management.

- NTNU Erasmus mundus masterprogrammet Choreomundus underviser spesielt i konvensjonen (https://choreomundus.org/intangible-cultural-heritage/)
    - UNESCO highlights measures such as documentation, transmission and broader educational and social projects as being central to its aims, clearly requiring experts with highly specialised training. Choreomundus aims to engage critically with UNESCO's Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, focusing on Dance Heritage within a cross-cultural perspective. The programme will contribute not only to the field of Dance Studies but also to the now well-established discipline of Heritage Studies.
    - The programme has been designed to provide all students with a common scientific training to equip them with the intellectual tools to analyse dance cross-culturally and to deal with issues concerning dance as ICH in diverse professional contexts. These include the above-mentioned state cultural sector and cultural industries, but also the tourist industries, and the tertiary educational sector which requires highly trained graduates to fulfil academic positions especially outside of Europe.
    - Erasmus EMMC Joint Master programme 2012-2018 and is an Erasmus+ Joint Master Degree EMJMD 2017-2021; The programme is offered by a consortium of four universities internationally recognised for their leadership in the development of innovative curricula for the analysis of dance and other movement practices: University of Clermont Auvergne (coordinator), Clermont-Ferrand, France; Norwegian University of Science and Technology, Trondheim, Norway; University of Szeged, Hungary; University of Roehampton, London, United Kingdom.
- Universitetet i Sørøst-Norge, campus Rauland

    - Alle tre Bachelorprogrammene (i folkekunst, folkemusikk og den godkjente graden i folkedans) har innførte egne læringsutbytter på immateriell kulturarv i 2019 i forbindelse med at USN innførte bærekraftsmål ved alle studier
    - Masterstudiet i tradisjonskunst inkluderer konvensjonenes tanker, men har ikke oppdatert læringsutbytter siden konvensjonen ble ratifisert i Norge.
- NTNU Kulturminneforvaltning - bachelorstudium (https://www.ntnu.no/studier/bkulmi) og masterstudium (https://www.ntnu.no/studier/mkulmi)
    - 2003-konvensjonen er per i dag ikke direkte omtalt i læringsutbytter ved utdanningene i kulturminneforvaltning ved NTNU. Den undervises sammen med flere relevante konvensjoner i starten av masterprogrammet for kulturminneforvaltning. Undervisning i konvensjonen kan inngå i andre emner ved bachelorgraden og mastergraden og er avhengig av undervisningskompetansen til foreleserne.
- Andre?

Do these programmes ensure inclusivity? If yes: describe briefly how these programmes ensure inclusivity.

- NTNU Erasmus mundus Master of Arts in Dance as Knowledge, Practice and Heritage is an open study for all who qualify for a master in traditional dance and have so far had 179 students from 62 countries from all regions of the world.

2.2 Do governmental institutions, centres and other bodies provide training in ICH safeguarding and management on an inclusive basis?

(Art. 14(a)(iii))

If yes, describe briefly, using examples and focusing on the nature of the training offered and the body providing it.

- Workshop om samisk immateriell kulturarv 2019.

Sametinget og Kulturrådet arrangerte en workshop om samisk immateriell kulturarv 13.-15. november 2019. Representanter fra finsk, svensk og norsk side av grensen deltok. Workshopen løftet problemstillinger rundt rettighetsspørsmål knyttet til immateriell kulturarv, kommersialisering/overkommersialisering og bærekraftig utvikling. I den sammenhengen vises det til internasjonale avtaler som Norge har sluttet seg til og hvordan ulike avtaler kan sees i sammenheng, eksempelvis WIPO og 2003-konvensjonen.

UNESCO-konsulenter fasiliterte workshopen og skreiv en rapport fra workshopen som er publisert både på nettsiden til Sametinget og Kulturrådet (https://sametinget.no/aktuelt/rapport-om-samisk-immateriell-kulturarv.4340.aspx , https://www.kulturradet.no/museum-kulturarv/vis-artikkel/-/rapport-om-samisk-immateriell-kulturarv).

- Innspillsmøtene til periodisk rapport våren 2021

Vi har fått tilbakemelding på at selve innspillsmøtene har bidratt til økt kunnskap om konvensjonen i Norge. Se listen over deltakere til, og omtale av, møtene under A.3

Do these programmes ensure inclusivity? If yes, describe briefly how these programmes ensure inclusivity.

- Workshop om samisk immateriell kulturarv 2019. The workshop was specifically designed around the needs of the Sámi community. The workshop aimed to assist the Sámi community to discuss the challenges and opportunities of engaging further with UNESCO and WIPO for the purposes of safeguarding their intangible cultural heritage or protecting their traditional knowledge within the community, and to consider how they might benefit from doing so (https://sametinget.no/aktuelt/rapport-om-samisk-immateriell-kulturarv.4340.aspx , https://www.kulturradet.no/museum-kulturarv/vis-artikkel/-/rapport-om-samisk-immateriell-kulturarv).

- Innspillsmøtene til periodisk rapport våren 2021

Det ble invitert bredt innen de forskjellige miljøene, med invitasjon til å spre invitasjonen til andre interesserte. Det var i tillegg en åpen innspillsrunde på utkast til rapporten høsten 2021.

Mål: Flere samiske aktører har pekt på at utviklingsarbeidet som omhandler eierskap og rettigheter knyttet til kulturarvsmateriale bør fortsette, og at det bør omfatte hele Sápmi. Tiltaket bør derfor videreføres som et nordisk samarbeidsprosjekt.

I kommende rapporteringsperiode vil Norge arbeide for et tettere nordisk samarbeid om samisk immateriell kulturarv

Flere aktører har spilt inn behov for felles møteplasser tilrettelagt for utveksling av erfaringer på tvers av områder/sektorer for økt samarbeid på tvers av fagområder.

Kulturrådet vil i neste rapporteringsperiode fasilitere møteplasser for erfaringsutveksling innen immateriell kulturarv.

2.3 Do community-based or NGO-based initiatives provide training in ICH safeguarding and management, on an inclusive basis?
(Art. 14(a)(iii))

If yes: Describe briefly, using examples and focusing on the nature of the training offered and the organization providing it.

- Norsk senter for folkemusikk og folkedans organiserte UNESCO-Training of trainers worskhop i 2015: "Community-based inventorying" for det norske/nordiske instruktørnettverket (finansiert av Kulturrådet).

  Det har vært ønske i instruktørnettverket å jobbe videre med kompetansebygging i konvensjonen, men det har ikke lykkes å få finansiert flere workshops.

- Nord-Troms museum og Halti Kvenkultursenter arrangerte et todagersseminar «Meän tradišuunit ellää – Våre tradisjoner lever» om kvensk immateriell kulturarv under den kvenske festivalen, Paaskiviikko 2019. https://ntrm.no/aktuelt/mean-tradisuunit-ellaa-vare-tradisjoner-lever-et-seminar-om-kvensk-immateriell-kulturarv
- Andre?

Do these programmes ensure inclusivity? If yes, describe briefly how these programmes ensure inclusivity.

Most awarenes programs are organiszed by NGOs which are democratic organisations.

- 2015: «Training of trainers worskhop»; Det var hovedsakelig et oppfølgingskurs for deltakerne på workshop i 2014, "Implementing the UNESCO intangible cultural heritage

convention on the national level", der det innenfor de begrensede plassene ble det invitert bredt fra Norden, forskjellige organisasjoner/institusjoner og representanter fra samiske miljø og nasjonale minoriteter.

- 2019: Seminaret «Meän tradišuunit ellää – Våre tradisjoner lever» ble arrangert av minoritetsinstitusjonen Halti Kvenkultursenter i samarbeid med Nord-Troms museum. Dette reflekteres i programmet bl.a. ved at kulturbærerne holdt innlegg. Seminaret var åpent for alle og det var gratis.

3. Extent to which training is operated by or addressed to communities, groups and individuals, as well as to those working in the fields of culture and heritage

(SDG 17.9, SDG 4.7)

3.1 Do training programmes provide capacity building in ICH addressed to communities, groups and individuals?

(Art. 14 (a)(iii), OD 82, OD 153(b), OD 155 (b))

Describe briefly, using examples and referring to capacities built/strengthened, the training provider and the participants (incl. age and sex).

Do these programmes ensure inclusivity? If yes, describe briefly how these programmes ensure inclusivity.

Are any of these training programmes operated by communities themselves?

Provide examples of such trainings, describing the involvement of communities in operating these programmes

- Nominasjonsprosessene mot internasjonal representativ liste har bygd kunnskap om konvensjonen og vernestrategier i flere miljø
    - Setesdal spelemannslag drev prosessen for *Practice of traditional music and dance in Setesdal, playing, dancing and singing (stev/stevjing)* innskrevet i 2019 (https://ich.unesco.org/en/RL/practice-of-traditional-music-and-dance-in-setesdal-playing-dancing-and-singing-stev-stevjing-01432
    - Forbundet kysten var pådriver i prosessen rundt den felles nordiske nominasjonen Nordic Clinker boat traditions. Nominasjonen behandles for innskriving i 2021. https://ich.unesco.org/en/files-2021-under-process-01119
- Flere miljøer er i prosess mot å fremme nominasjonsforslag til UNESCOs liste, og spiller inn at prosessen bygger kunnskap om konvensjonen og vernestrategier i flere miljø

3.2 Do training programmes provide capacity building in ICH addressed on an inclusive basis to those working in the fields of culture and heritage?

(Art14(a)(iii), OD 153(b))

Describe briefly, using examples and referring to capacities built/strengthened, the training provider and the participants (incl. age and sex).

Do these programmes ensure inclusivity? If yes, describe briefly how these programmes ensure inclusivity.

Denne gruppen er inkludert i aktiviteten beskrevet i 2.2, 2.3 og 3.1

Thematic Area: Transmission and education

4. Extent to which both formal and non-formal education strengthen the transmission of ICH and promote respect for ICH

(SDG 4.7, SDG 11.4)

In your country, is ICH transmitted through or used as a medium of teaching and learning in the following?

- *X formal education*
- *X non-formal education*

4.1 Are practitioners and bearers involved in designing and developing ICH education programmes and/or are actively presenting and transmitting their heritage?

Explain briefly how practitioners and bearers are involved in these activities.

Inkludering er ofte ivaretatt i selve læreprosessen: Tradisjonsutøvere er ofte også fagfolk som er ansatt ved utdanningsinstitusjoner/sentre/organisasjoner, eller innleide som eksperter til undervisning i både formelle og ikke-formelle kurs/utdanninger. Innen formell utdanning er det offisielle kvalitetssystemer som ivaretar medvirkning og kontrollerer utvikling. Det er ofte tilsvarende evalueringsprosesser for ikke-formelle kurs som styres av organisasjonene.

Læreplaner for fag i skolen har inkluderende prosesser når de endres. Alle læreplaner for fag i grunnskolen og videregående opplæring er fornyet fra august 2020, basert på Meld. St. 28: *Fag – Fordypning – Forståelse — En fornyelse av Kunnskapsløftet.* Forskriften er også ny, med hjemmel i opplæringsloven § 1-5, og gir Overordnet del av læreplanverket er også ny, og har status som forskrift sammen med resten av læreplanverket (jf. Opplæringsloven § 5.1, https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/?lang=nob). I overordnet del beskrives seks sentrale verdier som skal gjelde i grunnopplæringen i Norge, hvor spesielt to kan knyttes til kultur, kulturarv, tradisjon, mangfold og immaterielle kulturaktiviteter - *Identitet og kulturelt mangfold* og *Skaperglede, engasjement og utforskertrang.*

Læreplanene i grunnskolen og videregående opplæring
Arbeidet med nye læreplaner for fag startet høsten 2017. Grupper med lærere, pedagoger og andre fagfolk jobbet sammen med fagansvarlige i Utdanningsdirektoratet om å utvikle læreplanene. Utkast til nye læreplaner ble delt underveis og innspillene som Utdanningsdirektoratet fikk ble brukt i det videre arbeidet. Mot slutten av arbeidet ble det gjennomført en høring. Til sammen fikk direktoratet 14 000 innspill.

I forkant av læreplanarbeidet ble det utviklet egne retningslinjer for læreplangruppene, hvor det ble påpekt at den samiske kulturarven er en del av kulturarven i Norge. Gjennom opplæringen skal elevene få innsikt i det samiske urfolkets historie, kultur, samfunnsliv og rettigheter. (jf. Opplæringslovens formålsparagraf, § 1-1, og § 6-4.).

Sametinget fastsetter det samiske innholdet i fagene innenfor rammer som er fastsatt av Kunnskapsdepartementet, jf. opplæringsloven § 6-4. Sametinget fastsetter læreplaner i samisk språk i grunnopplæringen og læreplaner for særskilte samiske fag i videregående opplæring, reindriftsfaget og de fem duodjifagene, som er kulturbærere for samisk nærings- og samfunnsliv. Samiske utdanningsmiljøer deltar i de faglige rådene som har ansvar for fagene. Samisk reindrifts- og

videregående skole ble i 2016 medlem av urfolksnettverket for utdanning, World Indigenous Higher Education Consortium (WINHEC) Sámi Allaskuvla/Samisk høgskole er også medlem av WINHEC (siden 2008, fornyet medlemskap i 2018) og tilbyr en del relevante programfag, jf. indikator 5.4.

Norge har lang tradisjon for samarbeid mellom stat og organisasjoner i arbeidslivet, både organisasjoner for arbeidstakere og for arbeidsgivere, kalt trepartssamarbeidet. Trepartssamarbeidet om fag- og yrkesopplæringen handler om at arbeidslivets organisasjoner og myndighetene sammen skal komme frem til gode løsninger for framtidig opplæringsstruktur, forankret i ILO-konvensjon nr. 142 om yrkesrettledning og yrkesopplæring.

Trepartssamarbeidet skal bidra til at man sammen utvikler løsninger som på best mulig måte ivaretar både individets, arbeidslivets og samfunnets behov for kompetanse.

Myndighetene utnevner faglige råd som er partssammensatte innenfor hvert enkelt utdanningsprogram i den yrkesfaglige tilbudsstrukturen. Kulturrådet er representert i Faglig råd for håndverk, design og produktutvikling og har medvirket til at prinsipper i 2003-konvensjonen er blitt løftet inn i de nye læreplanene.

4.2 Are modes and methods of transmitting ICH that are recognized by communities, groups and individuals, included or strengthened in formal and non-formal educational programmes?

Explain briefly, using examples, how such modes and methods of transmission are included and/or strengthened.
(Art. 14(a)(i), (ii), OD180(a)(iii))

Formell utdanning:

Immateriell kulturarv er ikke eget fag i grunnskole og videregående skole. Temaet ligger implisitt, gjennom det overordnede i læreplanverket og eksplisitt i enkelte fag ut fra de ulike grenene som språk, musikk, dans og håndverk, jf. fyldigere omtale under indikator 5.1

For fag- og yrkesopplæringen i videre

gående opplæring finner vi fag som ivaretar tradisjonelle håndverksfaglige teknikker, metoder og materialer. Fagene blir vurdert til å ha en kulturell verdi, som det av samfunnsmessige årsaker er viktig å videreføre, på tross av at fagene har et lite rekrutteringsbehov. Lokale lærebedrifter der overføring av tradisjonskunnskap skjer gjennom tett samarbeid mellom en mester og en læresvenn.

Fagene er ført opp på en liste over verneverdige tradisjonshåndverksfag. Det er Utdanningsdirektoratet som, etter innspill fra Sekretariatet for små og verneverdige fag (SSV), avgjør hvilke fag som skal regnes som verneverdige tradisjonshåndverksfag. SSV, som ligger under Norsk håndverksinstitutt ved Stiftelsen Lillehammer Museum, skal være et nasjonalt ressurssenter for de små verneverdige håndverksfagene overfor relevante aktører innen grunnopplæringen.

Bærekraftig utvikling er et sentralt tema for spesielt fagene i det yrkesfaglige utdanningsprogrammet for håndverk, design og utvikling. Her er noen eksempler:

- I vg3 bunadtilverkarfaget handlar det tverrfaglege temaet berekraftig utvikling om medviten refleksjon rundt val av materiale, produksjonsmetodar og verktøy i ein etisk og berekraftig

tilverking. Vidare handlar det om å tilverke bunader og tilbehøyr med god og varig kvalitet der vedlikehald og reparasjon er mogleg. Berekraftig utvikling handlar òg om å ta vare på og utvikle ein levande kulturarv med lokal og nasjonal forankring.

- I vg3 filigransølvsmedfaget handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om å produsere holdbare produkter der vedlikehold, gjenbruk og reparasjon er mulig, og å videreutvikle og skape nye filigransprodukter med god og varig kvalitet. Filigransølvsmedfaget handler også om å være en del av arbeidet med å sikre lokal, nasjonal og internasjonal kulturarv. Videre handler faget om å reflektere rundt valg og utnyttelse av materialer, produksjonsmetoder, verktøy og maskiner i en etisk og bærekraftig produksjon og om hvordan dette kan påvirke utslipp og miljøavtrykk.
- I vg3 trebåtbyggerfaget handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om å reflektere kritisk rundt valg av materialer, produksjonsmetoder, verktøy og maskiner i en etisk og bærekraftig produksjon og hvordan dette kan påvirke utslipp og miljøavtrykk. Det innebærer å legge vekt på produksjon av holdbare produkter der vedlikehold og reparasjon er mulig, og å videreutvikle og skape nye trebåter med god og varig kvalitet. Bærekraftig utvikling handler også om at faget er en del av arbeidet med å sikre verdens natur- og kulturarv.

Et sentralt verdigrunnlag for tradisjonshåndverksfagene beskrives også i læreplanene for fagene. Her et eksempel fra læreplanen i filigransølvsmedfaget:

- Vg3 filigransølvsmedfaget skal ruste lærlingene til å utvikle produkter med utgangspunkt i bærekraft, kvalitet, kultur og historie. Faget viderefører tradisjonell håndverkskunnskap og tar vare på ressurser for framtiden. Videre bidrar faget til å skape respekt og forståelse for kultur- og naturarv, og på dette grunnlaget kan nye løsninger utvikles. Faget skal også bidra til å gi lærlingene kunnskap om arbeidsgivers og arbeidstakers plikter og rettigheter og om betydningen av trepartssamarbeidet, der arbeidsgiveren, arbeidstakeren og myndighetene jobber sammen for å utvikle faget og et bedre arbeidsliv.

Læreplanene i de fem duodjifagene er fastsatt av Sametinget. I disse læreplanene er samiske verdier, samisk språk, et urfolkperspektiv og kunnskap om naturen og naturmaterialer i håndverksutøvelsen særlig vektlagt, i tillegg til det som er nevnt over.

I Norge får alle elever, fra 1. klasse i grunnskolen til 3. trinn på videregående skole, oppleve profesjonell kunst og kultur gjennom Den kulturelle skolesekken (DKS) – jf. omtale under indikator 11.2. DKS er en del av regjeringens kulturpolitiske satsing for grunnskolen og videregående skole. Gjennom denne ordningen får elevene møte utvalgte tradisjonsutøvere i tillegg til andre kunstutøvere.

Uformell utdanning:

I Norge utøves vern og videreføring av immateriell kulturarv også av frivillige organisasjoner som har en selvstendig posisjon i samfunnet. Organisasjonene har utarbeidet kurs basert på tradisjonelle teknikker. Det eksisterer mange ikke-formelle kurs, og for noen tradisjonelle kunnskapsområder har det også blitt etablert universitets kurs og program. Eksempelvis:

Folkemusikk/joik

    - Ikke-formell utdanning bruker både tradisjonell læring ved å lære på øret / kopiere og skolert læring med noter, både i en til en læresituasjoner i tillegg til gruppeundervisning i lag og på kurs
    - Formell utdanning gjennom den kulturelle skolesekken, videregående skole og høyere utdanning bruker den tradisjonelle en til en læresituasjon i tillegg til gruppeundervisning og bredere teoretisk grunnlag
    - Enkeltutøvere som tilbyr uformelle læringsarenaer; eks. nettbasert joikekurs, enkeltstående kurs, kurs ved festivaler/treff
- Håndverk/duodji
    - Ikke-formell utdanning bruker tradisjonelle læremetoder for å overføre kunnskapen i håndverket
    - Formell utdanning i videregående med lærling, høyere utdanning med mye praksis/veiledning.
    - Sámiid Duodjis lokallag og SOL (Sámi Oahppo Lihttu/Samisk studieforbund) tilbyr kursing innen duodji
    - Kulturskolen har tilbud innen duodji, bl.a. i Hamarøy kommune.
    - Duodjeinstituhtta har i dag syv veiledere innenfor duodji og design. Veilederne gir bistand til lag og foreninger og utsalgsbedrifter med flere som organiserer, produserer og/eller selger produksjon av duodji. Veilederens oppgave er i tillegg å tilrettelegge for opplæring/kompetanseheving i form av kursvirksomhet i samarbeid med faglige organer og myndigheter. Tilbudet er ikke tilstrekkelig i forhold til behovet.
    - Norges Husflidslag, Norsk institutt for bunad og folkedrakt, Noregs Ungdomslag, Norsk Folkedraktforum, Studieforbundet kultur og tradisjon laget et undervisningsopplegg til elever mellom 9-12 år omkring bunadbruk i Norge som inkluderer fagkunnskap, refleksjon og praktisk arbeid.
- Muntlig fortelling
    - Fortellerhuset har samarbeidsprosjekter med skoleklasser blant annet i Groruddalen. Om flerspråklige fortellinger – se ikanorge.no
    - Memoar – norsk organisasjon for munnleg historie
    - Norsk etnologisk gransking
    - Norsk Folkeminnelag
- Mattradisjoner
    - Enkeltpersoner som engasjerer seg for kunnskap og formidling om samisk matkultur (Boazovázzi; Ravdol Reindeer Herding, etc.)
- Reindrift
    - International Center for Reindeer Husbandry
    - Ressurs- og rådgivningssenter for reindrift (nyoppstartet)

4.3 Do communities, groups, NGOs or heritage institutions offer educational programmes and/or extra-curricular activities concerning ICH and strengthening its transmission, and do they receive any support?

Explain briefly, with examples, how these programmes strengthen ICH transmission and who provides them.

Provide additional details here of the nature of any support (financial, technical, in-kind or other) they receive.

For yrkesfagutdanningen er skole og lærebedrift likeverdige læringsarenaer. Lærebedriftene for tradisjonelle håndverksfag er gjerne lokale tradisjonsbærere som bidrar til videreføring av kunnskap gjennom det formelle utdanningsløpet. Lærebedriftene har, i likhet med skolen, ansvar for at opplæringen er i samsvar med opplæringsloven og læreplanverket. Lærebedriften mottar tilskudd for arbeidet med lærlingene. til lærebedrifter.

For lærlinger, praksisbrevkandidater og lærekandidater som tegner lærekontrakt/opplæringskontrakt i verneverdige tradisjonshåndverksfag, gis det et ekstra tilskudd per lærling, praksisbrevkandidat og lærekandidat per år for læretiden i bedrift.

Utdanningsdirektoratet avgjør i samråd med Sekretariatet for små og verneverdige fag (SSV) og de faglige rådene hvilke fag som skal regnes som små og verneverdige.

(OD109)
Frivillige organisasjoner og institusjoner organiserer mange ikke-formelle kurs, inkludert kurs i immateriell kulturarv. Noen eksempler er gitt under;

Type	**Eksempler på kurs/studie**	**Hvor**
Folkehøgskoler	Utøvende folkemusikk	Toneheim Folkehøgskole
	Folkemusikk med utgangspunkt i Setesdalstradisjonen (knyttet til UNESCO-listeføringen). Du får prøve deg på kveding (folkesong), dans og spel, samspel og kvedarkor. I løpet av skuleåret får du utvikla deg både som musikar/dansar og som person, og du kjem inn i ulike folkemusikkmiljø over heile Agder og resten av landet. I løpet av året jobber vi med: Utøving , Formidling, Tradisjonskunnskap, Musikkteori og lytting, Promotering og arrangering, Innspeling og lydteknikk, Turar og konsertar	Setesdal Folkehøgskole (https://setesdalfhs.no/folkemusikk/)
	Båtbygging	Fosen folkehøgskole
	Friluftsliv, Fiske, Jakt, Buejakt	Folkehøgskoler: Nordmøre, Finnmark, Sjøholt, Skogn, Pasvik, Nordfjord,
	Håndverker	Folkehøgskoler: Ål, Sund
	Design og håndverk, Tekstil, søm og tradisjonshåndverk. Kunsthåndverk, Glass og porselen	Folkehøgskoler: Bakketun, Fosen, Peder Morset, Ålesund
Fagskoler	Bygningsvern	Fagskolen Innlandet
	Bygningsvern	Fagskolen Hordaland
	Bygningsvern	Fagskolen Nord
Museer	Formell lærlingplass, har i dag om lag 20 læringer som gjennomgår opplæring i verneverdige fag. Arbeid er også i gang med lærerkurs i disse fag.	Akershus bygningsvernsenter, Tradisjonshåndverk - opplæringskontor for verneverdige håndverksfag

	Jiddish språk og kultur, mattradisjoner og ringdans.	Jødisk museum i Oslo og i Trondheim
	Kurs i kvensk og samisk kultur inkludert mattradisjoner, naturbruk og navn, og ord og uttrykk på tvers av språkene, tilbys til skoleelevene i hele regionen	Samarbeid mellom Halti kvenkultursenter, Halti nasjonalparksenter og Nord-Troms museums
	TRADsenter bygningsvern	Midt-Troms Museum
	Tradisjonsbåtbygging og fartøyvern; repslaging	Hardanger- og Voss museum
	Skjøtsel av kulturlandskap	Musea i Sogn og Fjordane
	Bygningsvern	Aust-Agder Museum og arkiv
	Særlig søkelys på kompetanseoverføring av smedfaget	Kraftmuseet
Organisasjoner	Lokallagene i Norges Husflidslag velger og definerer selv innholdet I sine kurs, innenfor rammene til tilskuddsordningen	Norges Husflidslag
	Norges Husflidslag har iverksatt Rødlista som et tiltak for å sette fokus på håndverkskunnskap som få personer fortsatt kan utøve. Lokallag som jobber med dette, definerer sin rødliste- teknikk og jobber aktivt med at flere skal få økte ferdigheter i denne. Rødlista er dynamisk, men langsomt voksende	
	Bunadopplæringa; I 2020 ble det gjennomført 6 ukeskurs med samlet 90 deltakere	Samarbeid Studieforbundet Kultur og tradisjon med Noregs Ungdomslag, Norges Husflidslag og Norsk Folkedraktforum. *Landsdekkende modulkurs som bygger på læreplan i videregående skole, Vg3 i Bedrift og kan inngå som del av svennebrev*
	Vevopplæringa; 2020 ble det gjennomført 3 ukeskurs med 21 deltakere.	Samarbeid Studieforbundet Kultur og tradisjon med Norges Husflidslag *Landsdekkende modulkurs som bygger på læreplan i videregående skole, Vg3 i Bedrift og kan inngå som del av svennebrev*
	Trebåtbyggeropplæringa; I 2020 ble det gjennomført 1 ukeskurs med 8 deltakere.	Samarbeid Studieforbundet Kultur og tradisjon med Forbundet KYSTEN *Landsdekkende modulkurs som bygger på læreplan i videregående skole, Vg3 i Bedrift og kan inngå som del av svennebrev*
	Stipendiatordningen for håndverkere gir, tilsvarende kunstnerstipendene, utvalgte tradisjonshåndverkere en mulighet for en treårig fordypning i faget i tilsvarende 83 % stilling. Siden 2015 har dette vært en permanent ordning, der instituttet til	Norsk håndverksinstitutt (finansiert av Kulturdepartementet)

	enhver tid har ansatt 6 stipendiater innenfor ulike håndverksfag. For å sikre at kunnskapsutviklingen er i håndverket (og ikke om) er ordningen utenfor høgskole- og universitetssystemet.	
	Tradisjonell håndverkskunnskap, ca. 30 prosjekt årlig innenfor ulike fag og teknikker med et spesielt fokus på kunnskap som står i fare for å forsvinne. Læresituasjonen er ofte direkte mellom en tradisjonsbærer og en fagperson. Prosjektene er hovedsakelig i Norge, noen er internasjonale.	Norsk håndverksinstitutt (finansiert av Kulturdepartementet)
	Det ble i 2019 gjennomført 2 966 kurs med totalt 61 039 timer og 26 645 deltagere. Eksempler: Farging med sopp og fargesopper, Mat av ville vekster, Bereding av skinn, Plantefarging, Garving av fiskeskinn, Praktisk friluftsliv, Brekurs, Jegerprøven, Praktisk elgjakt (https://www.naturogmiljo.no/studieplaner)	Studieforbundet natur og miljø, medlemmer som Norges Jeger- og Fiskerforbund, Den Norske Turistforening, 4H Norge, Norges Bygdeungdomslag, Norges Birøkterlag, Norges sopp- og nyttevekstforbund, Det norske hageselskap, Norsk Botanisk Forening
	Det ble i 2019 gjennomført nesten 6 000 kurs med over 40 000 deltakere og over 290 000 registrerte kurstimer Vokal folkemusikk, Samspill i spelemannslag, opplæring i bygging av eldre folkemusikkinstrumenter, Brasilianske tradisjonsdanser, Flamencodans, norske tradisjonsdanser, Korsang, Viser i eldreomsorgen, Samspill i korps	Musikkens studieforbund (https://www.musikkensstudieforbund.no/)
	Det ble i 2020 gjennomført nesten 84 kurs med 420 deltakere og 7298 registrerte kurstimer Samisk studieforbund har kurs i Duodji, samisk kunsthåndverk, håndverk og husflid, men også kurs i andre kulturfag, samisk språk og naturbruk.	Samisk Studieforbund http://www.vofo.no/om-vofo/studieforbund/samisk-studieforbund/ Samisk studieforbund driver opplysnings- og studievirksomhet blant samer, men forbundet skal også utbre kunnskap om samer og samiske forhold til allmennheten.

Studieforbundet kultur og tradisjon - Landsdekkende samlinger og prosjekt

- Fagdagen i bunad og folkedrakt samlet 50 bunadsinteresserte i Oslo 26 oktober 2021. Et årlig møtested for kompetanseheving, ideutveksling og debatt. Arrangeres i samarbeid med Noregs Ungdomslag, Norges Husflidslag, Norsk Folkedraktforum og Norsk institutt for bunad og folkedrakt.
- Kompetanseprosjektet Bunad og bærekraft. Et bedriftsutviklingsprogram for bunad/tekstilbedrifter som vil utvikle bedriften sin. Arrangeres i samarbeid med Noregs Ungdomslag og Norges Husflidslag. 8 deltakere/ bedrifter deltok i 2020.
- TREseminaret på Dovre, arrangeres årlig i samarbeid med Norges Husflidslag, Hjerleid Handverksskole, Senter for bygdekultur og Dovre Handverkssenter i april. Avlyst både 2020 og 2021 pga. covid-19.

Norges kulturvernforbund

Kulturvernforbundets medlemsorganisasjoner holder kurs landet over, enten gjennom Studieforbundet kultur og tradisjon, på egen hånd eller i samarbeid med andre. Mange har også utviklet gode undervisningsopplegg til Den Kulturelle Skolesekken (DKS).

Norge er på verdenstoppen i frivillig innsats der over 60 prosent av befolkningen deltar i frivillig arbeid hvert år. Kulturvernforbundet har 29 landsdekkende medlemsorganisasjoner, med over 2000 lokallag og 250 000 medlemmer totalt Organisasjonene gjør en betydelig innsats med å ta vare på, formidle og videreføre kulturarven vår, og videreføre den unike kunnskapen de har på hver sine områder. Med en innsats på over seks millioner frivillige timer i året, er det frivillige kulturvernet en av de største aktørene på kulturvernfeltet.

Organisasjonene har en svært viktig rolle, ikke minst lokalt. De kjenner lokalhistorien og hvordan samfunnet har utviklet seg. De tar vare på kulturminner som har betydning for folk og viderefører tradisjoner som skaper identitet og rotfeste, det være seg folkedrakter, mat og drikke, strikkemønstre, bygdetun, kystmiljø, samferdselshistorie eller stavkirker. I tillegg skaper organisasjonene aktivitet og engasjement i lokalsamfunnet, og er viktige sosiale møteplasser og arenaer for læring og videreføring av kunnskap

- Videreføring av kunnskap er en av de viktigste oppgavene til Kulturvernforbundets medlemsorganisasjoner. Kunnskapsoverføringen skjer på flere måter, som kurs, dugnadsarbeid og i møter, eller gjennom formidlingsopplegg tilpasset ulike målgrupper.
- Mange organisasjoner har tilrettelagte aktiviteter for barn og unge. Det kan være undervisningsopplegg i samarbeid med skoleverket, eller egne kurs eller sommerleirer.
- Mange kulturvernorganisasjoner har også tett samarbeid med andre kulturinstitusjoner, som arkiv, bibliotek og museum.

Norsk senter for folkemusikk og folkedans:

Norsk senter for folkemusikk og folkedans er et kompetansesenter for folkemusikk og folkedans, og arbeider for å fremme, verne og videreføre norske folkemusikk- og folkedanstradisjoner. Senteret er akkreditert som rådgivende organisasjon for UNESCO i arbeidet med vern og videreføring av immateriell kulturarv.

Sentret driver arkivarbeid, forskning, formidling og prosjektarbeid med bredt nettverk nasjonalt og internasjonalt. Arkivet består av de største samlingene av folkemusikk og tradisjonsdans i Europa.

- Arkivmaterialet brukes av pedagoger, utøvere, studenter, forskere, privatpersoner og frivillige organisasjoner.
- En viktig del av senterets arbeid er forsknings- og utviklingsarbeid. Grunnforskning på arkivmaterialet foregår kontinuerlig.
- Gjennom senterets to store prosjekter «Museene danser» og «Bygda dansar» drives systematisk utviklingsarbeid for vern og videreføring av levende tradisjoner for og med barn og unge.

Norges museumsforbund

Norges museumsforbund er interesseorganisasjonen for museumspolitisk arbeid og faglig utvikling, Forbundet er åpent for alle museer i Norge som tilfredsstiller ICOMs definisjon av et museum, og som slutter seg til museumsforbundets vedtekter.

Museumsforbundet spilte inn at arbeid med vern og videreføring av immateriell kulturarv som gjøres på så godt som alle museer i Norge, i tråd med ICOMs definisjon av et museum.

Handlingsboren kunnskap: I samarbeid med frivillige arrangerer musea ofte kursverksemd eller aktivitetsdagar der handlingsboren kunnskap vert vidareformidla til nye generasjonar. I restaureringsarbeid er god forståing av både handverk og material avgjerande for gode resultat, og musea er mellom dei fremste kunnskapsinstitusjonane på dette området. Interessa for slik kunnskap er aukande i vår tid, når berekraft og samspel mellom natur og kultur er sett på dagsorden for alvor. Her kan musea framover ta ei endå meir aktiv rolle, mellom anna knytt til tradisjonshandverk og vedlikehald av kulturhistoriske bygningar.

Norsk håndverksinstitutt har tiltak for overføring av tradisjonell håndverkskunnskap (jf. tildelingsbrevet fra Kunnskapsdepartementet)

Sekretariatet for små og verneverdige fag med et spesielt ansvar for de minste og mest utsatte fagene. Sekretariatet sørger for å legge til rette for opplæring i videregående skole, i samarbeid med de ulike bransjene. Utdanningsdirektoratet bestemmer, etter råd fra Sekretariatet for små og verneverdige fag, hvilke fag som skal innlemmes i listen over verneverdige tradisjonshåndverk. Kriteriene for å defineres som verneverdig er bl.a. at det er få utøvere i faget og at faget ivaretar tradisjonelle håndverkskunnskaper. I tillegg til de formelle utdanningene, finnes en rekke tradisjonelle håndverkstradisjoner (f.eks. skimaker, hardingfelemaker) og praktiske ferdigheter/teknikker (f.eks. broderi, bandvev, nupereller, spinning, gyllenlær, rosemaling, sveiping, lagging etc.), som kan sorteres til husflid, hobby eller håndverk avhengig av kontekst, eller sortere innenfor lærefaget uten å være del av opplæringen.

Enkelte aktører har i innspillsmøtene ytret ønske om et større fokus på samisk håndverk.

4.4 Do educational programmes teach about the protection of natural and cultural spaces and places of memory whose existence is necessary for expressing ICH?

Provide additional details here of these training programmes, in particular the methods taught and the target audience.
(Art. 14)

I faget kroppsøving (fra 1.trinn til vg2) er ett av kjerneelementene «Uteaktiviteter og naturferdsel» og der er det vektlagt at elevane skal bruke nærområdet og utforske naturen gjennom varierte

uteaktivitetar under vekslande årstider. Naturopplevingar og trygg og berekraftig ferdsel er sentralt. I kroppsøving skal elevane få oppleve ulike kulturar innanfor friluftsliv, inkludert aktivitetar knytte til samisk kultur.
I fag som friluftsliv kan også berøre dette tema, hvor ferdsel i ulike miljøer, menneskenes levesett, natur og miljø er sentrale tema. Dette er fag som elevene velger i videregående opplæring under utdanningsprogrammet idrett.

Lærerutdanningen har ikke informasjon om konvensjonen og vern av IKA.
De formelle og ikke-formelle utdanningene innen utøvelse av immateriell kulturarv har fokus på vern og videreføring av tradisjonen det kurses i.

- Noregs Ungdomslag har instruktørutdanning i folkedans
- Samiske kurs?
- Flere?

Innspill fra skogfinske miljøet: Skogfinnene peker på at det er lite undervisning i musikk, runesang og dansetradisjoner. Lokale skoler gir heller ikke tilbud i tradisjonen. De få tradisjonsutøverne er synlige og aktive nasjonalt og internasjonalt, men ikke inn i skoleverket.

5. Extent to which ICH and its safeguarding are integrated into primary and secondary education, included in the content of relevant disciplines, and used to strengthen teaching and learning about and with ICH and respect for one's own and others' ICH

(SDG 4.7, SDG 11.4, SDG 12.8)

5.1. How is ICH included in the content of relevant disciplines?

As a stand-alone subject. Briefly explain how ICH is included in the course content of relevant disciplines, as a stand-alone subject, giving examples.
(Art. 14(a)(i), OD 107, OD 180(a)(ii))

Immateriell kulturarv er ikke eget fag i grunnskole og videregående skole. Temaet ligger implisitt, gjennom det overordnede i læreplanverket og eksplisitt i enkelte fag ut fra de ulike grenene som språk, musikk, dans og håndverk, jf. omtale under tema 4, indikator 4.1-4.3.

Fag i grunnskolen som er spesielt knyttet opp mot immateriell kulturarv:

- Kunst og håndverk, 1.-10.trinn (https://www.udir.no/lk20/khv01-02)

  Av fire kjerneelementer som beskrives i dette faget har vi trukket ut to som er spesielt aktuelle i denne sammenhengen:

- Håndverksferdigheter: Kjerneelementet håndverksferdigheter innebærer at elevene skal utvikle håndlag, praktiske ferdigheter og utholdenhet ved å bruke ulike redskaper og materialer. Elevene skal utvikle forståelse for materialers egenskaper, funksjonalitet og uttrykk gjennom eget skapende arbeid. De skal bruke harde, plastiske og myke materialer og digitale verktøy på en etisk, miljøbevisst og trygg måte gjennom hele skoleløpet.

- Kulturforståelse: Kjerneelementet kulturforståelse innebærer at elevene skal utforske samtidens visuelle kultur og kulturarv fra ulike verdensdeler som kilde til opplevelser og inspirasjon til egen skapende praksis. Elevene skal møte eksempler på og reflektere over hvordan kunst, håndverk og design speiler og er med på å forme kultur, samfunnsutvikling og folks identitet. Kunnskap om visuell og materiell kultur gir grunnlag for å ta bevisste valg som forbruker og medborger og i eget skapende arbeid.

  Aktuelle kompetansemål

  2.trinn:

- bruke håndverksteknikker og håndverktøy i utforming av tre, leire og tekstil på en miljøbevisst og trygg måte

  4.trinn:

- bruke håndverktøy og sammenføyningsteknikker i tre, leire og tekstil på en miljøbevisst og trygg måte
- undersøke hvordan tradisjonshåndverk, inkludert samisk håndverk, utnytter naturmaterialers egenskaper, og bruke erfaringer til å lage enkle bruksgjenstander

  7. trinn:

- bruke ulike håndverktøy og elektriske verktøy for å bearbeide og sammenføye harde, plastiske og myke materialer på en trygg og miljøbevisst måte
- beskrive mangfoldet i klestradisjoner eller gjenstander, inkludert samiske, og lage et produkt med inspirasjon fra kulturarv

  10.trinn:

- utforske muligheter innenfor håndverksteknikker og egnet teknologi ved å bearbeide og sammenføye harde, plastiske og myke materialer
- analysere hvordan identitet og stedstilhørighet kommuniseres i arkitektur, klestradisjoner, kunst eller gjenstander, og integrere kulturelle referanser i eget skapende arbeid
- undersøke hvordan kunst, inkludert samisk kunst, kan bidra i samfunnskritikk, og skape kunstuttrykk som belyser utfordringer i egen samtid

- **Musikk 1.-10. trinn**

  Av fire kjerneelementer er kanskje dette det mest relevante knyttet til immateriell kulturarv:

  Kjerneelementet kulturforståelse handler om hvordan sangen og musikken elevene utøver, lager og opplever, er forankret og har betydning i kulturen den springer ut av. Å kunne forstå egne og andres musikalske uttrykk, å utøve musikk, å lage musikk og å oppleve musikk både forutsetter og bidrar til kulturell kompetanse. Spill, sang og dans som estetiske uttrykk er påvirket av, og er uttrykk for, historiske og samfunnsmessige forhold. Musikkens mening skapes når musikk brukes i sosiale sammenhenger, og musikk gir mening til sosiale hendelser og ritualer.

  Aktuelle kompetansemål:

- **2.trinn:** utøve et repertoar av sangleker, sanger og danser hentet fra elevenes nære musikkultur og fra kulturarven

- **4.trinn:** utøve og utforske et repertoar av sanger og danser fra ulike musikkulturer, inkludert samisk musikkultur
- **7.trinn:**
- utøve et repertoar av musikk, sang, andre vokale uttrykk og dans fra samtiden og historien
- Utforske og drøfte hvordan musikk fra fortiden påvirker dagens musikk
- **10.trinn:**
- utøve et variert repertoar av musikk, sang, andre vokale uttrykk og dans
- reflektere over hvordan musikalske tradisjoner, inkludert samiske musikktradisjoner, bevares og fornyes

- **Læreplan i mat og helse 4.-10.trinn** (https://www.udir.no/lk20/mhe01-02/om-faget/kjerneelementer):

  Av tre kjerneelementer som beskrives i dette faget har vi trukket ut ett som er spesielt aktuelle i denne sammenhengen:

- Mat og måltid som identitets- og kulturuttrykk. Kulturen kring mat og måltid er i kontinuerleg endring og er påverka av råvarebruk, kunnskap, tradisjonar og sosiale eller religiøse normer og verdiar. Matlaging og måltid er sosiale arenaer for utforsking, samarbeid og samskaping. Møte mellom matkulturar og kulturelle aktivitetar frå Noreg og andre land fremjar mangfald og opnar for forståing, bevisstgjering og nysgjerrigheit. Slik skal elevane få oppleve matglede saman og slik kan matkulturane våre både fornyast og takast vare på.

  Aktuelle kompetansemål

- **4.trinn:**
- utnytte lokale matvarer i matlaging og presentere ledda i produksjonskjeda frå råvare til måltid
- samtale om måltidsskikkar frå norsk og samisk kultur og frå andre kulturar, og om verdien av å ete saman med andre
- **7.trinn:**
- utforske og presentere tradisjonelle norske og samiske metodar for å konservere mat på og kunne fortelje om råvarene som blir konserverte
- lage måltid frå ulike kulturar og fortelje om og utforske korleis sosialt fellesskap og samhandling kan vere med på å styrkje god helse
- **10.trinn:**
- lage mat frå norsk og samisk kultur og frå andre kulturar og samanlikne og utforske råvarer og matlagingsmetodar som blir brukte i ulike matkulturar
- vise gjennom matlaging og måltid korleis identitet og fellesskap blir formidla i ulike kulturar

I tilbudsstrukturen i videregående opplæring finner vi utdanningsprogram som er relevante for immateriell kulturarv i Norge. Det handler både om fagene innen det studieforberedende utdanningsprogrammet musikk, dans og drama og innen de yrkesfaglige utdanningsprogrammene

håndverk, design og produktutvikling (hvor de små tradisjonelle håndverksfagene inngår), naturbruk (hvor reindriftsfaget inngår) og restaurant og matfag (hvor kokk og servitørfag inngår).

Innspill

- Flere aktører har spilt inn at også for yrkesfag er tradisjonshåndverk kun delvis dekket av fagene, jfr. yrkesfaglig utvalgs rapport: Lenge leve tradisjonshåndverket (https://www.udir.no/globalassets/filer/samlesider/fagopplaring/sry/yrkesfaglig-utvalg-for-immateriell-kulturarv-og-verneverdige-fag.pdf). Rapport bestilt av KD fra 2016 ga endringer i fagopplæringen.

- Noen har pekt på at landslinje for folkemusikk (inkluderer folkedans) på Vinstra (https://www.vinstra.vgs.no/hovudmeny/utdanningstilbod/landsline-for-folkemusikk/). Har så få studenter at dette tilbudet står i fare for å legges ned når finansiering av landslinjer endres.

- Reindriftslinje på Samisk videregående- og reindriftsskole lokalisert i Kautokeino, samt duodji opplæring på den samme skolen.

- Andre?

Hjerleid Handverksskole AS

Hjereid Handverksskole er en godkjent privatskole med offentlig finansiering, eid av Studieforbundet og Norsk Kulturarv. To nye linjer ble opprettet i 2020, og skolen hadde da disse linjene:

Vg1 Design og håndverk (7 elever)

Vg2 Design og trearbeid, med vekt på treskjæring og møbelsnekring (13 elever)
Vg2 Smed (12 elever)
Vg2 Byggteknikk med vekt på tradisjonelle teknikker (12 elever)
Vg2 overflatemaling med vekt på tradisjonelle teknikker (5 elever)

Odda videregående skole

Vg2 Smedfag (https://www.hordaland.no/nn-NO/skole/oddavgs/studietilbud/smedfag/)

Landslina Smedfag bygger på Vg1 Teknikk og industriell produksjon eller Vg1 Design og handverk. Smedfaget er eit tradisjonsyrke som kombinerer kreative eigenskapar med praktiske og kunstneriske evner. Det er ei utdanning som gjer mange spennande utfordringar undervegs i utdanningsløpet og som dannar grunnlag for fleire spennande yrkje etter endt utdanning. Her kan vi nevne kunstsmed, låsesmed, våpensmed, verktysmed ol.

Om Skolefritidsordning SFO (*out-of-school-hours care*) og barnehage

Kommunene gir tilbud om skolefritidsordning (SFO) før og etter skoletid for 1. – 4. årstrinn og for barn med særskilte behov for 1. – 7. årstrinn. Gjennom kulturaktiviteter skal SFO gi støtte til at barna får skape sine egne uttrykk og får kjennskap til ulike måter å uttrykke seg på for å øke respekt for ulikhet og anerkjennelse av mangfold. SFO skal bidra til at barn opplever likeverd, sosial tilhørighet og sosialt fellesskap med andre barn og med personalet

I rammeplan for barnehagen er verdigrunnlaget at barnehagen skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, inkludering, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse.

As a means of explaining or demonstrating other subjects. Briefly explain how ICH is used in relevant disciplines to explain other subjects.

Brukes IKA for å demonstrere andre fag?

Others. Please provide more details when appropriate

Museumsforbundet spilte inn at mange museum har IKA-tilbud gjennom Den kulturelle skolesekken som er tilpasset læreplanene i grunnskolen. Eksempler er søm, dans, roing og duodji. Det er også pedagogiske opplegg knyttet til andre fag, som båtbygging i matematikk og kulturlandskapsskjøtsel og tradisjonell bruk av ulike treslag i biologi.

Joik er en del av musikkfaget i grunnskolen, men er ikke enda et eget fag.

Grunnskoler i samiske områder eksperimenterer med immateriell kulturarv i formidling av andre fag. F.eks. å bruke tradisjonelle måleenheter i matematikkfaget, etc.

As a stand-alone subject. Briefly explain how ICH is included in the course content of relevant disciplines, as a stand-alone subject, giving examples.
(Art. 14(a)(i), OD 107, OD 180(a)(ii))

5.2. Do school students learn to respect and reflect on the ICH of their own community or group through educational programmes and curricula?

Do school students learn to respect and reflect on the ICH of their own community or group through educational programmes and curricula? Explain briefly, with examples, how school students learn this.
Do school students learn to respect and reflect on the ICH of others through educational programmes and curricula? Explain briefly, with examples, how school students learn this.
(Art. 14(a)(i), OD 105, OD 180(a)(i), EP 11)

Yes? Læreplanene: grunnopplæringens verdigrunnlag inkluderer identitet og kulturelt mangfold, etisk bevissthet, respekt for naturen og miljøbevissthet, demokrati og medvirkning og kulturarv. Planene har ikke formuleringer som bruker begrepet "immateriell kulturarv" eksplisitt, men det skal legge til rette for lokalt handlingsrom, ref. omtale under indikaor 5.1. Tanken er at skolen skal kunne bruke varierte læringsarenaer og dermed gi elevene praktiske og livsnære erfaringer som fremmer motivasjon og innsikt.

Sametinget har som mål å øke immateriell kulturarv i grunnskolen, og har derfor etablert en egen støtteordning for det. I arbeidet med nye læreplaner ble det utviklet egne retningslinjer for læreplangruppene, hvor det ble påpekt at den samiske kulturarven er en del av kulturarven i Norge, se indikator 5.1.

Både samiske grupper og nasjonale minoriteter rapporterer om at det er liten kjennskap til deres kultur også i offentlige institusjoner.
Innspill til rapporten:

- Romanifolket/taterne løfter fram at det er liten forståelse for tilrettelagt undervisning som trengs for å kunne ta med ungene på reiser, som er en viktig del av tradisjonsoverføringa for de reisendes kulturarv som hovedsakelig er muntlige tradisjoner.

- Innspill fra det romske miljøet: Skolen og barnevernet fanger ikke opp romske barn så de får opplæring i egen kultur.

- Instruktørnettverket spilte inn spørsmål om hva som er status for immateriell kulturarv i barnehager.
- Instruktørnettverket ga innspill på at det er viktig at barn blir eksponert for tradisjonsutøvere i grunnskolen. Her kan utøvere og NGOer være viktige samarbeidspartnere. Den kulturelle skolesekken har økt fokus på immateriell kulturarv de senere årene og gir viktige bidrag til at barn får oppleve tradisjonell kultur. Foreløpig virker det å være en kraftig overvekt av materiell kulturarv, samt at tradisjonelle utøvere taper i konkurranse mot kunstfaglige utøvere som anses å ha høyere kompetanse.
- Instruktørnettverket ga innspill på at de nye læreplanene på yrkesfag i videregående skole. Det er bra at tradisjonelt handverk er mer synliggjort i teksten, og forhåpentligvis fører dette til at elevene møter tradisjonelt handverk i mer omfang i utdanninga.
- Instruktørnettverket ga innspill på at immateriell kulturarv bør inn i utdanningssystemet for å få bevisstgjøring om vern og videreføring av tradisjoner, spesielt innen folkemusikkmiljøet og naturvern.

Flere museer som arbeider med nasjonale minoriteter og samiske grupper gir tilbud til skoleelever slik at de kan lære om kulturen. Eksempelvis åpnet Glomdalsmuseet i 2015 en vandreutstilling: Latjo drom, den gode reisen – den vanskelige bosettingen. Utstillingen er først og fremst rettet mot skolen, og tar for seg hvordan romanifolket/taterne på ulike måter har blitt, og fortsatt blir, utsatt for diskriminering.

5.3. The diversity of learners' ICH is reflected through educational curriculum via:

Mother tongue education. Explain briefly, with examples, how mother tongue education is integrated into educational curriculum.
Multilingual education. Explain briefly, with examples, how multilingual education is integrated into educational curriculum.
Inclusion of 'local content'. Explain briefly, with examples, how local content is integrated into educational curriculum.

Grunnloven fastsetter at staten skal legge forholdene til rette for at samene kan sikre og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv, noe som følges opp i opplæringsloven. Det samiske læreplanverket gjelder i de kommunene som er en del av forvaltningsområdet for samisk språk. Det samme læreplanverket gjelder for elever som har rett til opplæring på samisk språk i landet for øvrig.

Det er egne læreplaner for Kunnskapsløftet samisk. Disse planene er likeverdige og parallelle læreplaner for opplæring i samiske distrikt. Elever som har rett på opplæring i samisk, men som bor andre steder, følger læreplanen i samisk som første- eller andrespråk. De får opplæring i andre fag etter de nasjonale læreplanene, eksempelvis samisk historie, samisk musikk, samisk naturfag, osv. (OD 107)

Det finnes egne læreplaner for ulike språk som kan tilbys ulike elever; eksempelvis læreplan i kvensk eller finsk som andrespråk, jf. opplæringsloven.

Opplæringsloven § 2-7 gir elever i grunnskolen i Troms og Finnmark rett til opplæring i finsk som andrespråk hvis minst tre elever med kvensk-finsk bakgrunn krever det. Opplæring i finsk følger læreplanen i finsk som andrespråk, eventuelt med lokale tilpasninger.

I tillegg tilbys eksempelvis undervisning i norsk tegnspråk, grunnleggende norsk for språklige minoriteter med egen læreplan i norsk for språklige minoriteter med kort botid i Norge – videregående. Den nye læreplanen i morsmål for språklige minoriteter kan brukes både i grunnskolen og i videregående opplæring. Opplæringen skal sammen med læreplanen i grunnleggende norsk fremme tilpasset opplæring og ivareta språklige minoriteters behov for særskilt norskopplæring.

Innspillene fra både samiske grupper og flere av de nasjonale minoritetene rapporterer at det er utfordringer med språkopplæringen. Det er særlige utfordringer i samiskopplæringen utenfor det samiske språkområdet.

- Det er diskrepans mellom tilbudet nedfelt t i lovverket og praksis. Dette gjelder samiske språk, kvensk, romani og rom.
- De nasjonale minoritetenes språklige rettigheter er ivaretatt gjennom Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter (rammekonvensjonen).
- Rammekonvensjonen slår fast at religiøse, etniske eller språklige minoriteter har rett til å dyrke sin egen kultur og religion og sitt eget språk.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet har ansvar for å samordne den statlige minoritetspolitikken overfor de nasjonale minoritetene og å rapportere til Europarådet.
- Ved siden av samisk er kvensk, romani og romanes dessuten anerkjent som regions- eller minoritetsspråk i Norge og vernet gjennom Europarådets pakt om regions- eller minoritetsspråk (språkpakten).

Innspillene understreker at språk er viktig for vern og videreføring av immateriell kulturarv.

5.4. Do educational programmes teach about the protection of natural and cultural spaces and places of memory whose existence is necessary for expressing ICH?

Briefly explain, giving examples, how educational programmes teach this

(Art. 14©, OD 155(e), EP 5)

- De nye læreplanene i det yrkesfaglige utdanningsprogrammet i videregående opplæring - håndverk, design og produktutvikling ivaretar bærekraft, materialvalg etc., og tømrerfaget har med fagfornyelsen fått et eget vg2 hvor for eksempel rehabilitering er ett av kjerneelementene i faget: Kjerneelementet rehabilitering handler om å utbedre eksisterende bygningsdeler med nye og gjenbrukte materialer og løsninger. Det handler om å tilpasse og føye sammen nye materialer med eldre materialer og konstruksjoner. Kjerneelementet handler videre om å endre konstruksjoner for å tilpasse det til nye funksjonsområder. Å følge gjeldende regelverk for helse, miljø og sikkerhet er også en del av kjerneelementet. Det handler videre om å drøfte regelverk og avtaler som regulerer arbeidsforholdet, og å reflektere over egen praksis.
- Se for øvrig omtale under indikator 4.4.

Museumsforbundet spilte inn at flere museer har hospiterende studenter. Eksempel er arkitektstudenter på Hardanger og Voss Museum og landskapsarkitekter på Musea i Sogn og Fjordane.

6. Extent to which post-secondary education supports the practice and transmission of ICH as well as study of its social, cultural and other dimensions

(SDG 4.7, SDG 11.4, SDG 8/8.9)

6.1 Do post-secondary education institutions offer curricula and degrees that strengthen the practice and transmission of ICH in the following fields?

(Art. 14)

Music. Describe briefly the course content that strengthens practice and transmission of ICH in the field of music.

Ole Bull Akademiet i samarbeid med Griegakademiet, Universitetet i Bergen. (https://olebull.no/):

- Bachelor i tradisjonsmusikk
- Master i tradisjonsmusikk
- Nordisk Master i Folkemusikk

Norges musikkhøgskole, https://nmh.no/fagmiljoer/folkemusikk Instrumentale og vokale ferdigheter i norsk tradisjonsmusikk.

- Bachelorstudiet i utøving Folkemusikk
- Bachelorstudiet i musikkpedagogikk
- Masterstudiet i utøving

Universitetet i Sørøst-Norge, campus Rauland

- Årsstudium i folkemusikk
- Bachelor i folkemusikk, https://www.usn.no/studier/finn-studier/bachelor-i-folkemusikk/
- Master i tradisjonskunst, https://www.usn.no/studier/finn-studier/master-i-tradisjonskunst/

Nord universitet

- Med joik som utgangspunkt, 15 ect, https://www.nord.no/no/studier/med-joik-som-utgangspunkt-15-studiepoeng
- Joik og tradisjonsfornyelse, 30 ect kurs, https://www.nord.no/no/studier/joik-og-tradisjonsfornyelse
- Rytmisk korledelse, joik og tradisjonsmusikk, 30 ect, https://www.nord.no/no/studier/rytmisk-korledelse
- Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen - skal bidra til økt kvalitet i kunst- og kulturfagene i barnehagen og grunnopplæringen. Er en del av Fakultet for lærerutdanning og kunst- og kulturfag - https://www.nord.no/no/om-oss/fakulteter-og-avdelinger/fakultet-for-larerutdanning-og-kunst-og-kulturfag#&acd=732bfffb-19ae-13d6-af18-cbec5e25495b
  https://kunstkultursenteret.no/

Samisk høgskole, Kautokeino, Sámi Allaskuvla (medlem av WINHEC siden 2008, fornyet medlemskap i 2018) tilbyr en del relevante programfag, men som varierer fra år til år:

- Joik i grunnskolelærerutdanningen
- Juoigan ja muitaleapmi: joik og fortellerkunst

- Tradisjonell kunnskap: Teoretisk tilnærming til tradisjonell kunnskap og metoder for dokumentering og formidling av tradisjonell kunnskap
- Høyere utdanning i duodji på bachelor- og masternivå, samt som fag for lærerutdanningene, i tillegg til kunnskapsprogram om urfolksuttrykk.
- Høyere utdanning i reindrift

Tilbudene som gis på fagskole eller universitetsnivået kan skaleres opp og ned etter hvilken søkning tilbudene har. På nettsiden www.utdanning.no finnes det oppdatert oversikt over utdanningstilbud i Norge.

Arts. Describe briefly the course content that strengthens practice and transmission of ICH in the field of arts.

NTNU

- Erasmus mundus masterprogrammet Choreomundus underviser spesielt i konvensjonen (https://choreomundus.org/intangible-cultural-heritage/)

Crafts. Describe briefly the course content that strengthens practice and transmission of ICH in the field of crafts.

NTNU

- Bachelorstudie i tradisjonelt bygghandverk der studenter for lære å bruke tradisjonelle materialer og bearbeidingsteknikker, https://www.ntnu.no/studier/fttradbygg, https://tradisjonshandverk.com/
- Det utvikles gjennomgående studieløp til master- og PhD-studie.

Det er 8 studenter per år for det utøvende studiet, men den nasjonale satsinga bidrar til samhandling og kunnskapsproduksjon mellom NTNU og museene gjennom læringsarenaene, der studentene får veiledning i praksis. Det er et potensiale for å utvikle dette ved å utvide antallet læringsarenaer og å utvikle samarbeidsformene, jf. signalene i *Meld St. 23 (2020-2021) Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid.*

Universitetet i Sørøst-Norge,

- Årsstudium Tre med metall - Kunst, håndverk og design, https://www.usn.no/studier/finn-studier/tre-med-metall-kunst-handverk-og-design-1/
- Årsstudium Tekstil - kunst og design 1
- Bachelor i folkekunst: tre – metall – tekstil
- Faglærerutdanning i design, kunst og håndverk, https://www.usn.no/studier/finn-studier/faglarerutdanning-i-design-kunst-og-handverk/
- Master i design, kunst og håndverk, https://www.usn.no/studier/finn-studier/master-i-design-kunst-og-handverk/

Samisk høgskole, Kautokeino

- Knowledge of Indigenous Cultural Expressions and Arts, 15 ect kurs for grunnskolelærerutdanningen, https://samas.no/nb/studier/knowledge-indigenous-cultural-expressions-and-arts
- https://samas.no/nb/studier/arbediehtu-tradisjonell-kunnskap
- Allaskuvla tilbyr også høyere utdanning innen reindrift og duodji.

Technical education/training. Describe briefly the course content that strengthens practice and transmission of ICH

Se omtale av fagskoler under indikator 4.3

Pedagogiske fag ved Sámi allaskuvla bruker TK/ICH i sine læreplaner

Vocational education/training. Describe briefly the course content that strengthens practice and transmission of ICH.

Yrkesutdanninger står beskrevet under videregående skoler.

Others. Please provide more details when appropriate

- Samisk høgskole, Kautokeino – fortellertradisjon i grunnskolelærerutdanningen

I Samisk høgskoles visjon står det blant annet at samisk språk høres og leses daglig, og der samenes og andre urfolks verdier og tankegang står i sentrum; https://samas.no/nb/om-hogskolen

- Samisk sykepleieutdanning startet i 2021 (samarbeid mellom Samisk Høgskole og UiT) for kulturelt trygg og språklig betinget helsetjeneste for Norges urbefolkning, og benytter f.eks. joik, spesielt for bruker med psykisk sykdom. Det pågår en utredning hvorvidt utdanningen skal tilbys på tvers av landegrensene i Sápmi.
- Universitetet i Tromsø og Samisk høgskole tilbyr utdanning i samisk språk (nordsamisk). Viktig som grunnlag for å forstå og leve i kulturen. https://uit.no/startsida og https://samas.no/
- Universitetet i Tromsø tilbyr også utdanning i kvensk. https://uit.no/startsida

Nord Universitet

- Masterprogram Lulesamisk grunnskolelærerutdanning master 1-7, https://www.nord.no/no/studier/lulesamisk-grunnskolelarerutdanning-master-1-7
- Masterprogram Sørsamisk grunnskolelærerutdanning master 1-7, https://www.nord.no/no/studier/sorsamisk-grunnskolelarerutdanning-master-1-7

OsloMet

- Muntlig fortellerkunst, halvårsenhet https://www.oslomet.no/studier/studieoversikt
- Muntlig fortellerkunst, videreutdanning

Studier/kurs nedlagt i rapporteringsperioden

NTNU Dansevitenskap med tradisjonsdans, BA nedlagt 2015 (jobbes med oppretting ved Rauland), EVU-kurs folkedans nedlagt 2016 NTNU, Pilot BA utøvende folkedans 2012-2015 NTNU/ Ole Bull akademiet / Norsk senter for folkemusikk og folkedans. Etter initiativ fra folkedansmiljøet har Rauland - USN fått akkreditert Bachelor i utøvende folkedans i 2020 i samarbeid med Norsk senter for folkemusikk og folkedans, men har foreløpig ikke fått finansiert de nye utøvende studieplassene.

NTNU Drakt og samfunn (bunad), nedlagt EVU-kurs ved NTNU 2016 (jobbes med oppretting ved Rauland), jobbes det ved Rauland - USN om å få i gang nye studier?

NTNU BA i teknisk bygningsvern nedlagt 2018

Studier under utarbeiding

Utdanning i båtbygging under oppbygging ved UiT.

Gjennomgående studieløp (Master og Ph.d.) under utvikling for Tradisjonelt bygghandverk ved NTNU

Andre?

6.2 Do post-secondary education institutions offer curricula and degrees for the study of ICH and its social, cultural and other dimensions?

Describe briefly, giving examples, how these programmes and degrees relate to the study of ICH.

(Art. 14)

NTNU

- Bachelor i Kulturminneforvaltning, https://www.ntnu.no/studier/bkulmi/om
- Master i Kulturminneforvaltning, https://www.ntnu.no/studier/mkulmi

Universitetet i Oslo

- Masterprogrammet Museologi og kulturavstudier, https://www.uio.no/studier/program/museologi-og-kulturarvstudier-master/

Er ikke studier som er direkte vinklet på IKA sin rolle i samfunnet? Kan studeres innenfor studiene angitt i 4.1 m.fl. (f.eks. sosiologi, antropologi). Kjente oppgaver/avhandlinger som omhandler IKA er listet i 9.2

Thematic Area: Inventorying and research

7. Extent to which inventories reflect the diversity of ICH and contribute to its safeguarding (SDG 16.10, SDG 11.4)

7.1a To what extent are the inventories identified in section A.6 oriented towards safeguarding of ICH?

Fully, *Largely, Partially, Minimally, Not at all*

Explain briefly, giving examples, how these inventories are oriented towards safeguarding of ICH. If you have answered 'Not at all' or 'Minimally', explain what obstacles you face in having them do so.

(Art. 11, Art. 12, OD 1, OD 2)

Fully : Anyone can submit a contribution to the inventory, and update whenever needed (www.ikanorge.no).

Questions regarding viability are part of the registration form: the contributors are asked to provide information about the safeguarding of the element and describe the tradition and knowledge in

detail, included what equipment/space is needed to perform the element. The contributors are also encouraged to provide information about highly skilled practitioners, historical background and changes in the practice and describe the transmission process in detail. In addition, the contributors are asked to provide a safeguarding plan.

7.1b To what extent do these inventories reflect the diversity of ICH present in your territory?

Fully, Largely, Partially, Minimally, Not at all

Explain briefly, giving examples, how these inventories reflect the diversity of ICH. If you have answered 'Not at all' or 'Minimally', explain what obstacles you face in so doing.

(Art. 11, Art. 12, OD 1, OD 2)

Partially; When the inventory was launched, in 2017 there were 20 elements registered. The first two years 20 new elements were inscribed. No new contributions the last year. The inventory counts 39 elements in September 2021. (oppdatere tall og måned før sendes UNESCO)

All the domains are covered, and there is a good geographical spread of the elements inscribed. The inventory is open for everyone and practitioners or communities can register their ICH themselves. Nevertheless, there are few elements on the inventory compared with the number of NGOs / institutions / actors in Norway working with intangible cultural heritage and whose purpose is to safeguard intangible cultural heritage.

Many actors/institutions/communities do not see a reason for register their knowledge/practice on the inventory. The state/region/municipalities do not use the inventory to any appreciable extent.

The framework of the inventory is translated to North-Sami and English, so people can register their element in these languages.

Tilbakemeldinger fra NGOer og kulturbærere som har bidratt med registreringer: Fortegnelsen er en underbrukt ressurs og oppfattes som en sovende database. Minimale oppdateringer siden åpning, og det er ikke fokus på å bruke innholdet i databasen ei heller få nytt innhold på databasen. Få/ingen nyregistreringer siste året. Databasen gir pr. i dag ikke en god og representativ oversikt over immateriell kulturarv i Norge.

Mål: I løpet av neste rapporteringsperiode skal Kulturrådet vurdere bruken av fortegnelsen over immateriell kulturarv i Norge og se på hvordan denne kan videreutvikles. innsatsen rundt fortegnelsen

7.2 Do specialized inventories and/or inventories of various scopes also contribute to the safeguarding of ICH and reflect its diversity?

If yes: Based on your response in section A.6 Inventories, explain how such specialized inventories and/or inventories of various scopes contribute to the safeguarding of ICH and reflect its diversity

(Art. 12)

- *Safeguarding Practices* https://safeguardingpractices.com/ The main purpose of the website Safeguarding Practices is to share experiences in safeguarding intangible cultural heritage in the Nordic and Baltic region. The vision is to generate synergies in wider and wider circles and facilitate processes of communication between different levels of stakeholders. The database was launched in 2017 as a Nordic project, and in 2020 the Baltic countries was included. The inventory consists of 29 registrations, per May 2021.

The database is the outcome of a pre-project funded by Nordic Council of Ministers and Norwegian Crafts Institute. The Norwegian Crafts Institute has editorial responsibility for the website.

Noen av de samiske museene peker på https://safeguardingpractices.com som en god formidlings arena for immateriell kulturarv.

- Norsk håndverksinstitutt administrerer også *Håndverksregisteret* (https://handverksinstituttet.no/databaser/soek-i-haandverksregisteret), som kan gi et overblikk over tradisjonelle fag og teknikker som de ca. 2700 registrerte håndverkerne representerer. Registeret inneholder både aktive, ikke-aktive og historiske håndverksutøvere innen tradisjonelle fag og teknikker. Det er frivillig å registrere seg og frivillig om man vil være tilgjengelig i den åpne delen av databasen. Det er registrert hobbyutøvere, næringsdrivende og ansatte, men databasen kan ikke per i dag gi ut rapporter på andelen i hver kategori. Ved utgangen av 2019 var ca. 870 av håndverkerne i registeret åpent søkbare.
- Rødlista (The Red List) is one of o the The Norwegian Folk Art and Craft Association's actions to prevent traditional craft techniques from being lost forever (http://www.husflid.no/om_oss/fakta_om_nh/about_us/the_red_list). In the name of The Red List, the local branches choose what knowledge is important in their local context, and come up with measures for education in and communication of these skills. Objectives of The Red List:
    - To raise awareness about local and endangered traditional craft techniques
    - To elaborate and revitalize handicraft skills at a local level
    - Facilitate arenas and processes for defining, documenting and practicing traditional craft techniques and expose and transmit the knowhow to younger persons.
    - To revitalize and strengthen the sense of identity and unicity expressed in local craft techniques.
- To encourage and develop a locally initiated process of engagement and involvement. Sámi perspective:
  https://www.nrk.no/sapmi/1-av-10-igjen-som-gjor-dette-1.11973182

  Noen deler av duodji regnes for å være i en vanskelig situasjon med lite midler samt få og aldrende utøvere. Det er derfor løftet opp en tanke om å etablere en rødliste over de mest truede formene for duodji.

- Norsk Folkemuseum, Nordiska Museet and KulturIT have established the websites minner.no and minnen.se. Our goal is to facilitate cooperation between private individuals and cultural institutions in documenting culture and society. We wish to collect and preserve individuals' knowledge and experiences, otherwise easily lost to posterity.
    - Individuals can share their own experiences - and take part in others'
    - Cultural institutions can invite people to participate in documenting different phenomena and events
    - Journalists, researchers and other interested parties can take part in how different people understand their own lives and living conditions

Det finnes mange samlinger som dokumenterer immateriell kulturarv i arkiv og museer, spesielt folkemusikk og folkedans. Faglig dokumentering til arkiv og samlinger gjøres ofte av eksperter, altså ikke etter konvensjonsprinsippet om community-based dokumentering.

Eksempler på arkiv som dokumenterer og formidler immateriell kulturarv:

- The Sámi Archives are part of the National Archives of Norway and deal specifically with documenting Sami cultural heritage. https://www.arkivverket.no/om-oss/samisk-arkiv The intangible cultural heritage of the Sami and national minorities needs further documentation.
- Skeivt arkiv tar vare på, dokumenterer og formidler skeiv historie eller LHBT-historie. https://skeivtarkiv.no/ Samlingene består av en rekke arkiver fra personer og organisasjoner samt bøker og tidsskrifter. I tillegg bygger Skeivt arkiv opp en samling av videointervjuer som dokumenterer livene til personer som har hatt tilknytning til LHBT-organisering eller på annen måte kan fortelle om det å leve utenfor heteronormen. De samler også inn Skeive historier, skriftlige beretninger som folk kan skrive anonymt og poste på nettsidene. I tillegg blir nettleksikonet Skeivopedia kontinuerlig oppdatert med nye artikler.
- Nettverk for norske folkemusikkarkiv blei oppretta i 2008 og er eit forum for samarbeid, kunnskapsutvikling og kulturpolitisk arbeid for folkemusikkarkiva i landet (http://www.folkemusikkarkivet.net/). Det er for tiden 20 medlemmer i nettverket. Alle som arbeider med dokumentasjon av folkelege musikk- og dansetradisjonar i Noreg er velkomne til å delta i nettverket. Norsk senter for folkemusikk og folkedans er sekretariat og fungerer som vertskap for det årlege arkivseminaret som blir arrangert i Trondheim.
    - Norsk folkemusikksamling har sidan 2014 vore ein del av Nasjonalbiblioteket (https://www.nb.no/samlingen/musikk/folkemusikk/). Folkemusikkarbeidet er samla om å dokumentere norsk folkemusikk i fortid og notid. Lydarkivet inneheld titusenvis av opptak samla gjennom feltarbeid. Med utgangspunkt i dette stoffet blir det drive forsking, publisering og formidling.
    - I folkemusikkarkivet i NRK finst 60.000 enkeltopptak med spelemenn og songarar frå heile landet. Ein einestående dokumentasjon av musikk som i, mange tilfelle ville vore tapt for ettertida hadde det ikkje vore for innsamlingsarbeidet i NRK gjennom snart 80 år. Samlinga blir bl.a. formidla i Folkemusikktimen i P2-Kulturkanalen i radio, som starta i 1931.
    - Arkivet til Norsk senter for folkemusikk og folkedans har en unik samling folkedans og folkemusikk som har over 16 000 filmer/ lydopptak, øker årlig, hovedutfordring å digitalisere alle format for å ivareta for framtida, etterslep på registrering. Arkivet og samlingene er kjernen i forskning, undervisning, videreføring og revitalisering, sceniske forestillinger og museumsutstillinger. Det er dokumentert endringer over tid, variasjoner mellom regioner og individuelle stiler, forskjellige dansetyper/taktarter.
        - Har siden 2014 en egen you tube konto hvor noe nyere arkivmateriale er klarert rettigheter for å publiseres offentlig; https://www.youtube.com/user/Rffsentret
        - Har lånt ut materiale til brukere via strømmetjenesten Folkedansporten (www.folkedansporten.no). Folkedansporten er nå nede på grunn av utfordringer knyttet til vedlikehold av tjenesten.
        - Boksamlingen til Norsk senter for folkemusikk og folkedans (innkjøp, donasjoner og rapporter til støtteordningen) inneholder ca. 7400 titler (6195

bøker, 130 fonogrammer og 13 filmer per februar 2016) innen dans og musikk fra hele verden med hovedvekt på norsk folkemusikk og folkedans. Samlingen er søkbar på http://sff.bibkat.no.

- Mjøsmuseet har et bredt tematisk fokus i sitt arbeid med immateriell kulturarv, blant annet jobber de med formidling av tradisjonsmusikk til barn og unge. I museets arbeid med mangfold og inkludering deltar museet i et samarbeid med lokale aktører om et prosjekt som bygger på Fargespill-metoden
- Valdresmusea: Museet har et godt integrert arbeid med immateriell kulturarv på flere områder, særlig rettet mot bruk av folkedrakter og tradisjonsmusikk
- Lokalhistoriewiki, er en fag- og forskningswiki som drives av Norsk lokalhistorisk institutt ved Nasjonalbiblioteket. Wikien har lokal historie som ramme og består av bidrag fra et mangfold av brukere. jf. omtale under indikator 10.1).
- *Norges dokumentarv* er den norske delen av UNESCOs Memory of the World-register, https://www.kulturradet.no/norges-dokumentarv. En nasjonal komite, bestående av representanter fra Arkivverket, Riksantikvaren, Museumsforbundet, Arkivforbundet, Sametinget og Nasjonalbiblioteket, vurderer og avgjør hvilke dokumenter som blir innskrevet i registret Noregs dokumentarv. Den skal synliggjøre kulturarv i Norge form av blant annet dokumenter, arkiv, manuskripter og audiovisuelt materiale. Dokumentarven inneholder over 100 innskrivinger med mange gode eksempler på kunnskap om immateriell kulturarv, inkludert viktige kilder til informasjon om minoriteter som den norske homobevegelsens historie, urfolk, nasjonale minoriteter og multikulturelle sammenhenger.

7.3 To what extent are existing inventories regularly updated, taking into account the current viability of the elements included therein?

Check boxes: Fully, Largely, Partially, Minimally, Not at all

Based on your response in section (f) and (l) of A.6 Inventories, explain the method(s) of updating the inventories, giving examples of how those take into account and reflect the current viability of the inventoried elements.

(Art. 12, OD 1, OD 2)

Minimally, men sannsynlig at alle element er vitale siden registreringene er innen 4,5 år ved rapportering.

Anyone can submit a contribution to the inventory, www.immateriellkulturarv.no, and update whenever needed.

Questions regarding viability has to be commented: the contributors are asked to provide information about the safeguarding of the element and describe the tradition and knowledge in detail, included what equipment/space is needed to perform the element. The contributors are also encouraged to provide information about highly skilled practitioners, historical background and changes in the practice and describe the transmission process in detail. In addition, the contributors are asked to provide a safeguarding plan.

When the inventory was launched, it was decided to ask for updating of the elements every two years. Contributors was invited to update in 2019 for registrations in 2017, and in 2020 for registrations in 2018. Small/no changes were made due to short intervals. The experience has led Arts Council Norway to consider requesting for updates every 4/5 years. Kulturrådet vil vurdere hvor ofte inkluderte elementer skal oppdateres.

There are no elements with threatened viability inscribed.

7.4a To what extent is access to ICH inventories facilitated, while respecting customary practices governing access to specific elements of ICH?

Check boxes: Fully, Largely, Partially, Minimally, Not at all

Based on your response in section (o) of A.6 Inventories, explain briefly, giving examples, how this is accomplished.

(Art. 13(d)(ii), OD 85)
The inventory is open to everyone with access to internet.

Anyone can submit a contribution to the invetory. Practitioners who wish to make their knowledge / practice visible are welcome to register their element. In that way, they contribute to increased visibility and awareness raising.

Kulturrådet har fått innspill fra samiske aktører/communities/miljøer og fra aktører som representerer nasjonale minoriteter at denne fortegnelsen ikke passer for dem, og at de av ulike grunner har vansker med å registrere kulturarv i databasen. Dette reflekteres trolig i det lave antall elementer registrert fra samiske aktører eller fra nasjonale minoriteter. Sametinget vurderer å se nærmere på om det bør legges til rette for å etablere en egen fortegnelse over samisk immateriell kulturarv i Sápmi - altså på tvers av landegrensene. En slik vurdering må gjøres sammen med sametingene på svensk og finsk side av grensen.

7.4b To what extent are ICH inventories utilized to strengthen safeguarding?

Check boxes: Fully, Largely, Partially, Minimally, Not at all

Explain briefly, giving examples, how the ICH inventories are utilized to strengthen ICH safeguarding. If you have answered 'Not at all' or 'Minimally', please explain what obstacles you face in having them do so.

(Art. 13(d)(ii), OD 85)

Partially

Vern og videreføring beskrives i "safeguarding plan". Inntrykk av at registreringer er dokumentasjon som ikke fører til nye vernestrategier.

8. Extent to which the inventorying process is inclusive, respects the diversity of ICH and its practitioners, and supports safeguarding by communities, groups and individuals concerned (SDG 11.4)

8.1 To what extent do communities, groups and relevant NGOs participate inclusively in inventorying, thus informing and strengthening their safeguarding efforts?

Check boxes: Large, Some, Limited, Not at all

Based on your response in section (p) of A.6 Inventories, explain briefly, giving examples, how this is accomplished.(Art. 11, OD 1, OD 2, EP 6, EP 8, EP 10)

The inventory is open to everyone with access to internet.
EUs indeks for digitalisering (DESI1) for 2020, viser at Norge ved utgangen av 2020 hadde Norge nådd målet om at 90 prosent av befolkningen skulle ha tilbud om bredbånd på 100 megabit per sekund. I

mars 2021 satte regjeringen et nytt mål: 100 prosent skal ha tilbud om et slik høghastighetsbredbånd innen utgangen av 2025.

Anyone can submit a contribution to the inventory. Practitioners who wish to make their knowledge / practice visible are welcome to register their element.
Behovet for fortegnelse kom fra instruktørnettverket med bred representasjon fra universitet, museer, arkiv, NGOer, eksperter og representanter for samer og reisende. Instruktørnettverket bidro i utarbeidelse av systemet, som ble testet ut i islandsk og norsk bygd. Selve fortegnelsen bygges på selvstendige bidrag fra utøvere/organisasjoner. Hvorvidt det bidrar til å styrke vern og videreføring av elementene kan evalueres i f.eks. en spørreundersøkelse.

Arts Council Norway has editorial responsibility for the invetory and reserve the right to remove articles that do not fit the website's profile. Contributions that fail to comply with the rules for updating may also be deleted. Since 2017 ACN has removed two inscriptions because they advertised for sale.

8.2 To what extent does the inventorying process in your country respect the diversity of ICH and its practitioners, including the practices and expressions of all sectors of society, all genders and all regions?

Check boxes: Fully, Largely, Partially, Minimally, Not at all
Based on your response in section (q) and ® of A.6 Inventories, explain briefly what measures are taken to ensure respect for diversity of ICH and its practitioners as well as gender inclusiveness in the inventorying process.

(Art. 11)
The inventory is open to everyone with access to internet.

Anyone can submit a contribution to the inventory. Practitioners who wish to make their knowledge / practice visible are welcome to register their element.

Kulturrådet har arbeidet særlig med å sikre eksempler på elementer innen hvert domene og for å inkludere samiske elementer og elementer fra nasjonale minoriteter og andre minoriteter.

Kulturrådet har laget informasjonsmateriale om fortegnelsen som er distribuert til ulike aktører. I 2017/2018 ble det trykket opp brosjyrer med informasjon om fortegnelsen på norsk og på nord-samisk. Brosjyren ble gitt til ulike NGOer, museer og andre institusjoner. Brosjyren ble også spredt på ulike arrangementer og festivaler. Kulturrådet har også pekt på denne ressursen i møte med Sametinget og møter med ulike samiske grupper. I møter med representanter fra de fem nasjonale minoritetene har Kulturrådet informert om fortegnelsen.

Under innspillsmøter til periodisk rapport har Kulturrådet pekt på fortegnelsen som verktøy for å få oversikt over mangfoldet av immateriell kulturarv i Norge, bl.a. i eget møte med samiske grupper, med nasjonale minoriteter og med skeive miljø.

Databasen kan tilrettelegges og brukes for å få oversikt over immateriell kulturarv i Norge, og benyttes i Kulturrådets rolle som nasjonal mangfoldskoordinator.

9. Extent to which research and documentation, including scientific, technical and artistic studies, contribute to safeguarding

(SDG 11.4, possible impact on SDG 2, SDG 3, SDG 6, SDG 15)

9.1 Are there any financial and other forms of support oriented towards safeguarding in one or more of the fields below? (please only include those in conformity with the Ethical Principles):

Check boxes for "Research, scientific, technical and artistic studies", "Documentation and archiving" Please provide more details when appropriate
(Art. 13(c), OD 173, OD 175)

Forskning: Ingen egne forskningsprogram på IKA, men god kontroll på etisk standard gjennom De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK) med retningslinjer (https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/). Foreslår å ikke krysse av på forskning.

Dokumentering: Kulturrådet forvalter en avsetning til Kulturvern. Formålet med Norsk kulturfonds avsetning til kulturvern er å stimulere til prosjektbasert arbeid med innsamling, dokumentasjon, bevaring og formidling av materiale som utgjør grunnlaget for økt kunnskap om historie, kunst, kulturer og samfunnsliv i Norge. Kulturrådet er opptatt av at kulturvernet representerer bredden av kulturuttrykk i samfunnet, og at det har en lav terskel for deltakelse. Nye aktører og stemmer bidrar til å styrke feltet som helhet, og gjør det mer relevant i en flerkulturell samfunnskontekst. Alle må få anledning til å definere fortidens og samtidens kulturuttrykk, og mangfoldet av erfaringer må nå ut til så mange som mulig.

I tillegg til de frie prosjektmidlene, gis det også driftsstøtte til landsdekkende organisasjoner med viktige funksjoner for lokalt, regionalt og nasjonalt forankret arbeid med kulturvern, jf. informasjon under indikator 10.1.

Nasjonalbiblioteket startet i 2020 arbeidet med å digitalisere Norges kulturarv – papirmateriale, fotografi, film og lydopptak – fra arkiv, bibliotek og museum over hele landet. https://abmdig.no/ Dette gjelder i første omgang materiale som allereie fins i arkiv, museums og biblioteksfeltet, jf, omtale under indikator 10.1.

I innspillsmøtene er det blitt pekt på at det er behov for mer systematisk dokumentasjon av samisk kulturarv og de nasjonale minoritetenes kulturarv, jf. kommentar under indikator 10.1

Aktører innen folkemusikk- og folkedansfeltet har løftet behov for et mer stabilt rammeverk som kan fremme dokumentasjon, forsking og formidling på feltet.

9.2 Is research on approaches towards, and the impacts of, safeguarding ICH in general and of specific elements (whether or not inscribed) encouraged and/or supported?

Yes/No, if yes: Describe briefly the research conducted, in particular the impacts studied.

(Art. 13 (c), OD 162)
I Norge er det få studier med fokus på immateriell kulturarv, og ingen studier med hovedfokus på effekten av konvensjonen. Noen eksempler kan likevel nevnes:

Få studier med fokus, og ingen med hovedfokus på konvensjonens effekt

- Forskningsrapport; Berge m fl 2020 Kulturell berikelse – politisk besvær. Gjennomgang av politikken overfor nasjonale minoriteter 2000–2019, Telemarksforskning 490 https://www.telemarksforsking.no/publikasjoner/kulturell-berikelse-politisk-besvaer/3597/) foreslår tiltakene
    - det bør vurderes å opprette et direktorat for de nasjonale minoritetene
    - det bør utvikles konkrete mål for politikken overfor den enkelte minoritet
    - terskelen for å oppsøke minoritetenes egne institusjoner og representanter for minoritetene må senkes

    - dialogarenaen Kontaktforum bør avvikles i sin nåværende form og erstattes eller suppleres med bilaterale møter mellom KMD og representanter/organisasjoner innen de enkelte minoritetene
- Liisa-Rávná Finbog (2021) It speaks to you - Making Kin of People, Duodji and Stories in Sami Museums. Doctoral theses at UiO; 2019:39 (https://www.hf.uio.no/ikos/english/research/news-and-events/events/disputations/finbog.html); Utviklet en egen samisk forskningsmetodologi innen museologi der det samiske tradisjonelle kunnskapssynet bidrar inn i de internasjonale vitenskapelige urfolksmetodene (se med i 9.3)
- Siri Mæland (2019) Dansebygda Haltdalen – Knowledge-in-dancing in a Rural Community in Norway: Triangular interaction between dance, music and partnering. Doctoral theses at NTNU;2019:39 (https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/handle/11250/2622048); Studerte bygdefestens rolle for videreføring av dansetradisjoner i et lokalmiljø
- Erik Goth Småland (2020) "Det frivillige fartøyvernet i Noreg - Historisk bakgrunn, omfang og motivasjon". Ph.D. in Conservation, University of Gothenburg, Culture and languages, (https://gupea.ub.gu.se › gupea_2077_64378_1); Studien viser hvordan frivillig arbeid bidrar til å videreføre viktig kunnskap i og om fartøyvern og at dette er viktig kunnskap på samfunnsnivå. Samtidig vektlegges at fellesskapet tilfører aktiviteten en viktig sosial dimensjon og at det er helsefremmende.
- Museene danser er et formidlingsprosjekt hos Norsk senter for folkemusikk og folkedans i Trondheim som med utgangspunkt i konvensjonen utvikler interaktive metoder for å formidle dans som immateriell kulturarv på museer. Prosjektet er et samarbeid med Museene i Sør-Trøndelag, som er videreført i en nasjonal og en nordisk vandreutstilling (https://museenedanser.wordpress.com/about/)
    - Erlien, Tone (2015) "Danseformidling på museer i ny drakt" i Musikk og tradisjon. Norsk Folkemusikklag, Novus forlag. Oslo
    - Erlien, Tone og Bakka, Egil. (2017) Museums, Dance, and the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage: "Events of Practice" – A New Strategy for Museums? Santander Art and Culture Law Review nr. 3
    - Erlien, Tone og Bakka, Egil (2018) "Museums, dance and safeguarding of practice" in Intangible Cultural Heritage – Successes, Problems and Challenges 10 Years After the Entry into Force of the UNESCO 2003 Convention. Santander Art & Culture Law Review
    - Erlien, Tone, Stranden, Marit, Melhus Lars Erik, Mellemsether, Hanna (2018). "Interaktiv danseformidling – et møte mellom arkivmateriale, tradisjonsbærere og publikum" By og Bygd 47 Immateriell kulturarv, årbok for Norsk Folkemuseum
    - Myrvold, Tone Erlien (2020) Curating Participation in Dance in Museum: An Open Air Museum's Community House Occupied by Dancers. International Journal of the Inclusive Museum. Sep2020, Vol. 13 Issue 3, p31-44. 14p.
- Andre?

Masteroppgaver med fokus på immateriell kulturarv

Det er i rapporteringsperioden 2014-2021 flere oppgaver som nevner 2003-konvensjonen, og to oppgaver som konkret berører konvensjonen:

- Ellen Krageberg (2019) Smaken av Sápmi - Samiske mattradisjoner som immateriell kulturarv. UiO, Masteroppgave Museologi og kulturarv, juni 2019, https://www.duo.uio.no/handle/10852/70263?show=full
- Kenneth Staurset Fåne (2014) Immateriell kulturarv ved arkiv og museum. En studie av vern og formidling av folkemusikk og folkedans. NTNU, masteroppgave i kulturminneforvaltning, https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/243169/734602_FULLTEXT01.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Tone Erlien (2014) A dance museum – Museums and institutions in Europe promoting dance and intangible cultural heritage. NTNU, Master thesis Erasmus Mundus Choreomundus.
- Rui, Signe (2018) Gjenoppliving eller videreføring? - Rekonstruksjon av bunad som bevaringsmetode for immateriell kulturarv. https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/handle/11250/2503241)

Andre?

Innspill til rapporten:

Instruktørnettverket spilte inn at det ikke foregår konkret forskning på implementering av konvensjonen, men at det foregår mye forskning innen immateriell kulturarvselementer.

Manglende strategier på immateriell kulturarvsfeltet fører til at de enkelte NGOene prioriterer penger innenfor prosjekter de får finansiert, men innsatsen blir ustrukturert, spredt og tilfeldig. Det ble også spilt inn at noen bør ta ansvaret for dette, men nettverket pekte ikke på en bestemt aktør.

De viser til signaler i Meld. St 23 (2020-2021) Musea i samfunnet - Tillit, ting og tid: meldingen peker også på at kunnskapen om museene sitt arbeid med den immaterielle kulturarven er fragmentert og lite systematisk. Kulturdepartementet ønsker at det framover blir lagt til rette for økt kunnskapsutvikling på dette området. Og at det da vil være relevant å se dette i sammenheng med museene sitt samarbeid med frivillige lag og organisasjoner på kulturmiljøområdet.

Kulturdepartementet mener at museene framover skal ha en tydelig rolle som kunnskapsinstitusjoner, knytt til forsking, immateriell kulturarv, kulturelt samspill og kritiske perspektiv.

NTNU fått det nasjonale oppdraget med å videreutdanne handverkere i tradisjonelt bygghandverk. Universitetet gjør dette i tett samarbeid med læringsarenaer for praksisopplæring (www.ntnu.no/studier/fttradbygg/) fordelt over hele landet, slik at det nasjonale studiet ivaretar lokale og regionale tradisjoner i bygghandverk. Museumsmeldinga viser til det konstruktive samarbeidet mellom fagmiljø der museene samarbeider med NTNU om bygghandverk som et godt eksempel på en type felles kunnskapsutvikling Kulturdepartementet ønsker å se mer av, ikke minst knytta til den immaterielle kulturarven sin relevans for bærekraftsmål og økt fokus på samspill mellom kultur og natur.

9.3 Do ICH practitioners and bearers participate in the management, implementation and dissemination of research findings and scientific, technical and artistic studies, and with their free, prior, sustained and informed consent?

Yes/No, if yes: Describe briefly the nature of practitioners' and bearers' participation and how their consent is secured.
(OD 109 (a,e), OD 153(b)(ii), OD 175, EP 1, EP 7)

Yes, men utdype at det er lite deltakende forskning der «communities» selv deltar i forvaltningen av forskningsresultatene (?).

- Liisa-Rávná Finbog (2021) It speaks to you - Making Kin of People, Duodji and Stories in Sami Museums. Doctoral theses at UiO; 2019:39 (https://www.hf.uio.no/ikos/english/research/news-and-events/events/disputations/finbog.html)
  På bakgrunn av et stort muntlig materiale som er fremskaffet gjennom intervjuer, så vel som gjenstandssamlinger i samiske museer, har Finbog undersøkt krysningspunktet mellom samiske identiteter, duodji, retten til selvbestemmelse og museale gjenstandssamlinger. Duodji har lenge vært forstått som tradisjonelt samisk håndverk, men gjennom sitt arbeid viser Finbog at dette er en historisk devaluering som følge av en rekke koloniale strategier, blant annet representert i form av ulike assimileringspraksiser og den brutale misjoneringspolitikken som ble ført fra 1600-tallet og utover. Finbog viser videre hvordan duodji i stedet må forståes som en samisk epistemologi produsert og reprodusert ved hjelp av estetiske praksiser og muitalusat (fortellinger).

10. Extent to which research findings and documentation are accessible and are utilized to strengthen policy-making and improve safeguarding

(SDG 16.10, SDG 17.14, SDG 11.4)

10.1 Are documentation and research findings made accessible to communities, groups and individuals, while respecting customary practices governing access to specific aspects of ICH?

Check boxes: High, Some, Limited, No access, Not applicable. Provide any additional details here.
(Art13(d)(ii), OD 85, OD 101©, OD 153(b)(iii), EP 5)

Dokumentasjon: High/some
Kulturdepartementet har det overordna, nasjonale ansvaret for arkiv, bibliotek og museum. Dette er viktige dokumentasjonsinstitusjoner for kulturarv i Norge. Sametinget har ansvaret for forvaltningen av samisk kunst og kultur. Det er ikke bare det samiske samfunnets ansvar å dokumentere og formidle samisk kunst og kultur. Også andre abm-institusjoner har et slikt ansvar som en del av sin samfunnsrolle og samfunnsoppdrag.

Som det står i Kulturmeldingen av 2018, kap. 7.4 Digitalisering og tilgjengeleggjering av kulturarv; Kulturarvmaterialet som blir forvalta av arkiv, bibliotek og museum, er eit viktig grunnlag for dagens samfunn, fordi desse institusjonane er berarar og forvaltarar av felles kultur og historie, både materiell og immateriell kultur. Det er derfor ei prioritert oppgåve å sikre at mest mogleg av dette materialet blir bevart og gjort allment tilgjengeleg for framtida. Det er mye tilgjengelig materiale ved besøk i arkiv/samling, noe av materialet er klausulert og en god del er uordna.

Norge har i lengre tid arbeidet for at kulturarvsmateriale skal bli digitalt tilgjengelig slik at folk skal få tilgang til det same kunnskapsgrunnlaget. Dette støtter opp om eit viktig demokratisk prinsipp. Det arbeides for å utvikle de digitale løysingene også fordi de vil gi bedre tilgang på informasjon og kulturarv som grunnlag for forsking, undervisning, innovasjon og produktutvikling.
Mykje arbeid er gjort for å digitalisere samlingar, og dette vil framleis vere eit satsingsområde eksempelvis for museumspolitikken i tida som kjem, og det arbeides med å utvikle databaser for

dokumentasjon og formidling. De fleste databasene er ekspertbaserte, ikke basert på community-involvement. Eksempelvis kan nevnes:

- www.digitaltmuseum.no er en felles, database over samlinger i norske og svenske kunst- og kulturhistoriske museer. Databasen består at ca. 4,4 million objekter fra rundt 250 museer. Materialet omfatter blant annet fotografier, gjenstander, kunstverk, designobjekter og bygninger. Det er også tilgang til samlinger av film, video og lydopptak. Målet med Digitalt Museum er at museenes samlinger skal være lett tilgjengelig for alle interesserte, uavhengig av tid og sted – og at samlingne enklere skal kunne brukes til studier, undervisning og felles kunnskapsbygging.
- www.minner.no Minner.no er et nettsted der museer og arkiv samler på privatpersoners erfaringer, kunnskaper og minner. Alle kan delta, med fortellinger, fotografier og film, som lagres for fremtiden i en felles minnebank. Minner.no driftes av Norsk Etnologisk gransking – som er et kulturhistorisk arkiv ved Norsk Folkemuseum.
- www.digitalarkivet.no er en nettportal for digitaliserte arkiv i Arkivverket. Arkivverket består av Riksarkivet, åtte statsarkiv, Samisk arkiv og Norsk helsearkiv.Digitalarkivet.no skal bli ein nasjonal, felles portal for publisering av arkiv. Målet er at alle brukere skal kunne søke og hente fram digitalt innhold i statlige, kommunale og private arkiv fra alle deler av landet.
- www.kulturradet.no/norges-dokumentarv/register Norges dokumentarv er den norske delen av UNESCOs Memory of the World-register. Arkivet øker tilgjengeligheten gjennom tilrettelagt digital formidling.
- www.nb.no er en nettportal til Nasjonalbibliotekets samlinger. Nasjonalbiblioteket samler inn, registrerer og bevarer alt som publiseres i den norske offentligheten. Samlingen inneholder bl.a. litteratur, musikk, kringkasting og privatarkiv. Musikksamlingen inneholder blant annet lydopptak, notetrykk, musikkmanuskript, dokumentasjon og arkiv etter privatpersoner og organisasjoner. Nasjonalbiblioteket fungerer som nasjonalt arkiv bl.a. for folkemusikktradisjonen i Norge.
- www.tv.nrk.no/programmer/nrk-arkivet Norsk rikskringkasting (NRK) et norsk statseid kringkastingsselskap som tilbyr medieinnhold på radio, TV, strømmetjeneste og internett. NRK sitt arkiv, som er tilgjengelig på nett inneholder blant annet dokumentarserier og informasjon om samisk kultur og historie og program om nasjonale minoriteter, i tillegg til generell informasjon om immateriell kulturarv, som folkemusikkk og folkedans, uvalgte håndverkstradisjoner og stedsnavnstradisjoner. Arkivet er tilgjengelig for allmenheten.
- www.lokalhiatoriewiki.no Lokalhistoriewiki er en fag- og forskningswiki som drives av Norsk lokalhistorisk institutt ved Nasjonalbiblioteket. Wikien har lokal historie som ramme og består av bidrag fra et mangfold av brukere. Wikien har over 61 000 artikler og nærmere 190 000 bilder. Wikien er en samskapingsarena og har over 2 millioner besøk i året.

Forskning: Limited? Hovedtyngden av akademiske publikasjoner er ikke åpent tilgjengelig og krever abonnement/betaling for tilgang. Plan som sikrer kravene til full og umiddelbar åpen publisering, er forskjøvet og vil gjelde fra Forskningsrådets utlysninger i 2021.

Noen generelle betraktninger: Justeringer i Arkivloven gir mulighet for å dele digitalisert materiale online til brukere uten innhenting av tillatelse for offentlig publisering. Sametinget og Kulturrådet er i gang med et systematisk arbeid for å få mer kunnskap om rettigheter og eierskap knyttet til samisk immateriell kulturarv. Mye av materiale rundt immateriell kulturarv er historisk materiale og mye av

dokumentasjonen er ikke gjennomført community-based. Unntaket finnes bl.a. i samlinger som gjelder folkemusikk og folkedans, og mye materiale er ikke åpent tilgjengelig pga. format og nærstående rettigheter.

I arbeid med både samiske aktører og nasjonale minoriteter er det gjentatte ganger blitt spilt inn at det er behov for dokumentasjon av levende tradisjoner. I arbeid med samisk immateriell kultur er det blitt pekt på at mye av dokumentasjon og samlinger av samisk kultur og historie er bevart i ulike arkiver i flere land. Eksempelvis er informasjon om samisk joik spredt over mange arkiver i flere land, noe som vanskeliggjør tilgjengeligheten og gir en del utfordringer med hensyn til rettigheter. Det samme gjelder samlinger som omfatter de nasjonale minoritetene.

Skriftlige innspill fra en av organisasjonene for nasjonale minoriteter: De peker på assimileringspolitikken som har ødelagt taternes/romanifolkets språk og kultur, og at dette har gått særlig hardt ut over tatere/romanifolk som var båtreisende. Det har gått så lang tid siden den omreisende praksisen var levende og definerte selve kulturen. Det eneste vi kan gjøre nå er å ta vare på det vi kan om historie og språk. Vi kan jobbe med å revitalisere språket og bevisstheten rundt det å være av båtreisende slekt. Dette kan være med på å gjøre folk stolte over å stamme fra en spesiell folkegruppe som var med å sette sitt preg på livet langs kysten av Norge, i lange tider. Jf. kommentar under indikator 9.1.

Haugalandmuseet har i en årrekke arbeidet med tatere/romanifolket. Museet fikk i 2020 tildeling fra Kulturrådet/Den kollektive oppreisningen til romanifolket/taterne for å realisere prosjektet "Romanifolkets kulturminner langs kysten". Prosjektets mål er å registrere kulturminner som møteplasser, havner, overnattingsplasser og steder med stedsnavn knyttet til romanifolket. Prosjektet bygger på et forprosjekt av 2005, *De båtreisende på Vestlandet – romanifolket som reiste sjøveien* der målet var å kartlegge hva som fantes av materiale i denne regionen, gå gjennom aktuell litteratur, etablere kontakt med lokale romani-organisasjoner, ta noen intervjuer og samle inn foto og gjenstander.

10.2 Are the results of research, documentation, and scientific, technical and artistic studies on ICH are utilized to strengthen policy-making across sectors?

Check boxes: High, Some, Limited, No access, Not applicable. Provide any additional details here.
(OD 153(b)(ii))

Not applicable? Grunn: Lite forskning på IKA, og IKA ikke eget område i Kulturmeldinga

10.3 Are the results of research, documentation, and scientific, technical and artistic studies on ICH utilized to improve safeguarding?

Check boxes: High, Some, Limited, No access, Not applicable. Provide any additional details here.
(Art 2.3, Art. 13 (c))

Limited?
Som tidligere nevnt er det lite forskning på IKA (jf. indikator 9.3) Tradisjoner for vern og videreføring av kunnskap er utviklet gjennom ulike institusjoners og organisasjoners aktivitet (kurs, opplæring), men det har hittil vært liten tradisjon for forskningsbasert arbeid. Organisasjonene har mer fokus på metodeutvikling enn å dokumentere metodene i publikasjoner.

Det er etablert noen programmer med mål om å verne og videreføre IKA: Samarbeid mellom museer og universiteter bl.a. om bygningsvern, Nidaros Domkirkes restaureringsarbeider, Båtbyggerlinje ved/Universitetet i Tromsø og Norsk håndverksinstiutt med stipendordningen. Felles for disse programmene er at hovedfokus ligger på formell og ikke-formell utdanning, ikke forskningssamarbeid. Norsk håndverksinstitutt har publisert fagartikler om vern av immateriell kulturarv i Norge og internasjonalt.

I arbeidet med rapporten ble det under innspillsmøtene pekt på at det mangler gode og tilgjengelige arkiv på håndverksfeltet. Det finnes flere samlinger med håndverksdokumentasjon, men de oppleves lite tilgjengelig for forskning:

- Norsk folkeminnesamling har mye interessant materiale, men mangler siste ti år faglig personale for å forvalte og formidle dokumentasjonen. Det er stort sett uregistrerte handskrevne tekster/notater.
  De eldste delene av Norsk Folkeminnesamlings materiale - grunnstammen i tradisjonsarkivet - ble i 2012 valgt inn i registeret over Norges Dokumentarv.
- Norsk håndverksinstitutt fikk i sin tid oppdraget å samle inn som del av håndverksregisteret, og de har mye foto, film og papirdokumenter. Denne samlingen er lite registrert og dermed vanskelig tilgjengelig. Også her mangler det faglige ressurser til å forvalte og formidle dokumentasjonen.
- Det er en betydelig dokumentasjon av byggeskikk på Vestlandet fra 1930-årene, og dette er viktig kulturgeografisk dokumentasjon som oppbevares av fylket. Men også på dette området mangler systematisk dokumentasjon for landet som helhet og dokumentasjon som viser kontinuitet og endringer i tradisjonen.

Felles for alle tre samlingene/databasene er mangel det faglige ressurser til å forvalte og formidle dokumentasjonen. Fagmiljøet i tradisjonelt bygningsvern ved NTNU vektlegger dokumentering i sin bachelorutdanning og ser på metoder for dokumentasjon og analyse av arkivmateriale i samarbeid med Norsk senter for folkemusikk og folkedans som har lang erfaring med dokumentasjon og analyse av kroppslige bevegelser.

Arkivmateriale i folkemusikkarkivene brukes aktivt inn i nyproduksjoner av folkemusikkproduksjoner og folkedansforestillinger.

Norsk håndverksinstitutt har publisert fagartikler om vern av immateriell kulturarv i Norge og internasjonalt.

Thematic Area: Policies as well as legal and administrative measures

11. Extent to which policies as well as legal and administrative measures in the field of culture reflect the diversity of ICH and the importance of its safeguarding and are implemented

(SDG 16.7, SDG 17.14, SDG 11.4, can contribute to SDG 2, SDG 3, SDG 6, SDG 15 and others)

11.1 Have cultural policies and/or legal and administrative measures been established (or revised) and implemented that incorporate ICH and its safeguarding and reflect its diversity?
(Art13(a), OD 153(b)(i), OD 171(d))

Skjemaet fra UNESCO gir disse føringene:
Kryss av for hver enkelt

- Cultural policy
- Legal measure
- Administrative measure

Name of the policy/measure
Established dd-mm-yyyy
Revised dd-mm-yyyy
Is the policy/measure being implemented? Yes/No

Cultural policy
Name of the policy/measure

- St.prp.nr.73 (2005–2006**)** Samtykke til ratifikasjon av UNESCOs konvensjon av 17. oktober 2003 om vern av den immaterielle kulturarven (St.prp.nr.73 (2005–2006) , Innst.S.nr.29 (2006–2007))
  Established 13. desember 2006
  Is the policy/measure being implemented? Yes

  Brief description
  I denne proposisjonen ber regjeringen om Stortingets samtykke til ratifikasjon av UNESCOs konvensjon av 17. oktober 2003 om vern av den immaterielle kulturarven. Proposisjonen ble tilrådt fra Utenriksdepartementet av 2. juni 2006 og godkjent i statsråd samme dag.

- Meld. St. 8 (2018–2019) Kulturens kraft — Kulturpolitikk for framtida
  Established 23. november 2018
  Is the policy/measure being implemented? Yes

  Brief description
  Hovedbudskapet i meldingen er at kunst og kultur er ytringer med samfunnsbyggende kraft, og at et rikt og variert kulturliv er en forutsetning for ytringsfrihet og et velfungerende demokrati. Det å ta del i kulturaktiviteter er verdifullt for den enkelte, og innebærer også at man blir vant til å møte et mangfold av meninger og ytringsformer. Slik kan kulturlivet fremme toleranse og forståelse for andre og på den måten skape refleksjon og innsikt om verdier, identitet og samfunn.

  I meldingen annerkjennes verdien av immateriell kulturarv.

  Meld. St. 31 (2019–2020) Samisk språk, kultur og samfunnsliv

  Established 28. august 2020
  Is the policy/measure being implemented? Yes/i gang

  Brief description
  Dette er en framoverskuende melding om samepolitikken. Meldingen omtaler utviklingstrekk og utfordringer for samisk språk, kultur og samfunnsliv, og tjenestetilbudet til samiske innbyggere. Meldingen nevner ikke immateriell kulturarv og konvenjosnen spesielt, men vern og videreføring av kulturarv er et viktig omdreiningspunkt i alt arbeid som omhanlder språk og kultur.

- Meld. St. 16 (2019-2020) Nye mål i kulturmiljøpolitikken — Engasjement, bærekraft og mangfold
  Established: 17. april 2020
  Is the policy/measure being implemented? Yes/i gang

  ### Brief description
  Meldingen presenterer tre nye nasjonale mål i kulturmiljøpolitikken, med vekt på engasjement, bærekraft og mangfold. Gjennom stortingsmeldingen blir "kulturmiljø" innført som samlebetegnelse for "kulturminner, kulturmiljøer og landskap". Dette understreker verdien av helhet og sammenheng i forvaltningen av kulturminner. I tillegg lir tilknytningen til den øvrige klima- og miljøpolitikken tydeligere. Immateriell kulturarv er inkludert og omtalt i meldingen.

  I meldingen gis det signaler om at regjeringen vil arbeider fram en ny kulturmiljølov som skal erstatte kulturminneloven.

- Meld. St. 23 (2020–2021) Musea i samfunnet — Tillit, ting og tid
  Established: 17. april 2020
  Is the policy/measure being implemented? Yes/i gang

  ### Brief description
  Meldinga understreker museenes rolle i infrastrukturen for demokrati og frie ytringer, jf. Signaler i Meld. St. 8 (Kulturmeldingen) Som dokumentasjonsinstitusjonar og arenaer for formidling, vidareføring og vern gjennom bruk, har òg mange museum ei viktig rolle i implementeringa av UNESCO-konvensjonen om vern av den immaterielle kulturarven, ofte kalla 2003-konvensjonen. Denne konvensjonen slår fast at den immaterielle kulturarven er ein levande storleik som vert vidareført gjennom aktiv bruk, og understrekar at tradisjonsberaren har eigarskap til og definisjonsmakt over kulturuttrykka.

- Meld. St. 18 (2020–2021) Oppleve, skape, dele — Kunst og kultur for, med og av barn og unge

  Established: 19. mars 2021
  Is the policy/measure being implemented? Yes/i gang

  ### Brief description
  Målet med meldingen er å gi alle barn og unge, uavhengig av bakgrunn, tilgang til kunst og kultur, å sikre at kunst og kultur som blir skapt for og formidla til barn og unge, er av høy kvalitet og å gi alle barn og unge muligheter til å oppleve og å skape kultur på eigne premisser.

  Den kulturelle skolesekken (DKS) er et kulturtilbud som har alle elevene i skolen som publikummet sitt. DKS bidrar til å sikre at barn og unge over hele landet får kunst- og kulturopplevelser. Gjennom Den kulturelle skolesekken (DKS) får skoleelevar møte både immateriell og materiell kulturarv.

- Meld. St. 10 (2018–2019) - Frivilligheita – sterk, sjølvstendig, mangfaldig — Den statlege frivilligheitspolitikken.

Established: 7. desember 2018

Is the policy/measure being implemented? Yes/i gang

Brief description

Et grunnleggende prinsipp for frivillighetspolitikken at de frivillige organisasjonene er selvstendige. Det er ikke staten som setter målene for frivillige organisasjoner – det gjør organisasjonene selv. Meldingen omfatter frivillighetspolitikk som skal støtte opp om en sterk, selvstendig og mangfoldig frivillighet. Bred deltakelse er det overordnede frivillighetspolitiske målet. Staten vil legge til rette for dette på ulike måter.

- Meld. St. 12 (2020–2021) Nasjonale minoriteter i Norge — En helhetlig politikk

  Established: 18. desember 2020

  Is the policy/measure being implemented? I gang

  ### Brief description

  Stortingsmeldingen beskriver utviklingen i politikken overfor nasjonale minoriteter i Norge de siste årene og hvordan regjeringen vil legge opp politikken videre for å styrke minoritetens språk, kultur og situasjon. Nasjonale minoriteter i Norge er gruppene kvener/norskfinner, jøder, romer, skogfinner og romanifolk/tatere.

  Meldingen omtaler arbeid med immateriell kulturarv og peker på at det er community selv som definerer sin kulturarv, og at Kulturrådet i arbeidet med konvnensjonen legger vekt på å involvere de nasjonale minoritetene, blant annet gjennom å ha seminarer med minoritetene og ved å innhente skriftlige innspill fra gruppene. Innspillene til periodisk rapport lagt opp etter dette prinsippet.

- Meld. St. 32 (2016-2017) Reindrifta – Lang tradisjon - unike muligheter

  Established: 5. april 2017

  Is the policy/measure being implemented? Yes/i gang

  ### Brief description

  Økologisk bærekraftig drift og økt produksjon danner grunnlaget for de unike mulighetene i reindriften. I meldingen presenteres strategier og tiltak for at næringen bedre skal kunne utnytte sitt potensiale i en rasjonell og markedsorientert retning. Reindriftens inntekter skal i størst mulig grad skapes ved å selge etterspurte produkter og tjenester til markedet. Dette vil sikre grunnlaget for næringen,videreføre tradisjonene i reindriften og derigjennom opprettholde yrket som en samisk kulturbærer.

- Meld. St. 29 (2020–2021) Heilskapleg nasjonal plan for bevaring av viktige område for marin natur

  Established: 9. april 2021

  Is the policy/measure being implemented? I gang

Brief description

Noreg forvaltar havområde med verdskjende fjordar, ein særprega skjergard, unike kaldvasskorallar, opne havområde og djuphav med verdifull natur på havbotnen. I dag legg regjeringa fram ei stortingsmelding med ein heilskapleg plan for bevaring av slike viktige område for marin natur.

- Meld.St. 40 (2020-2021) Mål med mening — Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030

  Established 23. juni 2021

  Is the policy/measure being implemented? I gang/nei?

  Brief description

  Med meldingen legger regjeringen fram en plan for hvordan Norge skal nå bærekraftsmålene. Regjeringen vil blant annet opprette et *Nasjonalt forum for 2030-agendaen for å sikre godt samarbeid*. Forumet skal utvikle og koordinere arbeidet med bærekraftsmålene, sammen med næringslivet, sivilsamfunnet, kommunesektoren og akademia. I tillegg vil regjeringen gi alle statlige virksomheter i oppdrag å rapportere på hvordan virksomheten bidrar til bærekraftsmålene og vurdere hvordan bidraget kan økes. Regjeringen vil fremover også vurdere konsekvensene for bærekraftsmålene i alle nye proposisjoner, stortingsmeldinger og strategier.

  Meldingen gjennomgår de 17 bærekraftsmålene og de 169 delmålene, beskriver utfordringene for Norge og regjeringens politikk på disse områdene. Meldingen inneholder ikke begrepet immateriell kulturarv.

- Lov om språk (språklova) Vedtatt 11.4. 1980, sist endret 21.5.2021

  Formålet med loven er å gi norsk språk lovfestet status og sterkere vern. Loven definerer også status for samiske språk, nasjonale minoritetsspråk og norsk tegnspråk. Loven anerkjenner samisk språk som likeverdig med norsk, og lovfester samisk som urfolksspråk i Norge. Offentlige organer skal fremme og verne nasjonale minoritetsspråk og norsk tegnspråk. For å sikre norsk språk, samiske språk, nasjonale minoritetsspråk og norsk tegnspråk, pekes det på at opplæringssektoren, medie- og kultursektoren og IKT-politikken er avgjørende i så måte.

  Språkmelding på trappene. Meldinga vil først og fremst handle om tilstanden til norsk som samfunnsberande språk, men også om dei andre språka Noreg har ansvar for: samisk, nasjonale minoritetsspråk og teiknspråk. NOU 2016: 18 Hjertespråket — Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk

- Lov om kulturminner (kulturminneloven) vedtatt 9. 06.1978, sist endret 20.12.2018

  Formålet med kulturminneloven, som trådte i kraft i 1979, er at kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon skal vernes både som del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning.

  Det er et nasjonalt ansvar å ivareta disse ressurser som vitenskapelig kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og fremtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet.

  Når det etter annen lov treffes vedtak som påvirker kulturminneressursene, skal det legges vekt på denne lovs formål.

- Lov om Norsk kulturråd (kulturrådsloven), vedtatt i 7.6. 2013

  Norsk kulturråd har som formål å stimulere samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk og å bidra til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest mulig.

- Lov om voksenopplæringsloven (voksenopplæringsloven) vedtatt 28. mai 1976, sist endret 19.6.2009

  Formålet med voksenopplæringsloven, som trådte i kraft i 2010, er å fremme livslang læring ved å legge til rette for organisert kursaktivitet ved siden av det formelle utdanningssystemet. Loven skal bidra til motivasjon og tilgang til kunnskap og kompetanse for alle, og slik fremme den enkeltes utvikling og møte behovene i samfunns- og arbeidslivet.

  Loven skal ivareta opplæring og deltakelse i frivillige organisasjoner, bidra til å bevare et mangfoldig kulturliv og ta vare på kulturarven gjennom læring.

- Lov om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven), 15.06.2018, sist endret 20.12.2018 bygger på lov fra 12.5. 1961

  Det opphavsrettslige vernet eksisterer for å beskytte og belønne åndelig kreativitet, og skal gi insentiv til kulturell produksjon. Et litterært eller kunstnerisk arbeid som er utrykk for original og individuell skaperinnsats, får vern som åndsverk. Skaperen av verket betegnes som opphaver, og hans rett til åndsverket kalles for opphavsrett.

- Sameloven, lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold av 12. 6 1987. Sist endret juni 2021 med konsultasjonsloven

  Sameloven er en norsk lov om Sametinget og om andre samiske rettsforhold. Loven inneholder i hovedsak bestemmelser om Sametinget og dets virksomhet. Konsultasjonsloven er ikke en selvstendig ny lov, men kommer som en endring i Sameloven. I all hovedsak handler konsultasjonsloven om å lovfeste overordnede saksbehandlingsregler for Sametingets konsultasjoner på statlig nivå, og å lovfeste konsultasjonsplikten for kommuner og fylkeskommuner.

11.2 Have national or sub-national strategies and/or action plans for ICH safeguarding been established (or revised) and implemented?

If yes, describe briefly the strategies and/or action plans and how they contribute towards safeguarding ICH.
(OD 1, OD 2)

De siste årene har regjeringen lansert en del stortingsmeldinger på kulturfeltet som gir retning for politikken på området, nevnt i indikator 11.1. Etablerte etater, direktorater og aktører på statlig nivå som blant annet Kulturrådet, Kulturtanken, Riksantikvaren, Miljødirektoratet, Språkrådet, Nasjonalbiblioteket, Riksarkivet etc., samt offentlige institusjoner på kommunalt og fylkeskommunalt nivå, arbeider med å sette politikken ut i live gjennom sine planer og strategier.

Eksempelvis er Kulturrådet og Norsk filminstitutt bedt om å kartlegge og analysere pandemiens konsekvenser for kultursektoren. I tillegg skal det vurderes hvordan sektoren kan gjenoppbygges og styrkes i tiden etter 2021. Flere analyser er påbegynt, og i desember 2021 presenteres resultatene i en sluttrapport. Underveis skal kultursektoren involveres i arbeidet.

Sametinget er et demokratisk instrument for samisk selvbestemmelse og for utvikling av nyttige og nødvendige tjenester og tilbud til den samiske befolkningen. Sametinget er samenes talerør nasjonalt og internasjonalt. Sametinget vil bidra til at rettighetene i FNs erklæring om urfolks rettigheter implementeres i lovverk og praktisk politikk som påvirker samenes hverdag.

Sametingets strategier, redegjørelser og rapporter (https://sametinget.no/kultur/nyttige-ressurser/strategier-redegjorelser-og-rapporter/)

- Sametingsrådets redegjørelse om joik og samisk musikk (PDF, 817 kB)
- Sametingsmelding om samiske kulturinstitusjoner (PDF, 330 kB)
- Rapport - Etablering av institusjonelt hjem for joik (PDF, 914 kB)
- De samiske museene i 2019 - Kulturrådets vurderinger (PDF, 819 kB)
- Samisk immateriell kulturarv og UNESCO konvensjonen om vern av immateriell kulturarv – oppfølging og muligheter (PDF, 416 kB)/nyttige-ressurser/strategier-redegjorelser-og-rapporter/
- Mulighetsstudie for RidduDuottarMuseat (RDM) (PDF, 10 MB)

Eksempel på aktvitet overfor barn og unge:

- Culture Schools (fra rapport 2014) have existed in Norway for a couple of generations. These schools are included in the Education Act and are subsidised by the state to provide a nationwide service. The schools are owned and operated by municipalities, and without national guidelines, they are free to determine the content and scope of the services in their schools. This model has led to significant variations in arts provision across the country. The most common subjects are music, dance, theater, visual arts, creative writing and contemporary circus, but in some municipalities they offer cultural heritage and crafts. Within the field of music, for example, many of the schools offer courses in various music genres and expressions. Teaching is given both individually and in groups, depending on the course and scholarly tradition.

- The Cultural Rucksack has been part of the Government's cultural policy for primary and secondary schools since 2001. This means that all pupils from the ages of 6 to 19 to become familiar with the arts and culture at the professional level. Pupils are introduced to a variety of cultural expression: as performing arts, visual arts, music, film, literature and cultural heritage. The offer ranges from concerts, storytelling and theater performances by professional artists, to participatory activities like courses where pupils can make animation movies, and workshop productions.

  Kulturtanken, en statlig fagetat, forvalter de statlige midlene til Den kulturelle skolesekken (DKS), og skal bidra til å styrke og utvikle ordningen i samarbeid med DKS-administrasjonene i fylkene. Kulturtanken skal i tillegg bidra i arbeidet med barne- og ungdomskultur, og bedre mulighetene for barn og unges deltakelse i kulturlivet.

  I 2020 viste alle landets fylker for første gang produksjoner med samisk innhold i DKS. Alle de seks kunst- og kulturuttrykkene var representert.

  Også Den kulturelle skolesekken merket konsekvensene av pandemien med mange kanselleringer. I gjennomsnitt fikk alle elever oppleve 1,8 kunstmøter i 2020. Det er nesten en halvering fra 2019 da snittet lå på 3,1 møter per elev. Den kulturelle skolesekken er lokalt

forankret og styrt noe som er blitt trukket fram som en av hovedårsakene til at ordningen fungerer selv under en pandemi. Aktiviteten kunne gjennomføres fordi det var mulig å tilpasse tilbudet helt ned til den enkelte skole

Are there plans designed for safeguarding specific elements (whether or not inscribed on the Lists of the 2003 Convention)?
If yes, provide details.

- Folkemusikk og folkedansstrategi og minoriteter:
  Som omtalt bl. under indikator 16.2 og 19.1 er Kulturdepartementet i gang med å utarbeide en folkemusikk og folkedansstrategi og har fått innspill fra feltet. I arbeidet med periodisk rapport, har flere av de nasjonale minoritetene og samiske aktører kommet med innspill om tradisjonen:

  - den skogfinske minoriteten har pekt på at de har få tradisjonsbærere i lokalmiljøet, mens tradisjonen lever videre som en populær dans i andre folkedansmiljø, eksempelvis på kappleiksscenen i Norge og i folkedansmiljø i Sverige, eksempelvis i Stockholm).
  - Jødiske tradisjonsbærere fremhever det som positivt at Klezmermusikken fornyes, har fått en ny popularitet, og spilles også av ikke-jødiske musikere.
  - For Romanes gir det nye kulturhuset Romano Kher møteplasser for å vise fram og videreføre dansen, som er en viktig del av identiteten deres. Mange unge er gode utøvere.
  - Representanter for organisasjonene for tatere/romani pekte på at det er mange flinke musikere som sitter for seg selv og synger og som ikke får vist frem musikken sin.
  - Samiske vokaltradisjoner inkluderer både joik og joikedialekter, og salmer som bidrar til å videreføre språkene, som inneholder en bredde av dialekter. Av de ti samiske språkene er flere sterkt truede. Mange av joikedialektene er i enda større grad sterkt truede.

- Museumsmeldinga: Bååstede repatriering av samiske gjenstander fra norske og utenlandske museer til samiske museer, i første omgang å få en oversikt i norske museer og avtale om overføring av eiendomsrettigheten til gjenstander (prosjekt 2012-2019), og få erfaringsutveksling og kunnskapsoverføring. Oversikten viste at det finnes samiske gjenstander ved museum i mange land, inkludert, England, Frankrike, Italia, Tyskland og USA. Videreføres i 2021 i femårig prosjekt under Norsk Museumsforbund spesielt med fokus på samarbeid med Tyskland.
- Norway's report in 2020 on repatriation of ceremonial objects and human remains under the UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples (UNDRIP): The Sámi museums and the Sámi Parliament refer to the Bååstede Repatriation Project (2012 – 2019) as an example of good practice with regard to Norwegian repatriation policy. Due to this project, approximately half of the collections of Sámi objects that are now in the custody of the Norwegian Museum of Cultural History (Norsk Folkemuseum) and the Museum of Cultural History of the University of Oslo, are scheduled to be returned to six consolidated Sámi museums / siidas in local Sámi communities. A formal agreement to this effect was signed in June 2019 between the two museums and the Sámi Parliament. However funding is needed in order to upgrade the Sámi museums/siidas capacities to facilitate these objects..
- A large part of Sámi cultural objects – among them ceremonial objects, including sacred drums, horn hats subject to demonized labelling, hence extremely rare and culturally valuable and other ceremonial objects, are part of museum collections outside Norway. Some of the most important objects are in German, Danish and Swedish museum

collections. There are also Sámi artefacts in museums in UK, France, Italy, USA, and other countries

- De fleste fylkene nevner immateriell kulturarv i sine fylkesplaner, men en del kopler dette mest mot materielle kulturminner og har få konkrete tiltak/mål. Mange løfter tradisjonshandverk, noen folkemusikk, og noen få folkedans. Noen, for eksempel Vestland fylke, viser en bred forståelse for begrepet immateriell kulturarv og inkluderer bl.a. språk, fortellinger og friluftsliv. De fleste fylkene som har samisk urfolk og/eller nasjonale minoriteter nevner disse. For eksempel har Troms en satsing på kompetansebygging innen kvensk kultur. Troms og Finnmark skal lage regional plan for reindrift, der Sametinget har spilt inn behov for at det settes søkelys på tradisjonell kunnskap. Oslo nevner ikke immateriell kulturarv, men løfter mangfoldsarbeid bredt.

- De to listeførte elementene, Oselvarverkstaden og Setesdalstradisjonen, er nevnt i henholdsvis Hordalands og Agders planverk, mens Nordland fylke nevner dunværene på Vegaøyan.

- I de største byene i Norge er mangfoldsarbeid forankret i handlingsplaner som også omtaler kulturfeltet. Planene peker på kultur som en felles arena som mennesker kan samles om, uavhengig av alder, etnisitet, kjønn, funksjonsmuligheter og sosial bakgrunn. I Bergens handlingsplan løftes immateriell kulturarv fram som et viktig satsingsområde også i mangfoldsarbeidet. Trondheim kommune vil bidra til å bygge fellesskap mellom generasjoner og grupper i samfunnet, og arbeide for å gi kultur større plass i forebyggende helse- og velferdsarbeid.

- Mange kommuner definerer at kulturarv består av både materiell og immateriell del, men de fleste kopler det mot kulturminnepolitikken. Noen kopler det mot tiltak innen dokumentasjon som å registrere fortellinger eller fiskesteder, eller kartlegge dagens levende kulturarv som for eksempel. Noen kommuner, særlig i Nord og Midt-Norge, løfter fram arbeid med samisk og nasjonale minoriteters kultur.

11.3 Is public financial and/or technical support for the safeguarding of ICH elements (whether or not inscribed on the Lists of the 2003 Convention) provided on an equitable basis in relation to the support given to culture and heritage as a whole?

If yes, describe briefly, giving examples, the nature of the support provided and how equitability is ensured.

YES

Safeguarding and documentation measures concerning intangible cultural heritage have been carried out in Norway for more than a century. Measures related to the documentation, safeguarding and practise of intangible cultural heritage are carried out by institutions such as museums, archives, educational institutions, voluntary and non-governmental organisations (including the UNESCO-accredited NGOs) and the individual practitioners themselves. Nearly all of these institutions and organisations receive public funding, be it from state, regional or municipal authorities, either in the form of operating grants and/or individual project grants.

Norsk kulturråd har ikke egne avsetninger til arbeid med vern og videreføring av immateriell kulturarv, men hadde en egen satsing på immateriell kulturarv i 2015. Immateriell kulturarv er et av flere prioriterte felt innen kulturarvavsetningen som Norsk kulturråd forvalter, jf. omtale under indikator. 9.1. Kulturrådet forvalter egne avsetninger til nasjonale minoriteter og mange av prosjektene det gis tilskudd til omfatter vern og videreføring av de respektive minoritetenes immateriell kulturarv. Sametinget administrerer egne avsetninger til samisk kunst og kultur. Under innspillsmøtene var det flere som pekte på at de opplever at det er vanskelig å få støtte fra Kulturrådet til arbeid med vern og videreføring av immateriell kulturarv. De opplever at en vridning til å støtte frilansere har ført til at mange prosjektforsøk fra demokratiske medlemsorganisasjoner og institusjoner ikke har fått støtte.

Do these forms of support prioritize ICH in need of urgent safeguarding? Yes/No: Please explain how this is done or, if not, why this is the case.

Nei, men svarer vi ja kan vi kommentere:

Det er ikke egneavsetninger/ordninger for truede uttrykk. Det er heller ingen statlig oversikt over truede uttrykk.
Kulturrådet gir tilskudd til kunst og kultur over hele landet, er en pådriver for nye kunst- og kulturprosjekter, driver utviklingsarbeid og er rådgiver for staten i kulturspørsmål. Kulturrådet arbeider for et mer tilgjengelig, representativt og relevant kunst- og kulturliv, og retten til å utrykke seg selv gjennom kunst- og kulturuttrykk. Dette skjer blant annet gjennom Kulturrådets tilskudd til kunst- og kulturprosjekter, tiltak og innsats på ulike fagområder, utviklingsprosjekter, kunnskapsproduksjon og formidling. I 2020 fikk Kulturrådet i oppdrag som nasjonal koordinator for økt mangfold, inkludering og deltakelse i kultursektoren. Arbeid med samisk kunst og kultur og de nasjonale minoritetenes kunst og kultur inngår i arbeidet som koordinator, et oppdrag som omfatter Kulturrådets totale portefølje.

Romanifolket/taterne har en rik kulturarv og en levende kultur med et mangfold av tradisjoner og kulturuttrykk. I 2019 ble forvaltningen av den kollektive oppreisningen til romanifolket/taterne overført til Kulturrådet. Kulturrådet jobber nå med en satsning for og med romanifolket/taterne som skal kartlegge situasjonen for folkegruppens materielle og immaterielle kulturarv – og det er et spesielt fokus på å styrke kulturarenaer og møteplasser i tillegg til å arbeide med tiltak for å styrke språket romani. Finansiering av prosjekter som støtter opp om dette arbeidet vil prioriteres de nærmeste årene.

Sametinget har to forskjellige finansieringsordninger for kulturarv; en prioritering under ordningen kulturtiltak for prosjekter som ivaretar tradisjonell kunnskap og immateriell kulturarv, samt en ordning for tradisjonell kunnskap i opplæringen.
Begge ordningene har et utgangspunkt om å støtte opp under sårbare kulturarvsprosjekter.

- https://sametinget.no/stipend-og-tilskudd/tilskudd/kultur/kulturtiltak/
- https://sametinget.no/stipend-og-tilskudd/tilskudd/opplaring-og-laremidler/tradisjonell-kunnskap-i-grunnopplaringen/

11.4 Are cultural policies and/or legal and administrative measures that incorporate ICH and its safeguarding informed by the active participation of communities, groups and individuals?

(Art. 15)
Check boxes: High, Some, Limited, No access, Not applicable

Some: ikke en egen IKA strategi på statlig nivå. På generelt nivå har Norge høy grad av påvirkning gjennom åpne demokratiske prosesser, og noen (hvor mange) lokale planer har inkludert IKA etter innspill. Verneplanen for Røros har stor grad av inkludering, men liten grad av konkrete IKA tiltak.

Explain briefly, giving examples, how these policies and/or measures are informed by the active participation of communities, groups and individuals.

The Norwegian official hearing scheme obliges Government ministries and their agencies to circulate matters for general review to all public and private institutions and organisations affected. This includes non-governmental and voluntary organisations. The body that circulates a matter for review should also consider using other ways to ensure participation on the part of those affected, e.g. through the use of information and communication technology, meetings, etc. All matters that are circulated for review shall contain a list of consultative bodies and be dated on the same day as the matter is circulated. The period for review shall normally be three months and no less than six weeks. If the response of those consulted or other conditions lead to substantial changes in the matter concerned, the revised matter shall be sent to the bodies most affected by it for further review. Civil society organisations are often represented in independent expert committees submitting Green Papers (Norwegian Public Reports) to the various government ministries.

Kirkerådet, for Den norske kirke, vedtok kulturarvstrategi i 2020 at kirken skal styrke sin kompetanse på urfolks og nasjonale minoriteters kirkelige kulturarv. I tillegg til å sikre og bevare den kirkelige kulturarven, må arven utvikles, brukes og levendegjøres slik at den blir en aktiv ressurs i kirke og samfunn. Samisk kirkeråd peker på at mye av arven foregår utenfor kirka i den private sfæren og det er behov for mer forskning på salmesangen som samisk tradisjonsmusikk, velsignelsespraksiser i hverdagssituasjoner og helbredelsespraksiser brukt av både samer, kvener og nordmenn.

Kulturrådet har kontinuerlig dialog med ulike organisasjoner, spesielt akkrediterte organisasjoner og instruktørnettverket. Gruppene har kommet med innspill til arbeidet med vern og videreføring av immateriell kulturarv.

Kulturrådet har i perioden 2014-2018 arrangert seminarer med representanter for alle de nasjonale minoritetene der relevante organisasjoner og institusjoner ble invitert som del av kunnskapsbygging om arbeidet. Seminarene har gitt informasjon om konvensjonen og tatt utgangspunkt i minoritetenes ståsted, behov og ønsker for arbeidet med implementering av konvensjonen. Minoritetene har selv definert hvilke domeneområder de arbeider mest med og hvilke uttrykk som er truet. De har også pekt på aktivitet som bør initieres for å sikre videreføring av kunnskap. Omtale av de ulike seminarene er publisert på Kulturrådets nettsider med innspill fra minoritetsorganisasjonene selv. I arbeidet med periodisk rapport ble dialogen fulgt opp. og innspillene til denne rapporten bygger på de foregående dialogen med de nasjonale minoritetene og oppfølgende arbeid. Den samme prosessen gjelder arbeid med samisk immateriell kulturarv.

12. Extent to which policies as well as legal and administrative measures in the field of education reflect the diversity of ICH and the importance of its safeguarding and are implemented

(SDG 1, especially 1.a, SDG 17.14, SDG 11.4)

12.1 Have policies and/or legal and administrative measures for education been established (or revised) and implemented to ensure recognition of, respect for and enhancement of intangible cultural heritage?

(Art. 14(a)(ii))

- *Education policy*
- *Legal measure*
- *Administrative measure*

Name of the policy/measure
Established dd-mm-yyyy
Revised dd-mm-yyyy
Is the policy/measure being implemented?
Brief description

Ja? Læreplanene: grunnopplæringens verdigrunnlag inkluderer identitet og kulturelt mangfold, etisk bevissthet, respekt for naturen og miljøbevissthet, demokrati og medvirkning og kulturarv men har ikke formuleringer som bruker begrepet "immateriell kulturarv" eksplisitt. Se omtale i 4.1

- Meld. St. 21 (2020 – 2021) Fullføringsreformen – med opne dører til verden og fremtiden.

  Regjeringen har som mål at ni av ti skal fullføre og bestå videregående opplæring i 2030. Meldingen inneholder tiltak for å styrke yrkesfaglig utdanning og at flere ungdom og voksne skal bestå med studie- eller yrkeskompetanse og være godt forberedt til videre utdanning og arbeidslivet. Meldingen viser også til Norges forpliktelser i hht Unesco-konvensjonen, og det påpeks at Norge har et særlig ansvar for å ta hensyn til verneverdige tradisjonshåndverksfag som bærere av den norske kulturarven.

Is the policy/measure being implemented? Yes/No; Brief description

Praktisk og estetiske fag – ny femårig utdanning fra 2021

Regjeringen la i 2020 opp til at en del skoler tilbyr masterutdanning for lærere i praktiske og estetiske fag for å styrke praktiske og estetiske fag og arbeidsformer i barnehagen, i skolen og i lærerutdanningen. Den nye utdanningen blir gradvis innført fra 2021. Den femårig utdanningen skal være tofaglig og omfatter seks praktiske og estetiske fag: Dans, Design, kunst og håndverk, Drama og teater, Kroppsøving og idrettsfag, Mat og helse og Musikk.

Nord universitet, Universitetet i Sørøst-Norge, Høgskulen på Vestlandet, Norges idrettshøgskole, Høgskolen i Innlandet og OsloMet har fått midler til oppstart av studiene.

Innspill fra Norsk senter for folkemusikk og folkedans: Artikkel 15 i konvensjonen fremhever at utøverne, tradisjonsmiljøene og personene i størst mulig grad skal involveres i bevaringsarbeidet, dette må dermed ligge som en premiss for den arbeidet med Den kulturelle skolesekken og Kulturtankens arbeid, bl.a. omtalt under indikator 11.2, 16.2 og 17.4.

12.2 Have policies and/or legal and administrative measures for education been established (or revised) and implemented to strengthen transmission and practice of ICH?

Yes/No, if yes, check boxes to explain that it is a: Education policy, Legal measure, Administrative measure. Give details: Name of the policy/measure, Established dd-mm-yyyy, Revised dd-mm-yyyy. Is the policy/measure being implemented? Yes/No; Brief description

(Art. 14(a)(ii))

No? Ingen nye studier i rapporteringsperioden, ingen IKA-endringer på politisk nivå. NTNU har stengt sine IKA-emner i BA dansevitenskap (hovedsakelig tradisjons-/folkedans), har ikke fortsatt pilot BA i utøvende folkedans, og har stengt EVU-emner i folkedans og drakt og bunad.

12.3 Have policies and/or legal and administrative measures for education been established (or revised) and implemented that promote mother tongue instruction and multilingual education?

Yes/No, if yes, check boxes to explain that it is a: Education policy, Legal measure, Administrative measure. Give details: Name of the policy/measure, Established dd-mm-yyyy, Revised dd-mm-yyyy. Is the policy/measure being implemented? Yes/No; Brief description

(Art. 14(a)(ii), OD 107)

- Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova), vedtatt 17.7.1998 og sist endret 21.6.2021

  Lova gjeld grunnskoleopplæring og vidaregåande opplæring i offentlege skolar og lærebedrifter dersom ikkje noko anna er særskilt fastsett.

  For opplæring som er spesielt organisert for vaksne, og som kommunen eller fylkeskommunen har ansvaret for, gjeld kapittel 4A.

  Opplæringsloven - https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61

13. Policies and legal and administrative measures in fields other than culture and education reflect diversity of ICH and are implemented

(Art. 13(a), OD 170-197, all SDG goals)

13.1 The Ethical Principles for Safeguarding Intangible Cultural Heritage are respected in development plans, policies and programmes.

Are the Ethical Principles for Safeguarding Intangible Cultural Heritage respected in development plans, policies and programmes?

(OD 171 (c), EP; 12 prinsipper på https://ich.unesco.org/en/ethics-and-ich-00866)

Yes/ No. If yes: Provide additional explanation, indicating the sector involved.

Nei.

13.2 Policies and/or legal and administrative measures for inclusive social development and environmental sustainability are established or revised to consider ICH and its safeguarding.
Have policies or legal and administrative measures for inclusive social development and environmental sustainability been established or revised to give consideration to ICH and its safeguarding? Check boxes: Food security, Health care, Gender equality, Access to clean and safe water, and sustainable water use, Knowledge and practices concerning nature and the universe, Climate change, Others.

If any box is marked: Please provide more details when appropriate
(OD 171(d), OD 178, OD 179, OD 181, OD 182, OD 188-190, OD 191)

Stortinget oppnevnte Sannhets- og forsoningskommisjonen i 2018 for å granske fornorskingspolitikk og urett overfor samer, kvener og norskfinner (https://uit.no/kommisjonen). Skogfinnene ble innfortolket i mandatet i 2019. Granskningens formål er å legge grunnlag for anerkjennelse av samers, kveners/norskfinners og skogfinners erfaringer i møte med norske myndigheters politikk, og de konsekvensene disse erfaringene har hatt for dem som grupper og individer. Arbeidet skal ferdigstilles ila. første halvår 2023.

- Det skal gjøres en historisk kartlegging som beskriver norske myndigheters politikk og virksomhet overfor samer, kvener/norskfinner og skogfinner både lokalt, regionalt og nasjonalt. Virkningene av fornorskingspolitikken skal undersøkes.
- Kommisjonen skal se på hvordan fornorskingspolitikken har påvirket majoritetsbefolkningens syn på samer, kvener/norskfinner og skogfinner, og undersøke betydninga av fornorskinga frem til i dag.
- Til slutt skal kommisjonen foreslå tiltak som bidrar til videre forsoning.

I 2015 leverte et utvalg som ble nedsatt i 2011 en NOU om norsk politikk og tiltak overfor taterne/romanifolket fra 1850 til 2015. *NOU 7:2015 Assimilering og motstand — Norsk politikk overfor taterne/romanifolket fra 1850*. Utredningen viste at folkegruppen på 1900-tallet ble utsatt for en hardhendt assimileringspolitikk fra norske myndigheter. De viktigste tiltakene var omsorgsovertagelse av barn og bosetting, delvis med tvang. Politikken har hatt svært negative konsekvenser for enkeltpersoner og folkegruppen som helhet, og påvirket relasjonen mellom taterne/romanifolket og storsamfunnet også i dag. Utredningen anbefalte at norske myndigheter skulle vurdere tiltak på flere områder. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-23-20202021/id2840027/ NOUen fikk blanda mottagelse.

2018 ble en rapport med gjennomgang av statens virkemidler i politikken overfor nasjonale minoriteter publisert. Det var Telemarksforsking som sto bak rapporten, og var en del av kunnskapsgrunnlaget for Stortingsmeldingen om nasjonale minoriteter som kom i desember 2020.

Rapporten fra Telemarksforskning lanserte også noen konkrete tiltak for arbeidet framover, blant annet at det bør utvikles konkrete mål for politikken overfor den enkelte minoritet og at terskelen for å oppsøke minoritetenes egne institusjoner og representanter for minoritetene må senkes. https://www.telemarksforsking.no/telemarksforskings-gjennomgang-av-statens-virkemidler-i-politikken-overfor-nasjonale-minoriteter-er-ferdig/

Kulturrådet er i gang med å følge opp tiltak overfor de nasjonale minoritetene på kulturfeltet, både i kraft av å forvalte ulike tilskuddsordninger for nasjonale minoriteter og i arbeidet med å følge opp konvensjonen om vern av den immaterielle kulturarven.

I innspillsmøtene til den periodiske rapporten kommenterte flere av de nasjonale minoritetene at det er problematisk at storsamfunnet, inkludert staten, ikke forstår minoritetenes situasjon inkludert deres kultur.

- Eksempelvis rapporterte rom at barn i fosterhjem ikke får tilbud om å lære egen kulturarv og føler seg identitetsløse. De skjønner ikke at de er velkomne i miljøet.
- Romanifolket/taterne får ikke videreført sin kulturarv som skjer på reise fordi de ikke får innvilget fravær fra skolen. Det går bra å ta ut ungene ett år, men blir barna tatt ut neste år, tar barnevernet ungene fra dem.
- Andre?

13.3 Policies and/or legal and administrative measures to respond to situations of natural disaster or armed conflict are established or revised to include the ICH affected and to recognize its importance for the resilience of the affected populations.

Have policies and/or legal and administrative measures that respond to situations of natural disaster or armed conflict been established or revised to include the ICH affected and recognize its importance for the resilience of the affected populations? Yes/No, If yes: Provide any additional details
(OD 188, OD 191, OD 196)

Nei, vi har ikke kriseplaner som er vedtatt eller revidert for å inkludere IKA som påvirkes eller brukes for gjenoppbygging.

13.4 Policies and/or legal and administrative measures for inclusive economic development are established or revised to consider ICH and its safeguarding.

Have policies and/or legal and administrative measures for inclusive economic development been established that consider ICH and its safeguarding?
Yes/No. If yes; In which of the following themes, policies and/or legal administrative measures have been established or revised? Check boxes; Income generation and sustainable livelihood, Productive employment and decent work, Impact of tourism on ICH safeguarding, Others; Please provide more details when appropriate

(OD 171(d), OD 183-186)

Kulturrådet og Norsk filminstitutt skal kartlegge og analysere pandemiens konsekvenser for kultursektoren. I tillegg skal det vurderes hvordan sektoren kan gjenoppbygges og styrkes i tiden etter 2021. Flere analyser er påbegynt, og i desember 2021 presenteres resultatene i en sluttrapport. Underveis skal kultursektoren involveres i arbeidet.

Krysse av for «Others»

Meld. St. 27 2020–2021 Nordisk samarbeid omtaler under «Fremme av grønne løsninger» "Å ta vare på og videreføre **den immaterielle kulturarven** i form av tradisjonell kunnskap fremmer omstillingen til et mer bærekraftig samfunn."

https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-27-20202021/id2842454/

13.5 Favourable financial or fiscal measures or incentives are established or revised to facilitate and/or encourage practice and transmission of ICH and increase availability of natural and other resources required for its practice

(OD 78, 186(b))

Have favourable financial or fiscal measures or incentives been established or revised to facilitate and/or encourage the practice and transmission of ICH? Yes/No. If yes; Do they ensure the availability of natural and other resources required for the practice of ICH? Yes/No/ Not applicable. If yes, explain how measures or incentives ensure the availability of natural and other resources required for the practice of ICH.

As mentioned earlier, e.g. A4 and indicator 11.3, have safeguarding and documentation measures concerning intangible cultural heritage been carried out in Norway for more than a century. Measures related to the documentation, safeguarding and practise of intangible cultural heritage are carried out by institutions such as museums, archives, educational institutions, voluntary and non-governmental organisations (including the UNESCO-accredited NGOs) and the individual practitioners themselves. Nearly all of these institutions and organisations receive public funding, be it from state, regional or municipal authorities, either in the form of operating grants and/or individual project grants.

Sametinget forhandler årlig om en næringsavtale for duodjinæringen. I henhold til næringsavtalen for duodji deler Sametinget ut følgende tilskudd:

- Driftstilskudd
- Investerings- og utviklingstilskudd
- Velferdsordninger
- Fag – og økonomisk utvalg
- Markedstilpasning/ merkevarebygging

Miljødirektoratet har støtteordning for å verne tradisjoner

- Management-related nature has the majority of endangered species, so there is a need to safeguard the human traditions to preserve biodiversity in cultural landscapes. Every year, the Norwegian Environment Agency provides grants for the management of endangered habitats in Norway. Overgrowth is a major threat to biodiversity in the cultural landscape.

Kulturrådet

- Kulturrådet forvalter ulike tilskuddsordninger til kultursektoren. Kulturrådet har som formål å stimulere samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk og skal bidra til å løfte fram kulturens rolle i samfunnet. Kulturrådet støtter kunst- og kulturprosjekter over hele landet, driver utviklingsarbeid og er rådgiver for staten i kulturspørsmål. Gjennom støtte til profesjonelle kunstnere, arrangører, utgivere og ulike kulturvirksomheter bidrar Kulturrådet til at kunst og kultur skapes, dokumenteres, bevares og gjøres tilgjengelig for flest mulig. Målet er at Norge skal ha et levende og mangfoldig kunst- og kulturliv

Flere NGOer har i innspillene til periodisk rapport pekt på at Kulturrådets ordninger er rigget slik at arbeid med vern og videreføring av immateriell kulturarv ofte faller mellom ulike ordninger og på den måten er det vanskelig å oppnå prosjektstøtte for vern og videreføring av immateriell kulturarv.

Norge har flere generelle ordninger som også tilgodeser utøvere av immateriell kulturarv, eksempelvis:

- Merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner, deriblant organisasjoner som arbeider med immateriell kulturarv
  Formålet med ordningen er å fremme frivillig aktivitet. Merverdiavgiftskompensasjon skal kompensere for kostnader som frivillige organisasjoner har til merverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester etter enkelte fradrag.
- Alle som er bosatt i Finnmark og Nord-Troms som betaler skatt får automatisk et inntektsfradrag i alminnelig inntekt.
- Alle som bor og arbeider i Finnmark og Nord-Troms kan få en årlig skattefri nedskriving av studielånet på inntil 10% av det opprinnelige lånebeløpet - maksimalt kr 25.000 pr. år.

14. Extent to which policies as well as legal and administrative measures respect customary rights, practices and expressions, particularly as regards the practice and transmission of ICH

(SDG 2.5, SDG 15.6, SDG 5.a, SDG 16.a, SDG 17.14, SDG 17.15, SDG 11.4)

The United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples (Article 31) gives particular attention to their 'right to maintain, control, protect and develop their cultural heritage, traditional knowledge and traditional cultural expressions' as well as their associated intellectual property Article 8(j) of the UN Convention on Biological Diversity underlines the importance of the knowledge, practices and innovations of indigenous and local communities for ensuring biological diversity

14.1 Are forms of legal protection, such as intellectual property rights and privacy rights, available to communities, groups and individuals when their ICH is exploited by others for commercial or other purposes?

If yes; Provide any details with regard to (a) intellectual property rights and (b) privacy rights.
(OD 104, OD 173)

I 2018 ble det vedtatt en ny åndsverklov, som i stor grad bygger på den gamle fra 1961, som beskytter verk. Hovedregel er at skaperen av verket har enerett til å råde over det og vernetiden for et åndsverk 70 år etter utløpet av opphavspersonens dødsår. I tillegg til egentlig opphavsrett regulerer åndsverkloven dessuten de nærstående rettighetene. Ved reguleringen av opphavsretten er det viktig å sørge for en rimelig balanse mellom rettighetshavernes interesse i å få et økonomisk utkomme av sin virksomhet og samfunnets og brukernes interesser i å kunne bruke åndsverk og få tilgang til kulturarven. Når det gjelder arkivmateriale hindrer nærstående rettigheter en åpen publisering av kulturarvsmateriale med mindre opphavsrettpersonene gir sin tillatelse til offentlig publisering.

Deler av samisk immateriell kulturarv og kulturarvs elementer er utsatt for kommersialisering, og det er utfordrende å forhindre det. Kommersialiseringen har dessverre økt i omfang de senere år, og Samisk Parlamentarisk Råd (SPR) ønsker å sette søkelys på problemstillingen, og har som målsetning å få til en beskyttelsesmekanisme. For å kunne utfordre kommersialiseringen er det nødvendig å bestemme en kollektiv eiendoms tilnærming til IKA for å kunne møte problemstillingen på en tilbørlig måte.
Innspill fra samiske aktører:

- Sametinget og Kulturrådet følger opp arbeid rundt immateriell kulturarv og rettighetsspørsmål i samarbeid med aktører på svensk og finsk side av grensen, se omtale under indikator 15.3

Innspill fra instruktørnettverket:

- Det er tilsvarende konflikter rundt å beskytte bunader som norsk håndverk. Norge ikke har krav til å merke opprinnelsesland for klær, og folk tror automatisk at er bunader er lokal produksjon. Organisasjonen Norske bunadshåndverkere arbeider for krav om at opprinnelseslandet må merkes slik at kjøpere vet om de kjøper lokalt håndverk eller importerte plagg.

14.2 Do policies and/or legal and administrative measures recognize the importance of protecting the customary rights of communities and groups to land, sea and forest ecosystems necessary for the practice and transmission of ICH?

If yes, explain briefly, giving examples, how policies and/or legal and administrative measures recognize this.

(OD 178 (c))

Krysse av for NEI.

14.3 Do policies and/or legal and administrative measures recognize expressions, practices and representations of intangible cultural heritage that contribute to peaceful conflict prevention and resolution?

If yes, explain briefly, giving examples, how policies and/or legal and administrative measures recognize these.

(OD 194, 195)

Nei, vi har ikke det.

Thematic Area: Role of intangible cultural heritage and its safeguarding in society

15. Extent to which the importance of ICH and its safeguarding in society is recognized, both by the communities, groups and individuals concerned and by the society at large

(SDG 1, SDG 3, SDG 9.1, SDG 16.2, SDG 11.4)

15.1 Do communities, groups and individuals use their ICH for well-being, including in the context of sustainable development programmes?

If yes, describe briefly, giving examples, how they do so.

Kunst og kultur er ytringer med samfunnsbyggende kraft. Dette blir også understreket i Meld. St. 40 (2020-2021) *Mål med mening— Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030* som peker på at en viktig del av folkehelsepolitikken er å skape trygge og sosialt bærekraftige lokalsamfunn og å fremme helsevennlige valg, i tillegg til en forsterket innsats for å forebygge ensomhet, redusere sosial ulikhet i helse, tidlig innsats for barn og unge og et aldersvennlig samfunn.

I tillegg er det vitenskapelig dokumentert at kulturdeltakelse er bra for helsa og gir lavere dødelighet (Helseundersøkelsen i Trøndelag, HUNT). Den positive effekten er relativt lik for kjønn, men har en sterk sosiokulturell sammenheng hvor høyere utdanning er forbundet med høyere grad av kulturdeltakelse.

Forskning viser at sang, musikk, dans og annen kunst- og kulturaktivitet virker direkte inn på kroppens fysiologi og har effekt på hjernen. Det er etablert et nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg i 2014 som i samarbeid med forskere, kultur- og helsearbeidere driver opplæringsprogram i bruk av musikk og sang til ansatte i helse- og omsorgstjenestene. De enkle metodene bidrar til å øke livskvalitet for beboere, pårørende og ansatte og reduserer bruk av medisiner.

En Ph.d.-studie undersøkt betydningen av kultur og språk i psykisk helsevern (https://www.helsebiblioteket.no/267203.cms). Samisk kultur er vektlagt som viktig for å kunne gi gode helsetjenester til samene. Nyere studier har vist joikens betydning for livskvalitet da den assosieres med følelser av tilhørighet, lykke, og glede, og er vist å opplive, styrke, glede og indusere minner hos demente (https://nafkam.no/joik-og-det-gode-liv-en-studie-om-et-levende-kulturelt-uttrykk-og-dets-betydning-livskvalitett). Til nå er ikke joik brukt systematisk i helsefaglig praksis på grunn av historien og konsekvensene av assimilering og koloniseringen.

God helse handler om sosial og produktiv deltakelse, og er relatert til levemåte, kultur og de samfunnsmessige rammebetingelser som regulerer ens muligheter for å gjøre gode helsevalg.
En doktorgradsavhandling dokumenterte økt velvære og bedre helse for folk som deltar i fartøyvernet (https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/64378). Eldre utøvere blir inkludert og opplever seg friske når de får gjøre ting de kan og mestrer. Flere frivillige kultur- og naturorganisasjoner har nylig oppdatert vedtektene med å ta inn folkehelseeffekten i formålet sitt;

- 2019: «FolkOrg - Organisasjon for folkemusikk og folkedans har som føremål å arbeide for folkemusikken og folkedansen i Noreg ved å styrkje deira rolle og vilkår i samfunnet, og med det fremje både kulturarv og god folkehelse»
- 2021: The Norwegian Association for Mycology and Foraging/ Norges sopp- og nyttevekstforbund skal «tilrettelegge for at bærekraftig innsamling av sopp og nyttevekster kan være en kilde til inkluderende og helsebyggende friluftsaktiviteter.
- Andre organisasjoner som har oppdatert vedtektene med å ta inn folkehelseeffekten i formålet?

Et annet eksempel på at immateriell kulturarv bidrar til god helse er en undersøkelse som dokumenterte at reindriftsarbeidet inneholder et godt læringsmiljø og tydelig mestringsopplevelse sammen med arbeidsglede og svært høy jobbtilfredshet (98,2 %), faktorer som er kjent for å beskytte mot helseskadelig stress (https://forskningsprosjekter.ihelse.net/prosjekt/PFP1115-13). Samtidig er det flere faktorer som øker risiko for både fysiske og psykiske helseplager som den omfattende og grove diskrimineringen som rammer gruppa (95 % sammenlignet med 3,5 % av Norges befolkning), i tillegg til fraværet av tillit til offentlige myndigheter og institusjoner. Resultatene viser at negative erfaringer med offentlige myndigheter, og erfaring med diskriminering fra media og personer utenfor reindrifta er de to belastningsområder som predikerer svekket livskvalitet og svekket psykisk helse hos den voksne reindriftsbefolkninga i Norge.
Flere statlige rapporter peker på at det er vanskelig å leve av tradisjonelt håndverket. På tross av dette er det mange som velger å drive med tradisjonshåndverk fordi det gir god livskvalitet og mening.
«For å håndtere risikoen og usikkerheten har mange som driver små kulturbedrifter andre jobber ved siden av. Men en del velger også å senke kravene til egne levekår for å kunne drive sin virksomhet.» (Telemarksforskning 2019). Dette løftes også fram i rapporten «Organisering av tradisjonshåndverkere» (2020. Utredning av bransjenettverk).

15.2 Do communities, groups and individuals use their ICH for dialogue promoting mutual respect, conflict resolution and peace-building?.

If yes, describe briefly, giving examples, how they use their ICH for one or more of these purposes.

Et rikt og variert kulturliv er en forutsetning for ytringsfrihet og et velfungerende demokrati. Det å ta del i kulturaktiviteter er verdifullt for den enkelte, og innebærer også at folk blir vant til å møte et mangfold av meninger og ytringsformer. Slik kan kulturlivet fremme toleranse og forståelse for andre og skape refleksjon og innsikt om verdier, identitet og samfunn. Både enkeltpersoner, frivillige organisasjoner og institusjoner er viktige i dette demokratibyggende arbeidet.

Eksempler på arenaer som fremmer dialog mellom ulike kulturer:

- Fargespill is an artistic organization that produces stage performances with children and youngsters between the ages of 7 and 25 from all over the world (https://fargespill.no/in-english). At a typical Fargespill show, you should expect to experience up to 100 people from over 35 different countries on stage at the same time. The performances are based on the cultural treasures the participants bring with them, such as traditional songs, dance moves and rhythms from their upbringing or heritage. The musical expressions are merged together in medleys, with Norwegian folk traditions or expressions from modern youth culture. The performances are elevated by professional musicians, choreographers, instructors, sound- and light designers. Fargespill debuted in Bergen in 2004, and has since performed at many festivals and major public events.
- Fortellerhuset, (The Storytelling House) the longest running professional storytelling group in Norway, have focussed on dual-language multi-ethnic Storytelling, since its formation in 2003 (https://www.fortellerhuset.no/). The members from 3 continents have worked with training of minorities to increase interest and competence in their own traditions. Participants often experience that renewing their own stories and increasing their storytelling talents builds confidence and they find themselves with a strengthened identity both at work and at home. The element is inscribed in the inventory immateriellkulturarv.no; https://www.immateriellkulturarv.no/en/bidrag/dual-language-multi-ethnic-storytelling/

Festivaler, museer, teater og kulturhus er viktige møteplasser som fremmer et mangfold av ytringer. Mange museer definerer seg som dialoginstitusjoner og er viktige aktører i sitt lokalsamfunn. Her nevens noen få eksempler:

- Flere museer i Norge har de siste årene gjennomført prosjekter i samarbeid med ulike kulturbærere og communities der de gir rom til nye stemmer og historier i museet. Museumsforbundet gjennomførte i 2017/2018 et prosjekt som skulle bidra til å utvikle samhandlingsmåter mellom museene og ulike grupper rundt dem. https://museumsforbundet.no/inkluderende-museer/
- Riddu Riđđu festivalen er et møtested for samer og urfolk verden over, og de siste årene har festivalen hatt søkelys på skeive miljøer. I et telt på festivalområdet har publikum muligheter til å møtes over en kaffe, snakke med andre og lære mer om hvordan det er å være skeiv i Sápmi. Møtestedet ble annonsert i festivalprogrammet i 2018.
- Melafestivalen Ordet Mela kommer fra sanskrit, og betyr «å møtes». Melafestivalen er en urban, sjangeroverskridende møteplass for feiring av kunst- og kulturuttrykk som har kommet til Norge gjennom innvandring, særlig fra land i sør. Melafestivalen ble arrangert for første gang i Oslo i 2001, og har siden utviklet seg til å bli en av de største av sin type i Europa.

- Førdefestivalen: Festivalen er blitt arrangert siden 1990 og presenterer etnisk musikk frå heile verda. Festivalen tilbyr eit variert program med konsertar, kurs, utstillingar, barneaktivitetar og turar.
- Senter for folkemusikk og folkedans og Museene i Sør-Trøndelag gjennomførte et treårig samarbeidsprosjekt «Museene danser». Som del av utstillingen «Livets dans- dans i fest og hverdag» ble det arrangert dansemøter mellom sjangre og flere kulturer for at danserne skulle bli kjent med hverandre og hverandres kultur. Arrangementene inkluderte syrisk-norsk kurvfest med mat og dans, dans i samisk kultur, dans med dansestudenter fra Uganda, India, Iran, Sør-Afrika, Colombia og Guatemala, dans sammen med to malawiske og to norske musikere, dans for døve og hørende, dans og musikk fra Norge og Asia og møter med sjangrene ballroom, Lindy Hop, 60-tallsfest, salsa og jazz.

Under innspillsmøtene var det flere som pekte på viktigheten av generasjonsmøter for videreføring av immateriell kulturarv, og var bekymret for at møtearenaene reduseres i dagens alderssegregerte samfunn. Eksempel på generasjonsoverføring i familier er setertradisjonen, der antall seterbruk er gått kraftig ned.

Do development interventions recognize the importance of ICH in society?

*If yes, how do **development** interventions recognize the importance of ICH?*
As a source of identity and continuity. Explain with examples how development interventions recognize the importance of ICH in society as a source of identity and continuity.
(OD 170, OD 173)

Kulturrådet har drevet aktivt utviklingsarbeid sammen med samiske communities og med nasjonale minoriteter i implementeringen av konvensjonen. Hensikten med arbeidet har vært å identifisere ulike tiltak som omhandler vern og videreføring av immateriell kulturarv og problemstillinger som aktørene i feltet ser som hindringer for videreføring av tradisjoner, ferdigheter og kunnskap. Arbeidet med samisk immateriell kulturarv har kommet lengst, og planen er å bygge på erfaringen med samiske aktører i det videre arbeidet med nasjonale minoriteter.

Arbeidet har ført til økt kunnskap om immateriell kulturarv og betydningen den har for lokalsamfunnet, og arbeidet har også gitt myndighetene økt kunnskap om hvordan samiske aktører og nasjonale minoriteter forholder seg til sin kulturarv. Når det gjelder samisk immateriell kulturarv, har dialogen og diskusjonen ført til økt kunnskap om og forståelse av sammenhengen mellom materiell og immateriell kulturarv, relasjonen mellom kunst og kultur og hvor viktig språket er i arbeidet med å verne og videreføre levende tradisjoner og tradisjonell kunnskap. Diskusjonene har også ledet til kunnskap om verdien av å videreføre tradisjonskunnskap i forvaltningen av natur og kultur og økt kunnskap om rettigheter knyttet til kulturarv, særlig samisk kulturarv. Dette er kunnskap vi vil ta med oss i arbeidet med andre grupper, eksempelvis i dialogen med de ulike nasjonale minoritetene der noen av gruppene har løftet fram liknende problemstillinger. Mulige tiltak vil bli utviklet i tett dialog med de enkelte minoritetsgruppene.

- Kulturrådet og Sametinget inviterte i 2019 til et seminar om immateriell kulturarv der rettighetsspørsmål til kulturarv var et av temaene for seminaret. Temaet er blitt diskutert av samer i mange år, både på svensk, norsk og på finsk side av grensen. Seminaret har gitt ny innsikt om immateriell kulturarv og rettigheter. Samiske aktører har spilt inn at det videre arbeidet bør løftes opp på et pansamisk nivå. Jf. omtale under indikator 17.3 og 24.2.

As a source of knowledge and skills. Explain with examples how development interventions recognize the importance of ICH in society as a source of knowledge and skills.

Samiske miljø og de nasjonale minoritetene peker alle på den tette sammenhengen mellom materiell og immateriell kulturarv. Flere samiske museumsinstitusjoner og aktører har framhevet retten til å forvalte egen kulturarv gjennom bruk av egen kunnskap og tradisjon i det museale arbeidet
Både samiske aktører og representanter for flere av de nasjonale minoritetene har pekt på viktigheten av å ivareta språket for å verne og videreføre håndverkskunnskapen, og at restaureringsarbeid utført av handverkere fra majoritetssamfunnet gjør at denne kunnskapen ikke blir ivaretatt.
Eksempel:

- Det er etablert 19 samiske språksentre i Norge og med unntak av språksentret i Oslo, er alle lokalisert i Sápmi. Språksentrene skal bidra i arbeidet med å styrke og utvikle samisk språk. Språksentrenes aktiviteter er i stor grad med på å synliggjøre samisk i nærområdet. Språksentrene tar utgangspunkt i sine språkområder og igangsetter tiltak tilpasset behovene i de ulike områdene. Noen av dem er eksempelvis aktive i stedsnavnsarbeid.
- I arbeidet med å styrke kvensk språk er det opprettet fem kvenske språksentre. Språksentrene bidrar på ulike måter til å styrke språket, avhengig av lokale forhold og behov. Sentrene har gjerne aktiviteter for ulike aldersgrupper og arbeider med voksenopplæring, bidrar til læremiddelutvikling og gjennomfører språk- og kulturarrangementer og kurs for ulike målgrupper.
- Riddu Duottar Museat (RDM) gjennomførte i 2016 et elvebåtkurs i samarbeid med Sámiid Vuorká-Dávvirat/De Samiske Samlinger og Guovdageainnu gilišillju/Kautokeino bygdetun i prosjektet "Elvebåten". På grunnlag av elvebåtkurset i 2016, ble det i 2017 utviklet en utstilling bestående av tekster, foto og film om byggingen og bruken av den tradisjonelle elvebåten. I 2018 videreførte en avdeling ved RDM, Porsanger museum, prosjektet «Elvebåter i Porsanger». Prosjektet besto av kurs i båtbygging, dokumentasjon og formidling. Formålet med kurset var å bevare og videreformidle den eksisterende kunnskapen og kursspråket var kvensk, finsk og samisk. Gjennom dokumentasjonsprosjektet og det praktiske kurset i bygging av elvebåter, ønsket museet å samle inn opplysninger og dokumentere kunnskapen om byggingen av elvebåter av forskjellige typer og i ulike størrelser. https://www.porsanger.kommune.no/kurs-i-elvebaatbygging-sommeren-2018.6053837-21678.html?showtipform=2
- Å formidle tospråklig/flerspråklig er ressurskrevende for museene, men det er viktig å formidle immateriell kulturarv – både til samiskspråklige aktører og til aktører som ikke skjønner samisk.

Instruktørnettverket gir jevnlig innspill til Kulturrådet og bidrar inn i politiske prosesser eksempelvis gjennom høringsuttalelser der de bl.a. har ytret ønske om en sterkere statlig regulering og mer systematisk monitorering av arbeid med immateriell kulturarv for å sikre vern og videreføring av tradisjoner, praksiser og kunnskap.

As a resource to enable sustainable development. Explain with examples how development interventions recognize the importance of ICH in society as a resource to enable sustainable development.

Samisk kulturarv er definert ut fra holistisk syn på kultur som inkluderer bærekraft for å ivareta naturen som grunnlag for reindriften, for mattradisjonen og duodji (samisk handverk), for joik, ritualer og livsanskuelsen.

Samiske aktører har understreket at samiske jakt- og fisketradisjoner, samt utmarksnæringer har holistiske tilnærminger til utmarksbruk og høsting av naturen. Disse måtene og tilnærmingene er i stor grad på vei til å forsvinne, da de ofte kommer i konflikt med majoritetssamfunnets regelverk til utmarksbruk. To eksempler ble framhevet:

- Eksempelvis er Lodden, en tradisjonell fangstmåte for ender som fremdeles er levende i Kautokeino, i konflikt med majoritetssamfunnets definisjon av utmarksbruk: https://www.guovdageainnu.suohkan.no/_f/p1/i3380f0e8-2424-4ab6-a633-1240ccdbd82c/lodden-en-kulturbarende-sedvane-i-guovdageaidnu.pdf

- I 2021 stenges en av Europas største lakseelver, Tana, for all fiske. Dette vil få konsekvenser for den elvesamiske kulturen, som strekker seg fra Karasjok og helt til Tana-munningen og at dette vil forringe samisk kulturarv. Se forskningsrapport. Se rapporter og artikler: https://yle.fi/uutiset/osasto/sapmi/guldal_jiena_solveig_joks_arvala_ahte_sami_arbediehtu_boahta_hedjonit_go_samit_eai_beasa_deanus_bivdit_luosa/11961272 https://sametinget.no/aktuelt/mener-stenging-av-fisket-er-en-alvorlig-krise-for-elvesamisk-kultur.14358.aspx https://sametinget.no/aktuelt/reagerer-pa-forslag-om-stans-av-sjolaksefiske.13915.aspx

Flere aktører har spilt inn at immateriell kulturarv er relevant for bærekraftig utvikling av lokal kultur og bidrar til å skape tilhørighet. Bærekraftige valg relateres til faglig identitet og kunnskap om holdbarhet og gjenbruk, om naturbruk og naturforvaltning. For eksempel gir norsk matkultur nyttig kunnskap for å ta bærekraftige valg innen folkehelse- og miljøperspektiv. Lokalmiljøet og frivilligheten er viktig i dette arbeidet, eksempelvis Norges Husflidslags tiltak som har fått navnet «Holdbart», beskrevet under indikator 17.1

Museumsforbundet spilte inn at museene skaper bevissthet om lokal og naturnær ressursbruk i dialog med lokalsamfunnet. Dette inkluderer både urfolk og nasjonale minoriteter i aktuelle regioner og innvandrere. Det jobbes målrettet for kulturelt mangfold også i distriktsmuseene (ref. eksempelet Oslo museum) gjennom opplegg for språkopplæring, kulturkvelder og kurs.

Instruktørnettverket gir jevnlig innspill direkte til Kulturrådet og innspill gjennom regulerte politiske prosesser der de peker på behovet for å se konvensjonens intensjon som et helhetlig og sektorovergripende politikkområde. Den politiske diskusjonen må være bredere og omfatter særlig utdannings- og forskningsfeltet, men også på kulturminnefeltet.

16. Extent to which the importance of safeguarding ICH is recognized through inclusive plans and programmes that foster self-respect and mutual respect.

(SDG 11.4, SDG 11.3, SDG 5.5, SDG 5.c, SDG 10.2, SDG 10.3, SDG 10.7)

16.1 ICH safeguarding plans and programmes are inclusive of all sectors and strata of society, including but not limited to:

(OD 100, OD 102, OD 174, OD 194, EP 1, EP 2, EP 4, EP 9, EP 10)

- *indigenous peoples; Please provide examples how ICH safeguarding plans and programmes are inclusive of indigenous peoples.*

Samene som urfolk har sammen med nasjonale minoriteter vært prioritert område i oppfølgingen av 2003-konvensjonen jf. Stortingets føringer i St.prp.nr. 73 (2005-2006) Om Norges ratifikasjon av

Unescos konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven av 2003, jf. Periodisk rapport fra 2014 Det samiske perspektivet trekkes frem under alle relevante deler av denne periodiske rapporten, basert på innspillsmøte med samiske aktører og i samarbeid med Sametinget.

I 2020 fikk Kulturrådet i oppdrag å være nasjonal koordinator for økt mangfold, inkludering og deltakelse i kultursektoren med særskilt vekt på arbeid overfor fire målgrupper, deriblant den samiske samiske befolkningen.

- *groups with different ethnic identities; Please provide examples how ICH safeguarding plans and programmes are inclusive of groups with different ethnic identities.*

Som kommentert over: Nasjonale minoriteter har sammen med samene vært prioritert område i oppfølgingen av 2003-konvensjonen jf. Stortingets føringer i St.prp 73 (2005-2006) Om Norges ratifikasjon av Unescos konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven av 2003, jf. omtale i periodisk rapport fra 2014. Perspektiver fra gruppene trekkes frem under alle relevante deler av denne periodiske rapporten, basert på innspillsmøter med hver av de fem nasjonale minoritetene; kvener/norskfinner, jøder, skogfinner, rom og romanifolk/tatere.

Kulturrådet har hatt ansvar for drifts- og prosjekttilskudd til nasjonale minoriteter fra 2019, etter at dette ansvaret ble overført fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Ifølge Europarådets rammekonvensjon er Norge forpliktet til å ivareta nasjonale minoriteters rettigheter på alle samfunnsområder, inkludert kulturfeltet. Tilskuddsordningene til prosjekt- og driftstøtte er et av statens virkemidler for å oppnå dette.

I 2020 fikk Kulturrådet i oppdrag å være nasjonal koordinator for økt mangfold, inkludering og deltakelse i kultursektoren med særskilt vekt på arbeid overfor fire målgrupper, deriblant nasjonale minoriteter.

Eksempler på andre statlige/fylkeskommunalt arbeid med nasjonale minoriteter som ble kommunisert under innspillsmøtene:

- Språkrådet arbeider for å bevare og fremme de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romanes og romani. Det er et mål i norsk språkpolitikk at vi skal ta vare på disse språkene.
- Troms og Finnmark fylkeskommune har ansvar for den statlige tilskuddsordningen til kvensk språk og kvensk/norskfinsk kultur.
- Riksantikvaren har i de senere år hatt en satsning på nasjonale minoriteters kulturminner; Etter en kartlegging av fredete kulturminner i Norge i 2011, så man at man ikke hadde lykkes med å ivareta kulturminnene til de nasjonale minoritetene. Gjennom stortingsmelding nr. 16, Leve med kulturminner, fikk Riksantikvaren i oppdrag å rette opp skjevheter i fredningslisten innen 2020. Målet var at et representativt utvalg kulturminner av geografisk, sosial, etnisk, næringsmessig og tidsmessig bredde, skal bli bevart for fremtiden.

  Hittil har Riksantikvaren hatt satsninger på skogfinske kulturminner (oppstart i 2016), kvenske/norskfinske kulturminner (oppstart i 2017) og igangsatte arbeidet med jødiske kulturminner i 2020. I årene som kommer skal de i gang med satsninger knyttet til rom og romanifolk/tatere.

  I innspillsmøtene ble det videre understreket at det er minoritetene selv som har best kompetanse og kunnskap om egne kulturminner, og som eier sin egen historie. I dette arbeidet er det viktig at minoritetene selv bidrar til å definere hvilke kulturminner som er viktige for dem, og som representerer deres historie og kultur. Videre ble det pekt på at det er få kulturminner etter romanifolket/taterne og at disse ofte knyttes til overnattingsplasser

og enkelte bygg. Plassene ligger gjerne langs ferdselsruter og er dermed truet av dagens utbygginger. Når det gjelder kvenske kulturminner ble det spilt inn at bygninger er blitt vernet under det samiske bygningsvernprogrammet som samiske, men at flere av disse byggene også representerer kvensk kultur.

- *migrants, immigrants and refugees; Please provide examples how ICH safeguarding plans and programmes are inclusive of migrants, immigrants and refugees*.

Alle departementene har et selvstendig ansvar for å gi innvandrere like muligheter, rettigheter og plikter på sine områder, og til å bidra til at målene i integreringspolitikken blir nådd. Mål for integrering er en statistikkoversikt som publiseres årlig i statsbudsjettet. Den synliggjør forskjeller og likheter mellom innvandrere som gruppe og resten av befolkningen på noen viktige samfunnsområder. Statistikken brukes som grunnlag for at ulike departement og offentlige etater utvikler målrettet politikk og tiltak som gir innvandrere og deres barn like muligheter, rettigheter og plikter.

Som kommentert over, fikk Kulturrådet i 2020 oppdrag å være nasjonal koordinator for økt mangfold, inkludering og deltakelse i kultursektoren med særskilt vekt på arbeid overfor fire målgrupper inkludert synlige minoriteter og grupper som representerer flerkulturelt og etnisk mangfold.

Det er en stor utfordring med diskriminering og utenforskap, samtidig som det er mange tiltak som søker å øke gjensidig respekt (se også 15.2). Eksempler på arbeid med synlige minoriteter som representerer flerkulturelt og etnisk mangfold.

- Sørum kommune i samarbeid med frivillige lag og foreninger arrangerer flerkulturell møteplass; Møteplass for å fremme inkludering og bedre integrering mellom mennesker fra forskjellige kulturer
- Oslo kommune har de siste årene arbeidet målrettet i enkelte områder av byen. Med ekstra innsats i utsatte områder og gjennom samarbeid på tvers skal områdesatsningen bidra til at alle områder i Oslo oppleves som gode og trygge steder å bo og vokse opp. Arbeidet skjer i samarbeid med staten og gjennom medvirkning med ulike institusjoner og organisasjoner i byen:

  Interkulturelt museum i Oslo dokumenterer og presenterer i to digitale utstillinger urbane, flerkulturelle nabolag i byen.

  - I prosjektet «Folk på Grønland» presenteres den levende bydelen i små hverdagsglimt; til naboer, butikkeiere og folk som har et sterkt forhold til bydelen og er redd for at vil ødelegges gjennom at de presses ut fordi de ikke har økonomi til å bli på hjemstedet sitt; https://www.oslomuseum.no/aktivitet/folk-pa-gronland/.
  - Konsekvensen av gentrifisering av to byområder i Oslo problematiseres i en digital utstilling på Interkulturelt museum i 2020; Damn. This Neighborhood is changing (https://www.oslomuseum.no/aktivitet/this-neighborhood-is-changing-digitalt/). Den problematiserer konsekvensene av byutviklingen når det går raskt og fremmedgjør bydelen for den lokale befolkningen inkludert virksomhetene.
  - Oslo museum, leder det faglige museumsnettverket Mangfoldsnettverket. Nettverket har til formål å styrke arbeidet med minoriteter og kulturelt mangfold i det norske museumslandskapet, gjennom å skape møteplasser, utveksle erfaringer og gjennomføre prosjekter sammen med utvalgte communities og aktører. Se omtale av nettverket: https://www.oslomuseum.no/mangfoldsnettverket-2/

- *people of different ages; Please provide examples how ICH safeguarding plans and programmes are inclusive of people of different ages.*

I Meld. St. 18 (2020–2021) Oppleve, skape, dele — Kunst og kultur for, med og av barn og unge ønsker regjeringen å videreføre tilrettelegging for gode ordninger for å videreføre kulturarv til barn og unge.

Rundt om i Norge er det mange organisasjoner og aktører både innen kultur og idrett som gir gratis tilbud til barn og unge slik at de kan å delta i ulike aktiviteter. Kultur i gamle Oslo (KIGO), som tilbyr ulike aktiviteter til barn og unge i Bydel Gamle Oslo (community). Gjennom tilbudet av aktiviteter, som kan være tilrettelagt eksempelvis på aldersnivå, får barn og unge i Bydel Gamle Oslo mulighet til å utvikle sine ferdigheter og talenter. KIGO har som mål å skape samhold, identitet og trivsel.

Oslo museum, avdeling Interkulturelt museum utfordrer publikum til å utforske egne fordommer gjennom utstillingen "Typisk dem", https://www.oslomuseum.no/typical/. En av gruppene som ble inkludert i utstillingen var ungdom 14-22 år med flerkulturell bakgrunn, og hvordan immateriell kulturarv kan bidra til trygghet, men ofte mangler møteplassene for å finne dette ankerpunktet

«Meld. St. 15 (2017–2018) Leve hele livet — En kvalitetsreform for eldre» skal bidra til at eldre kan mestre livet lenger, ha trygghet for at de får god hjelp når de har behov for det, at pårørende kan bidra uten at de blir utslitt og at ansatte kan bruke sin kompetanse i tjenestene.

Målet er å ta vare på eldres forhold til familie, venner og sosialt nettverk og skape gode opplevelser og møter på tvers av generasjonene. Fysisk, sosial og kulturell aktivitet skal være tilpasset den enkeltes interesser, ønsker og behov. Å ta hensyn til den enkeltes kulturelle og religiøse bakgrunn er viktig innenfor alle deler av helse- og Den enkeltes livsfortellinger, verdier og ønsker skal danne utgangspunkt for helse- og omsorgstjenestens tilbud. Dette innebærer også å respektere og ta hensyn til språk, kultur og identitet. Det er f.eks. behov for tilrettelegging av helse- og omsorgstjenester for den samiske befolkningen, tilpasset samisk språk, kultur, tradisjoner og sykdomsforståelse. For enkelte eldre med innvandrerbakgrunn kan en flytting til sykehjem innebære at de selv eller deres familie bryter med kulturelle normer og forventninger om at familien tar vare på sine egne.

Eksempler på tiltak for gode nærmiljø med felles arena som skaper møteplasser på tvers av generasjoner

- Karasjok skole og Karasjok sykehjem; Samisk tun En levende møteplass med rot i samisk tradisjon og kultur for personer med demens. Målet er å tilby aktiviteter som personer med demens kan mestre, og legge til rette for møter på tvers av generasjoner, der eldre kan overføre samiske tradisjoner til barn og unge i lokalsamfunnet. «Å flytte på sykehjem mange mil unna er for mange å flytte ut av det samiske samfunnet.»
- Ullensvang, Vingrom og Kvænangen kommuner har nærbutikken som sosial arena, med eldre som en viktig målgruppe. I mange små lokalsamfunn er dagligvarebutikkene det siste, gjenværende servicepunktet. Da er det om å gjøre at ulike funksjoner kan samles i butikken; en sosial møteplass i bygda med kafé, konserter, kunstgalleri og trimsenter og etablert aktiviteter ved kaia både for ungdom og eldre.
- Tysvær kommune har samme inngang til kulturhus og omsorgssenter med sykehjem. Denne samlokaliseringen har gjennom to tiår gitt store muligheter til generasjonsmøter, felles aktiviteter og sambruk av lokaler.

- Kirkens Bymisjon; Det åpne sykehjemmet – et møtested i nærmiljøet; Sykehjemmene skal være møtesteder for nærmiljøet med kafé, kulturtilbud mv.
- Åpne sykehjem og omsorgsanlegg stiller sine lokaler og kantine til disposisjon for møter i lokale foreninger og organisasjoner, ungdomsklubb, korøvelser, strikkekafe, bridgeklubb, fotballpub, dansekvelder, litteraturgruppe eller stiller som lokal arena og scene for små konserter, temakvelder og kulturtilbud.
- *Den kulturelle spaserstokken* er en nasjonal kultursatsing som har som mål å sørge for profesjonell kunst- og kulturformidling av høy kvalitet til eldre. Gjennom ordningen skal det legges til rette for økt samarbeid mellom kultursektoren og omsorgssektoren, slik at det utvikles gode kunst- og kulturprosjekt lokalt.

Det opprettet et nasjonalt kompetansemiljø for kultur, helse og omsorg for å utvikle og spre miljøterapeutiske metoder og arbeidsformer som bruker musikk, sang og andre kulturuttrykk i behandling og daglige aktiviteter.

- Feviktun bo- og omsorgssenter og Ytterøy helsetun musikkbasert miljøbehandling; Systematisk bruk av sang, musikk og bevegelse innlemmet i daglige aktiviteter og gjøremål.

Frivillige organisasjoner bidrar med mellom 5 000 og 10 000 årsverk i omsorgssektoren. Rundt 75 prosent av de frivillige bak denne innsatsen er over 50 år. Mange fra minoritetsbefolkningen deltar med frivillig innsats.

- Stiftelsen Livsglede for eldre arbeider for å styrke den aktive omsorgen og sette brukernes sosiale og kulturelle behov i sentrum. Tiltaket skal bidra til at alle sykehjem som ønsker det, får opplæring, støtte og veiledning til å sette i system aktiviteter og gode opplevelser for den enkelte sykehjemsbeboer. Verdighetssenteret i Bergen driver opplæring av koordinatorer for frivillig arbeid og spredning av opplæringsprogrammet Omsorg ved livets slutt.
- Jødisk bo- og seniorsenter er et alders- og sykehjem som driftes av Det mosaiske trossamfunn. De markerer og feirer alle jødiske helligdager og serverer koshermat i henhold til jødisk praksis. Sykehjemmet er også åpent for ikke-jødiske beboere.

- *people of different genders; Please provide examples how ICH safeguarding plans and programmes are inclusive of people of different genders.*

Alle som bor i Norge skal ha like muligheter til å bidra og til å delta i fellesskapet, uavhengig av kjønn, etnisk bakgrunn, seksuell orientering og funksjonsnedsettelse. Homofile, lesbiske, bifile, transpersoner, intersex og skeive/queer (lhbtiq-personer) skal kunne leve åpent, og norske myndigheter arbeider for å hindre diskriminering.

I 2021 kom regjeringens nye handlingsplan mot diskriminering på bakgrunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika (https://www.regjeringen.no/contentassets/023227879f06471793113a7f116e71b9/210624-handlingsplan-lhbtiq_.pdf). Sametinget, lhbtiq-organisasjoner, forskningsaktører, arbeidslivets parter og andre berørte aktører på regionalt og lokalt nivå som har bidratt til planen. Regjeringen ønsker å forsterke innsatsen for skeives rettigheter, levekår og livskvalitet. Tiltak innen kultur:

  - Mangfoldskompetanse ved oppnevning av statens representanter i kulturinstitusjoner

- Styrke formidlingen av skeiv historie og kultur gjennom Skeivt kulturår 2022

Samarbeidet med sivilsamfunnet er et viktig tiltak som videreføres gjennom støtte til frivillige foreninger som Foreningen fri og Skeiv ungdom.

Skeivt arkiv, avdeling for spesialsamlinger ved Universitetsbiblioteket i Bergen, tar vare på, dokumenterer og formidler skeiv historie eller LHBT-historie. Skeivt arkivs samlinger består av en rekke arkiver fra personer og organisasjoner samt bøker og tidsskrifter. I tillegg bygger Skeivt arkiv opp en samling av videointervjuer som dokumenterer livene til personer som har hatt tilknytning til LHBT-organisering eller på annen måte kan fortelle om det å leve utenfor heteronormen. Arkivet samler også inn Skeive historier, skriftlige beretninger som folk kan skrive anonymt og poste på våre sider. I tillegg bygger arkivet opp nettleksikonet Skeivopedia som blir kontinuerlig oppdatert med nye artikler.

Sammen med Nasjonalbiblioteket og Nasjonalmuseet I Oslo har Skeivt arkiv tatt initiativ til Skeivt kulturår I 2022. Da er det 50 år siden sex mellom menn ble avkriminalisert i Norge. For å feire denne begivenheten har institusjonene tatt initiativ til å løfte fram skeive historier og kultur over hele Norge og de inviterer kulturlivet til å delta.

I 2014 vedtok Den norske komiteen for verdens dokumentarv at Kim Frieles arkiv (som er en del av Skeivt arkiv) ble tatt opp som en del av Norges dokumentarv med denne begrunnelsen: «Arkivet er ikke bare en viktig kilde til den norske homobevegelsens historie, men er også en kilde til å kunne forstå de store endringene som har skjedd i samfunnets syn på homoseksualitet. Gjennom arkivet får vi mulighet til å se og forstå verden gjennom blikket til Norges fremste homoaktivist gjennom 50 år.»

- *persons with disabilities; Please provide examples how ICH safeguarding plans and programmes are inclusive of persons with disabilities.*

Norge ratifiserte Funksjonshemmedekonvensjonen, FNs konvensjon for funksjonshemmedes rettigheter i 2013.

Tradisjonelt har funksjonshemming vært knyttet til en medisinsk forståelse, nå er det mer vanlig å se på samspillet mellom individ, samfunn og situasjon. Personer med nedsatt funksjonsevne;

- møter store barrierer i mange deler av sivilsamfunnet, og hindres dermed fra full deltakelse på lik linje med andre.
- har dårligere helse enn gjennomsnittet av befolkningen.
- har klart lavere andel som tar høyere utdanning enn i befolkningen for øvrig.
- har som gruppe hatt stabilt lav sysselsetting over tid, uavhengig av konjunkturer og tiltak
- er oftere enn andre avhengige av overføringer fra folketrygden som inntektskilde.

Et samfunn for alle - Likestilling, demokrati og menneskerettigheter (2019); handlingsplanen skal sikre medvirkning, deltakelse og inkludering. Regjeringens mål er et samfunn for alle. Økt deltakelse innen kultur og fritid søkes gjennom tilskudd til mangfold og inkludering i kulturlivet. Regjeringen ønsker å stimulere til et inkluderende kulturliv der et mangfold av aktører gir varierte opplevelser til flest mulig.

Som nevnt over, fikk Kulturrådet i 2020 oppdrag å være nasjonal koordinator for økt mangfold, inkludering og deltakelse i kultursektoren med særskilt vekt på arbeid fire målgrupper inkludert personer med funksjonsnedsettelser, som deles i hovedgruppene personer med

bevegelseshemming, hørselshemming, synshemming, psykososiale funksjonsnedsettelser og utviklingshemming.

Eksempler på tiltak som bidrar til holdningsendringer

- Norges handikapforbund jobber med holdningsarbeid, inkludert funksjonshemming i minoritetsbefolkningen, gjennom aksjoner og festivaler; å fronte mangfold og bidra til holdningsendring ved å møte mennesker og være synlige ute blant folk
    - Funkisdagen i Stavanger og Bergen, Funkfest i Oslo, markeringene av den internasjonale FN-dagen for funksjonshemmede 3. desember
- Stiftelsen DAM støtter helseprosjekter gjennom frivillige organisasjoner, og har blant annet støttet tiltak som:
    - Norges Døveforbund, Norsk senter for folkemusikk og folkedans og Norsk Døvemuseum; Dansekurs og dansefest for døve (2017-2019); (https://museenedanser.wordpress.com/2019/01/24/dans-for-dove-og-horende/). Gjennom et dansekurs utforsket hørende og ikke-hørende deltakere hvordan døve lærer seg å danse tradisjonsdanser og utforsket hvordan en kropp kan føre og bli ført av en meddanser. Det ble arrangerte en dansefest for døve og hørende med levende musikk og 50 gjester. Deltakerne diskuterte hvordan døve lærer bevegelse og hvordan døve kan lære dans videre til andre døve. Konklusjonen ble at døve kan delta i dansen i like stor grad som hørende fordi kroppen danser- ikke ørene.
    - Norske Kvinners Sanitetsforening, Flerkulturelt matlagingskurs (2018)
- Andre?

- *members of vulnerable groups; Please provide examples how ICH safeguarding plans and programmes are inclusive of members of vulnerable groups.*

  Se opplisting over.

- *Others; Please explain giving examples.*

16.2 Do safeguarding plans and programmes for ICH in general and/or for specific elements of ICH (whether or not inscribed on the Lists of the 2003 Convention) foster self-respect within and mutual respect between communities, groups and individuals?

(Art. 1, Art. 2, Art. 14(a), OD 100, OD 107, OD 155)
If yes, explain briefly how they foster self-respect within and mutual respect between communities, groups and individuals, providing examples.
Kulturrådets egen strategi for arbeid med implementeringen av 2003-konvensjonen, for perioden 2015-2020, følger opp Stortingets signaler da Norge ratifiserte konvensjonen: samisk immateriell kulturarv og nasjonale minoriteters immaterielle kulturarv er prioriterte områder, i tillegg til samarbeid med relevante NGOer. Dialogbasert utviklings- og implementeringsarbeid har blitt vektlagt. Planen omfatter også internt bevisstgjøringsarbeid og kunnskapsbygging om 2003-konvensjonen og andre internasjonale rammeverk som støtter opp under arbeidet.

Kulturrådet overtok ansvaret for å forvalte tilskudd til nasjonale minoriteter og den kollektive oppreisingen til romanifolket/taterne i 2019. For å forvalte ordningene best mulig har Kulturrådet jevnlige dialog med de nasjonale minoritetene, både gjennom felles møter og egne møter med de ulike minoritetene, for å få best mulig oversikt over feltet og kunnskap om de enkelte minoritetenes behov og utfordringer. Dette er i tråd med føringer i 2003-konvensjonen og i Europarådets rammekonvensjon for nasjonale minoriteter.

- Som nevnt under indikator 13.2 ble det, under innspillsmøtene, pekt på at det generelt er liten kunnskap om nasjonale minoriteter og samisk kultur og historie i storsamfunnet, og at det igjen viser at det er behov for å lære mer om samers og nasjonale minoriteters kultur og historie.
- Som nevnt flere ganger i rapporten, trekkes språk fram som viktig for identiteten for samiske miljøer og for de nasjonale minoritetene. Alle de samiske språkene og de nasjonale minoritetenes språk er klassifisert som truet, sterkt truet og utdødd. Tiltak for å øke bruken av de ulike språkene er viktig for å øke kunnskapen om og stolthet over egen kultur og respekt for andres kultur.

Sametinget er i gang med å utarbeide egne strategier for de minste samiske språkene man har identifisert som tilhørende på norsk side, og som dessverre i to av tilfellene har konstatert offisielt at førstespråklige er utryddet på norsk side:

- Pitesamisk: https://sametinget.no/adasa/rapport-om-pitesamisk-sprak-pa-norsk-side.14452.aspx
- Umesamisk: https://sametinget.no/aktuelt/rapport-om-umesamisk-sprak-pa-norsk-side.14476.aspx
- Skoltesamisk/Østsamisk: https://sametinget.no/aktuelt/rapport-om-skoltesamisk-spraksituasjon-i-norge-strategier-og-tiltak-for-vitalisering-av-spraket.13831.aspx

Flere aktører har i innspillsmøtene problematisert det grenseoverskridende aspektet i arbeid med immateriell kulturarv. Dette er også kommentert i *Meld. St. 23 Musea i samfunnet - Tillit, ting og tid* der det står at immateriell kulturarv er løftet inn på et all-samisk nivå, til Samisk parlamentarisk råd. Dette er et samarbeidsorgan for sametingene på finsk, svensk og norsk side av grensen. Målet er å utforme en felles samisk intensjon for forvalting av samisk kulturarv og tradisjonell kunnskap. En slik samhandling vil styrke den faglige forvaltningen av den samiske kulturarven i stort og vil kunne bidra til å løfte UNESCOs arbeid med urfolk verden over. Dette må også sees inn mot FNs tiår for urfolksspråk 2022-32. Institusjonene som har ansvar for implementeringen av 2003-konvensjonen i Norge, Sverige og Finland er i ferd med å få et sterkere og tydeligere samarbeid omkring samisk immateriell kulturarv.

- Samarbeidet rundt Disney filmprosjektet, *Frozen 2*, har vært et viktig skritt i legemliggjøringen av en felles-samisk holdning til immateriell kulturarv, og materialiserte en samarbeidsavtale mellom de tre sametingene og Walt Disney konsernet. https://sametinget.no/_f/p1/i8604a805-ec7d-40c1-ad0c-b3313eb3baf9/agreement_wdas_sami-4.pdf

- Språkrådet arbeider for å bevare og fremme de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romanes og romani. Det er et mål i norsk språkpolitikk at vi skal ta vare på disse språkene. Språkrådet har utarbeidet planer og arbeidet med å styrke minoritetsspråkene skal foregå i samarbeid med minoritetene selv.

- Kulturtanken, som administrerer ordningen Den kulturelle skolesekken, arbeider med å fremme samisk kunst og kultur til skoler over hele landet. Kulturtanken arbeider også med å fremme nasjonale minoriteters kultur og bistår sentrale myndigheter i kultursektor og utdanningssektor med råd og tjenester i arbeidet med å realisere politiske føringer, og selv ta initiativ til å styrke nasjonale satsinger. (Se ellers omtale under 17.4, 11.2, 4.2)
- Kommende strategi for folkemusikk og folkedans i Norge vil også inkludere den samiske tradisjonen, tradisjonen til de ulike nasjonale minoritetene og arbeidet med nyere minoriteters tradisjoner.

Thematic Area: Awareness raising

17. Extent to which communities, groups and individuals participate widely in raising awareness about the importance of ICH and its safeguarding

(Art. 1©(i), Art. 14(a), Art. 15, OD 100-117, SDG 11.4, SDG 16.7, SDG 5.b)

17.1 Do awareness-raising actions reflect the widest possible and inclusive participation of the concerned communities, groups and individuals?

Describe briefly, giving examples, how participation is ensured. If it is not, please explain why.
(OD 101)

I Norge legges det vekt på at kulturlivet skal være mangfoldig, sterkt og uavhengig. Staten bidrar med drifts- og prosjektstøtte for mange organisasjoner og NGOer (f.eks. mange frivillige organisasjoner og til institutt/stiftelse/arkiv/museum/kompetansesenter), men staten legger ikke føringer for aktiviteten i organisasjonene og institusjonene utover politiske meldinger. Kulturpolitikken i Norge tar utgangspunkt i at kunst og kultur har en unik egenverdi for den enkelte og utvider vi vår forståelse av oss selv og det samfunnet vi lever i.

Aktiviteten styres av demokratisk organiserte frivillige organisasjoner som er åpne for alle interesserte som ønsker å arbeide etter organisasjonens formål og etiske retningslinjer. Videre styres NGOene av styrer som ofte har representasjon fra andre organisasjoner og utøvere. Mange jobber med vern og videreføring av ulike elementer med utgangspunkt i miljøets egne behov. I tillegg til de akkrediterte NGO-ene er flere andre aktører blitt bevisst konvensjonen og jobber nasjonalt og lokalt med bevisstgjøringsarbeid gjennom bl.a. seminarer og kursvirksomhet.

Innholdet i den periodiske rapporten baserer seg på innspillsmøter med forskjellige organisasjoner og institusjoner, inkludert de samiske og nasjonale minoritetsorganisasjonene. Møtene har i seg selv gitt oversikt over status for arbeidet, og de fleste har spilt inn at de ønsker jevnlige, gjerne årlige, møter med Kulturrådet for å monitorere arbeidet med immateriell kulturarv.

Mange aktører spilte inn behov for å oversette UNESCO-språket til et mer folkelig forståelig språk, da den tunge terminologien blir en barriere for å forstå intensjonen i konvensjonen. I arbeidet med den periodiske rapporten har Kulturrådet gjennomført møter for å snakke om arbeidet med konvensjonen og om rapporten, og møtene ble gjennomført på norsk der også begreper og teminologi ble diskutert. Rapportutkastet ble skevet på norsk med muligheter for innspill. Denne prosessen har i seg selv vært med å løfte kunnskap om konvensjonen og arbeidet med den.

Et eksempel på hvordan en akkreditert NGO jobber med å øke synligheten for konvensjonens bidrag til bærekraftsmålene er Norsk Husflidslag sitt nye fokusområde «Holdbart» som bidrar til bærekraftsmål 12 *Responsible Consumption and Production* (http://www.husflid.no/fagsider/holdbart). Sustainable craft meaning both 'longlasting' and 'handheld', and aims to show the many ways traditional crafts and material knowledge can enhance sustainable development. Understanding materials, using local resources, making and mending are

important aspects of sustainable consumption and production. This is what traditional handicrafts, at the core, is all about. As part of the *Holdbart* agenda, the organization works on the following:

- To raise awareness about materials and material knowledge on the consumer level
- To teach repair and mending skills
- Enhance the status of traditional handicrafts and craftmanship

In order to make more sustainable choices as consumers, knowledge about materials and handicraft techniques are important. To make things that last, mend what is broken and make use of the materials that surround us, was once a matter of course. It is part of our intangible cultural heritage. With the environmental challenges the world faces today, traditional knowledge is again highly relevant and useful.

- Et annet eksempel er at de fleste norske museer er etablert av og med communities (interessegruppen) for å formidle historien deres. Så å si alle museene i Norge samarbeider med frivillige organisasjoner på en eller annen måte, og noe samarbeid dreier seg om vern og videreføring av immateriell kulturarv.
- Samiske museer er etablert av og med sin community. Ved de store nasjonale museene som eksempelvis Norsk Folkemuseum og Kulturhistorisk museum i Oslo er forvaltningen av samiske samlinger og formidling av samisk historie forankret gjennom samiske fagpersoner. Det pågår diskusjon om eierskap til museumssamlingene, hvem som lager utstillingene og hvilke historier som blir formidlet (Se omtale Bååstede-prosjektet og repatriering av samiske museumsobjekt under vurderingsfaktorene 11.2 og 24.4).
- I tillegg til museer som er etablert av de nasjonale minoritetsgruppene, som jødiske museer, Norsk Skogfinsk museum og flere av de kvenske/norskfinske museene, samarbeider andre museer med minoriteter når de skal formidle minoritetens kultur og historie.

- Eksempelvis kan nevnes Glomdalsmuseet ved Anno Museum som formidler tatere/romanifolkets kultur og historie. Våren 2006 åpnet en utstilling «Latjo Drom» som viser romanifolkets/taternes kultur og historie i Norge. Utstillingen er laget i samarbeid med representanter for romanifolket/taterne, og er en bredt anlagt presentasjon av denne nasjonale minoriteten. En mindre del av utstillingen handler om overgrep og statens fornorskningspolitikk. https://glomdalsmuseet.no/latjo-drom
- Ved Oslo museum, avdeling Interkulturelt museum fikk representanter for det romske miljøet velge ut de delene av kulturen de ønsket presentert i utstillinga «Norvegiska romá - norske sigøynere» ved Interkulturelt museum. Prosjektet startet i 2009, og utstillinga sto fra 2015-2017. Oslo museum ga de delene av utstillinga det romske miljøet ønsket å stille ut på det nye kulturhuset Romano Kher, Romsk kultur- og ressurssenter, som en gave. Hva det romske miljøet ville vise i utstillingene endret seg fra utstillinga åpnet i 2015 på Interkulturelt museum til den ble tatt ned i 2017, og må tilpasses de nye lokalene som åpner i 2021. Utstillinga er veldig viktig for å synliggjøre romsk kultur og identitet i Norge; historie, nåtid og identitet.

  Interkulturelt museum jobber også med andre minoriteter gjennom eksempelvis to digitale utstillinger urbane, flerkulturelle nabolag i byen (se indikator16.1).

17.2 Do awareness-raising activities concerning specific elements of intangible cultural heritage secure free, prior, sustained and informed consent of the concerned communities, groups and individuals?
(OD 101)
If yes, describe briefly, giving examples, how their consent is secured.

I Norge legges det vekt på at kulturlivet skal være mangfoldig, sterkt og uavhengig. Både institusjoner og frivillig sektor er viktige aktører i dette arbeidet og arbeider selvstendig på sine områder.

Norge har mange og aktive NGOer som arbeider med å spre kunnskap om konvensjonen og om vern og videreføring av immateriell kulturarv. De bidrar med kunnskapsdeling og bevisstgjøring gjennom sine nettverk, samtidig har de vært med som bidragsytere i ulike kulturarrangementer. Kulturrådet har jevnlig kontakt med sentrale NGOer i dette arbeidet.

I perioden 2013-2018 holdt Norsk kulturråd seminarer med samiske aktører og med hver av de fem nasjonale minoritetsgruppene om konvensjonen og arbeidet med immateriell kulturarv. Ulike organisasjoner og institusjoner deltok på seminarene, og de ble bedt om å gi en status for arbeidet på deres område, identifisere mangler og utfordringer i arbeidet med vern og videreføring av immateriell kulturarv, gi innspill til det videre arbeidet og gjerne peke på noen institusjoner/organisasjoner/ressurspersoner som de mente kunne følge opp arbeidet på en god måte. I tillegg ble de bedt om å spille inn forventninger til arbeidet som Kulturrådet gjør. Referat fra de ulike møtene/seminarene ligger på Kulturrådets nettside. Kulturrådets arbeid med implementering av konvensjonen er tuftet på dialogen med de samiske aktørene og de nasjonale minoritetene.

I arbeidet med periodisk rapport er innspillsmøtene organisert etter lignende prinsipp. Flere av de nasjonale minoritetsorganisasjonene har etablerte ungdomsgrupper som den jødiske minoriteten og kvenene/norskfinnene, mens andre er i startgropen. En organisasjon kommenterer at det er behov for en egen ungdomsgruppe fordi de har uttrykt ønske om å lære mer om minoritetens egen kultur, språk og historie.

Den kvenske/norskfinske minoriteten har i mange år arbeidet systematisk med ulike typer dokumentasjons- og formidlingstiltak for å løfte språkkunnskapen blant minoriteten, på samme måte som samiske aktører har arbeidet systematisk for å løfte kunnskap om de ulike samiske språkene.

Romanifolket/taterne har per i dag ikke et eget skriftspråk. Ulike deler av miljøet arbeider med å øke kunnskapen om språket gjennom forskjellige tiltak. Enkelte er i gang med omfattende dokumentasjonsprosjekter, mens andre har arbeidet med å etablere en Språkapp der de som ønsker kan benytte det digitale verktøyet for å bli kjent med språket. Alle tiltakene inkluderer samarbeid med kulturbærere der målet er å løfte kunnskap i og om romani.

Språksentre, kulturhus, arkiver og museer er med å løfte kunnskap om de enkelte minoritetenes historie gjennom ulike dokumentasjons- og formidlingsprosjekter. Dette er arbeid som gjøres sammen med utøverorganisasjoner og kulturbærere. De samiske museene, språksentrene og kulturhusene arbeider på lignende måte for å løfte samisk kultur, språk og historie. Dette er arbeid i tråd med signaler og føringer i Europarådets rammekonvensjon for beskyttelse av nasjonale minoriteter, ILO-konvensjonen og den Europeiske minoritetsspråkpakten.

17.3 Are there mechanisms in place that duly protect the rights of communities, groups and individuals, and their moral and material interests during awareness raising activities about their ICH?

(OD 101(b), OD 101(d), OD 104, OD 171, EP 7)

If yes, explain briefly, giving examples, how these mechanisms protect the rights of communities, groups and individuals and their moral and material interests during awareness raising activities

Sametinget og Kulturrådet arrangerte i 2019 en workshop om temaet samisk immateriell kulturarv (2019-workshopen). I samarbeid med UNESCO-fasilitatorer ble workshopen laget med utgangspunkt i innspillene fra samiske aktører. Aktørene som deltok på workshopen kom fra norsk, svensk og finsk side av grensen og representerte både det frie feltet og kulturinstitusjoner. I tillegg deltok representanter fra de tre sametingene.

Workshopen adresserte problemstillinger identifisert av kulturaktører, eksempelvis eierskap og rettigheter knyttet til felles kulturarv, kommersialisering/overkommersialisering, språkdimensjonen i arbeidet med 2003-konvensjonen og relasjonen mellom materiell og immateriell kulturarv. Med dekolonialisering som bakteppe ble prosesser og strukturer som kan hindre vern og videreføring av samisk immateriell kulturarv identifisert og diskutert. Rapporten fra workshopen identifiserte noen framtidige tiltak, og den ligger tilgjengelig både på Sametingets nettside og på Kulturrådets nettside: https://sametinget.no/aktuelt/rapport-om-samisk-immateriell-kulturarv.4340.aspx og https://www.kulturradet.no/museum-kulturarv/vis-artikkel/-/rapport-om-samisk-immateriell-kulturarv
Arbeidet er blitt fulgt opp gjennom det norske Sametingets prosjekt, Immateriell Kulturarv i Sápmi, hvis prosjektperiode strakk seg fra 10.3.2020 til 9.3.2021 og som omhandlet bruken, vernet og forvaltningen av samisk kulturarv og tradisjonell kunnskap. Gjennom dette prosjektet ble spesielt den immaterielle kulturarven undersøkt (https://innsyn.onacos.no/sametinget/mote/norsk/wfdocument.ashx?journalpostid=2021016156&dokid=1032148&versjon=1&variant=A&).

Under Sametingets plenumsmøte i juni 2021, ble rettighetsspørsmål rundt kulturarv behandlet, og det ble gjort vedtak om:

- Samisk individuell og kollektiv kultur, så som estetiske elementer, musikk, språk, fortellertradisjon, historie og andre tradisjonelle kulturelle framføringer, er eiendom som tilhører samene.
- Sametinget viderefører prosessen med samisk immateriell kulturarv og vil utrede modeller, samt utforme tiltak, som kan møte utfordringene og behovene, og fremme rettigheter rundt eierskap av immateriell kulturarv.
- Sametingets prosess med samisk immateriell kulturarv søker lokale, nasjonale, allsamiske og internasjonale arbeidsmetoder for å styrke og bygge opp eierskap av samisk immateriell kulturarv.
- Den immaterielle kulturarven går over grensene til 4 land (Finland ,Norge, Russland og Sverige) og bør derfor koordineres mellom disse landene. Samisk Parlamentarisk Råd (SPR) må derfor involveres og styrkes, slik at urfolk i fellesskap setter dagsorden for utviklingen i sine områder og lokalsamfunn. Vi skal selv sikre både den materielle og immaterielle kulturarven og grunnlaget for vår bosetting og kulturutøvelse. Den materielle og immaterielle kulturarven henger sammen, og må ses i en sammenheng. Vern av disse bør være sterk og styres av det samiske folket. Det sterkeste vernet må være utgangspunktet i det videre arbeidet, men det avhenger at Sametinget får reell innflytelse over prosessene og vernet. Unescos verdensarvliste (innskriving på internasjonal liste over immateriell kulturarv) kan i tillegg være et av mange alternativ for vern av den immaterielle kulturarven.

(https://innsyn.onacos.no/sametinget/mote/norsk/wfdocument.ashx?journalpostid=2021016156&dokid=1032147&versjon=4&variant=P&)

Arbeidet knyttet til rettigheter og samisk kultur følges opp av Finlands formannskap i Nordisk ministerråd i 2021. I den forbindelse arrangerer Finland en konferanse om beskyttelse av nordiske urfolks tradisjonelle kunnskap og immaterielle rettigheter (IP) i november 2021. Målet med konferansen og arbeidet er å styrke det regionale, grenseoverskridende samarbeidet og øke kompetansen til de nordiske landene rundt spørsmål om immaterielle rettigheter og tradisjonskunnskap. I tilknytning til dette arrangementet, arbeides det for å diskutere vern og videreføring av immateriell kulturarv og IP-rettigheter for på den måten å løfte kunnskapen på et bredere basis.

Som det er pekt på andre steder i rapporten, har flere samiske aktører spilt inn at kunnskapsprosjektet rundt rettigheter knyttet til samisk immateriell kulturarv bør fortsette på et pansamisk nivå, på samme måte som det generelle arbeidet med samisk immateriell kulturarv følges opp på et pansamisk nivå.

17.4 Are there mechanisms in place th*at facilitate the active engagement of youth in awareness-raising activities?*
(Art 14(a)(i), OD 107 (f))
Describe briefly, giving examples, what mechanisms exist to facilitate their active engagement. If 'no', please explain why not.

I Meld. St. 18 (2020–2021) Oppleve, skape, dele — Kunst og kultur for, med og av barn og unge ønsker regjeringen å videreføre tilrettelegging for gode ordninger for å videreføre kulturarv til barn og unge. Når barn og unge får møte både immateriell og materiell kulturarv, får de muligheten til å forstå mer av samfunnet de er en del av.

Kulturtanken er en statlig fagetat for kunst og kultur til barn og unge, som ivaretar det nasjonale ansvaret for Den kulturelle skolesekken, en nasjonal ordning som sørger for at alle skoleelever i Norge får oppleve profesjonell kunst og kultur i skolen. Gjennom ordningen får elevene mulighet til å oppleve, gjøre seg kjent med og utvikle forståelse for ulike kunst- og kulturuttrykk. Kulturtilbudet skal være av høy kvalitet, og vise hele bredden av de seks kulturuttrykkene: film, kulturarv, litteratur, musikk, scenekunst og visuell kunst.

- Gjennom Den kulturelle skolesekken (DKS) får skoleelever møte både immateriell og materiell kulturarv fra både profesjonelle aktører og frivillig sektor. I 2019 utgjorde kulturarv ca. 10 % av publikumstallet, men foreløpig er det hovedsakelig materiell kulturarv som vises. Mye av kulturarvsformidlingen er knyttet til museene. Et eksempel på en kulturarvsproduksjon i 2020 var «Ord på vandring», en musikalsk fortellerforestilling som inkluderer indisk folkemusikk og improvisasjon, som var på veien i Viken fylkeskommune i mars 2020, inntil turnéen ble avlyst på grunn av pandemien.

  Samisk kunst og kultur skal være en integrert del av Den kulturelle skolesekken. Derfor har Kulturtanken et spesielt fokus på å styrke tilfang og tilbud om samisk kunst og kultur. Det arbeides også med å løfte fram nasjonale minoriteters kultur og historier slik at barn og unge skal kjenne til de ulike minoriteters kultur og historie. Kunnskap om de ulike minoritetenes levende tradisjoner kan bli formidlet gjennom DKS-systemet, men har pr i dag ikke gode nok systemer til å fange opp om alle skoler mottar DKS-tilbud som omfatter samiske og nasjonale minoriteter.

Municipal music and culture schools was based on classical music when established in the 1970s. Today they include a variety of different cultural expressions. These schools are regulated by the Education Act and are subsidized by the state. The schools are owned and operated by the municipalities. No national guidelines specifying the curricula, leading to a diversity in subjects and courses offered influenced by the local competences and the attitudes. Some schools offer intangible heritage subjects like traditional music and crafts.

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen (https://kunstkultursenteret.no/) skal bidra til økt kvalitet i kunst- og kulturfagene i barnehagen og grunnopplæringen. Senteret har til nå syv undervisningsopplegg innen immateriell kulturarv i ressursbasen; seks undervisningsopplegg i samisk duodji/duodje/duedtie og dáidda og ett i bunadbruk.

Samiske veivisere er fire ungdommer som reiser rundt i Norge og holder foredrag om samer, først og fremst på videregående skoler. Veiviserne studerer Samisk kultur- og samfunnskunnskap ved Samisk høgskole i Kautokeino, og arbeidet som veiviser er del av utdanningen deres (https://samiskeveivisere.no/om-veiviserordningen/). Det Mosaiske Trossamfunn organiserer to unge jødiske nordmenn reiser til skoler over hele landet for å møte elever og fortelle om sine erfaringer med å vokse opp som jøde i Norge (https://www.xn--jdedommen-l8a.no/jodiske-veivisere/). Tilsvarende har det vært kvenske loser i en pilot 2014-2016, og det jobbes for å få dette som en fast løsning.

Gjennom innspillsmøtene ble det gitt flere eksempler på organisasjoners og institusjoners arbeid med ungdom og immateriell kulturarv:

- De samiske og nasjonale miljøene rapporterer at minoritetsungdommene er nysgjerrige på sin egen kulturelle identitet og ønsker å revitalisere tapt kulturarv og språk. Flere av de nasjonale minoritetenes organisasjon rapporterer om større aktivitet blant de unge i miljøene. I de kvenske foreningene er det dannet egne ungdomsforeninger. Også majoritetsungdommen etterspør mer informasjon om minoritetene.
- Minoriteten rom pekte på Romano Kher, det nye kulturhuset, som en viktig møteplass for at barn og unge får ta del i, lære og utøve den immaterielle kulturarven som for eksempel dans og musikk og muligheten til å lære språket.
- Norges Husflidslag har i over 10 år hatt en egen satsning på kunnskapsoverføring og håndverksglede til barn og unge (https://safeguardingpractices.com/good-practice/folk-art-and-craft-groups-for-youth/);
  The Norwegian Folk Art and Craft Association works to promote traditional crafts and ensure they are kept alive and flourishing through continued practice. While providing adult learning opportunities has long been a major part of the organization's work, focusing specifically on youth is now recognised as being equally important.
  Traditional crafts embody intangible cultural heritage. They are practices finetuned through generations of craftsmen. The tacit knowledge, skills and techniques involved in mastering traditional crafts, are kept alive and maintained only as long as there are practitioners who master them.
  Creating something with your hands and simple hand-tools gives deep satisfaction. Introducing young people to traditional handicrafts has many positive benefits, from increased well-being, greater awareness of sustainability issues, to cross-cultural connection. Furthermore, engaging with youth is essential in order to safeguard traditional handicrafts for the future.
- Bygda Dansar – Revitalizing traditional dancing (https://safeguardingpractices.com/good-practice/bygda-dansar-safeguarding-traditional-dancing/
  At the 2000 millennium it was stated that the recruitment to traditional/folk dancing in Norway was threatened. A project from Norwegian Center for Traditional Music and Dance was funded from the Ministry of Culture with the aim to teach young traditional dancers to become professionals, and for innovative stage performances. National folk dance revival organisations were co-partners.
  Key factors

  1. Professional dance teachers
  2. Local heirs, local communities
  3. Traditional dance and music is the basis for all activities
  4. Staged performances, professional musicians, choreographers and stage directors
  5. Young people

In each county youths from Bygda Dansar continue dancing or teaching in their own home milieu, in national festivals and some even call on higher education in the fields of dancing. Several of the youths in earlier projects are now working either as folk dance teachers, as professional dancers or as dance archivists.

17.5 Do communities, groups and individuals use information and communication technologies or any other form of media, in particular new media, for raising awareness of the importance of ICH and its safeguarding?

If yes, explain briefly, giving examples, which ICTs and media are used for awareness raising and how they are used.

Yes:

Kulturrådet informerer om sitt arbeid med konvensjonen på nettsidene (https://www.kulturradet.no/immateriell-kulturarv) og fortegnelsen (https://www.immateriellkulturarv.no/). Sametinget informerer om sitt arbeid med immateriell kulturarv på nettsidene (https://sametinget.no/aktuelt/rapport-om-samisk-immateriell-kulturarv.4340.aspx).

Frivillige lag, organisasjoner og NGO-er har aktiv informasjonsformidling til medlemmer, på nettsider og har kanaler på sosiale media. Sosiale medier har senket terskelen for å dele og diskutere immateriell kulturarv og gitt en stor diversitet av forum der alle kan skape sitt eget om det ikke allerede finnes.

- Det romske miljøet har en videokanal for å promotere romsk kultur med vekt på humor. Kanalen viser også matprogrammet Romane chabenata der TV-kokkene småprater om den romske historien i tillegg til å vise romske mattradisjoner (https://kirkensbymisjon.no/romano-kher/sprak-og-tradisjoner/mattradisjoner/).
- Instagramkontoen #skogfinnefakta; Skogfinner i Norge / Metsäsuomalaiset norjassa, er drevet av Lina, en skogfinne som prøver å bli kjent med egen kultur (men stanger hodet i fornorskingsveggen igjen og igjen) (72 innlegg per mai 2021).
- Fem organisasjoner, Norges Husflidslag, Norsk institutt for bunad og folkedrakt, Norsk folkedraktforum, Studieforbundet kultur og tradisjon og Noregs Ungdomslag, samarbeider om å nominere bunadbruk i Norge til UNESCO sin representative liste over immateriell kulturarv og bruker sosiale media for å informere om prosessen (https://www.bunadbruk.no/).
- Seksjon for immateriell kulturarv i Norges Museumsforbund har siden oppstarten invitert til et årlig fagseminar for ansatte i museer og andre interesserte. Hvert år blir det satt fokus på ulike tema innen museene sitt arbeidsfelt, med fokus på relevant teori, metode og praksis. Seminaret i 2021 handlet om kvensk/norskfinsk kultur og hvordan museene kan bidra i forvaltningen av kvensk/norskfinsk immateriell kulturarv. De siste to årene er seminaret blitt strømmet.

Uorganiserte interessegrupper deler også aktiv informasjon om og i immateriell kulturarv på sosiale medier innen elementer som handverk, folkemusikk, folkedans som er åpne for interesserte.

18. Extent to which media are involved in raising awareness about the importance of ICH and its safeguarding and in promoting understanding and mutual respect

(Article 1©, SDG 11.4, SDG 17.7)

18.1 Does media coverage:

(OD 111, OD 112, OD 113)

Raise awareness of the importance of ICH and its safeguarding?

Please explain with examples how media coverage raises awareness of the importance of ICH and its safeguarding.

Det er stort sett internasjonale nominasjoner som blir omtalt i media med direkte referanse til UNESCO. Det var også noen oppslag rundt åpninga av den nasjonale fortegnelsen i 2017 (https://www.immateriellkulturarv.no/). Journalister tror dette er verdensarv.

For kunnskap i immateriell kulturarv er det flere TV-program, radio, podkaster, avisartikler og nettsider som løfter temaet. Et eksempel som alle selskap og kanaler dekker er feiringa av nasjonaldagen 17. mai med innslag fra hele landet som viser felles og lokale tradisjoner. Det har også vært økende dekning av andre feiringer som samisk nasjonaldag og id-feiring.

NRK har siden 1976 sendt programmet Norge Rundt med innhold fra de ulike distriktskontorene. Dette er først og fremst et underholdningsprogram, og en del av innslagene handler om tradisjonsbærere. Programmet er med på å spre kunnskap om ulike tradisjoner som blir praktisert rundt om i landet.

Promote mutual respect among communities, groups and individuals? Please explain with examples how media coverage promotes mutual respect among communities, groups and individuals.

Norsk rikskringkasting AS (NRK) er et norsk statseid kringkastingsselskap med Kulturdepartementet som generalforsamling (https://www.nrk.no/informasjon/nrks-vedtekter-1.5392438). Formålet er å tilby allmennkringkasting for hele Norges befolkning i radio og fjernsyn samt på øvrige medieplattformer (https://www.nrk.no/aarsrapport/). Samfunnsoppdraget er å skape merverdi med en unik innholdsbredde og ved å være tilgjengelig for alle. NRK skal bidra til det norske mediemangfoldet (regionalt og nasjonalt) gjennom samarbeid, kompetansetiltak og deling med andre medieaktører.

NRK skal formidle innhold fra Norden og bidra til kunnskap om nordiske samfunnsforhold, kultur og språk. NRK skal formidle kunnskap om ulike grupper og om mangfoldet i det norske samfunnet. NRK skal skape arenaer for debatt og informasjon om Norge som et flerkulturelt samfunn.

NRK skal reflektere det geografiske mangfoldet i Norge og ha et godt lokalt tilbud som sikres gjennom NRK sine distriktskontor og samisk kontor. NRK Sápmi ligger i Karasjok.

NRK skal tilby kulturinnhold for både smale og brede grupper og skal formidle kulturarven i Norge. NRK skal arbeide for å digitalisere og tilgjengeliggjøre arkivene for befolkningen. NRKs arkivmateriale skal så langt det er praktisk og juridisk mulig, samt presseetisk forsvarlig, være tilgjengelig for viderebruk.

18.2 Do various ICH stakeholders and media organizations jointly establish and implement specific cooperation activities or programmes concerning ICH, including capacity-building activities?

If yes, describe, using examples, such joint cooperation activities or programmes.

Media kan kjøpe ferdige programmer, men utvikler også program selv som kan være i samarbeid med utøvere.

- Dokumentaren «Arven fra vidda» (https://tv.nrk.no/program/DMPP21400020) handlet om en sørsame som tok et års pause fra universitetsstudiene for å finne ut om livet som reindriftsutøver er et liv hun ønsker seg.
- Den største og viktigste produksjonen innen kultur og underholdning rettet mot en samisk, ung voksen målgruppe er Studio Sápmi. I tillegg har NRK et fornyet og styrket samarbeid om

det samiske oppdraget på tvers i NRK, med samiske deltakere og samiske temaer i produksjoner.

If yes, describe in particular any capacity-building activities in this area, with examples.

Det lages program som lærer folk om tradisjoner og viser gode utøvere som ivaretar og viderefører tradisjonen sin.

- "Fremmed blod" (2021, https://tv.nrk.no/program/KMTE30002419) var en dokumentar om en mor og datter som oppdager at de, som over en halv million nordmenn stammer fra et folk mange ikke har hørt om. De undersøker sine skogfinske røtter og hvordan formødrene hadde levd bakover til 1600-tallet. Magi, naturritualer og skogfinsk sjamanisme - dette er også Norge.
- Arven (2019, https://tv.nrk.no/serie/arven/) er fire korte dokumentarfilmer om gamle håndverksyrker. Alle håndverkene krever tid, konsentrasjon og nøysomhet - og de er i ferd med å forsvinne.

18.3 Media programming on ICH:
(OD 112, OD 113)

Is inclusive; Please explain with examples how media programming on ICH is inclusive.

NRK skal bidra til å styrke det norske og de samiske språkene, identitet og kultur og det kulturelle, språklige og religiøse mangfoldet. NRK skal speile befolkningen, og dette inkluderer alt fra store til små grupper i samfunnet. Herunder ligger også et særlig ansvar for norske nasjonale og språklige minoriteter. NRK har en egen kanal for kvenske nyheter, språk og kultur. https://www.nrk.no/kvensk/ . På same måte formidler NRK samiske nyheter via egen kanal. https://www.nrk.no/sapmi/

Folkemusikktimen (tidligere kjent som Folkemusikkhalvtimen) er et norsk musikalsk radioprogram som har gått på NRK Radio siden 1931. Det er kjent som en av verdens eldste faste programposter, og det lengstlevende norske musikkprogrammet, og har programledere som selv er folkemusikere.

Andre?

Utilizes language(s) of the communities and groups concerned; Please explain with examples how media programming on ICH utilizes language(s) of the communities and groups concerned.

De offisielle språkene i NRK er norsk og samisk. NRK skal bidra til å styrke og utvikle disse språkene. Minst 25 prosent av verbalinnslagene i radio og fjernsyn skal være på nynorsk. Mange lokalaviser skriver på nynorsk og/eller nært dialekt.

- NRK Sapmi løfter samisk og kultur. På NRK Sápmi DAB sendes samiskspråklig innhold og musikk 24 timer i døgnet, hele året.
- Ruijan Kaiku (https://www.ruijan-kaiku.no/) er en fri og uavhengig nyhetsavis for kvener, norskfinner og finlendere i Norge. Avisa er trespråklig: hovedsakelig på norsk, kvensk og finsk, men også på meänkieli og svensk.

Andre?

Addresses different target groups; Please explain with examples how media programming on ICH addresses different target groups.

NRK arbeider målrettet for å speile mangfoldet i befolkningen både i innhold og i egen organisasjon. Målet er å synliggjøre det flerkulturelle mangfoldet i samfunnet som en naturlig del av det innholdet NRK publiserer. Alle skal gjenkjenne noe eller noen fra sin egen hverdag.

NRK har som mål å sørge for at alle barn i Norge føler seg sett og inkludert, og at de kjenner seg igjen i noe eller noen. Det innebærer blant annet å finne fram til barn i ulike aldre med forskjellig utseende, funksjonsgrad, etnisitet, sosial bakgrunn og med et bredt spekter av språk og dialekter.

NRK har daglige sendinger for den samiske befolkningen. I 2019 var samiske historier og nyhetssaker mer synlig i NRKs nasjonale flater enn noen gang før. Aktualitetsprogrammene Ođđasat på NRK1 og Buorre Iđdit Sápmi blir laget i samarbeid med de samiske avdelingene i de nordiske kringkasterne, NRK Sápmi, SVT Sápmi og YLE Sápmi.

NRK har som mål å speile også nasjonale og språklige minoriteter i det daglige innholdstilbudet. Her er eksempler på årets NRK-innhold for og om de fem nasjonale minoritetene kvener/norskfinner, skogfinner, rom, romani og jøder. Nettsiden nrk.no/kvensk drives av distriktskontoret i Tromsø og publiserer jevnlig nytt innhold om kvensk språk og kultur. Nettsiden er også et viktig dialogpunkt med publikum og andre interessenter for kvensk kultur.

Eksempler på innslag om ulike målgrupper

- Ikke alle samer bor på vidda med massevis av rein. Podkasten "Tett på" skal fungere som en døråpner til Sápmi – som trolig er mye mer sammensatt enn du visste: https://radio.nrk.no/podkast/tett_paa
- «Mellom himmel og jord» tok for seg romfolkets musikk i anledning romfolkets dag 8. april 2019.
- «Røverradioen» har hatt en episode som omhandler nordmenns fordommer mot tatere.
- Pesach: jødisk påske og religiøs høytid (https://www.nrk.no/video/pesach-jodisk-paaske-og-religios-hoytid_35044)

18.4 Is media coverage of intangible cultural heritage and its safeguarding is in line with the concepts and terminology of the Convention?

High, Some, Limited, No access, Not applicable
Provide any additional explanation.

Limited:

Konvensjonsspråket oppfattes som tungt og vanskelig tilgjengelig. Dette ble fokuset til media når Kulturrådet lanserte fortegnelsen over immateriell kulturarv i Norge, for eksempel synes redaktøren av avisen Klar Tale at navnet er altfor vanskelig, mener redaktør Gøril Huse i Klar Tale; https://www.klartale.no/kultur/her-kan-du-vise-fram-tradisjonen-din-1.933943

Vær Varsom-plakaten (http://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/) gir etiske normer for pressen (trykt presse, radio, fjernsyn og nettpublikasjoner). Presseetikken gjelder hele den journalistiske prosessen, fra innsamling til presentasjon av det journalistiske materialet.

19. Extent to which public information measures raise awareness about the importance of ICH and its safeguarding and promote understanding and mutual respect.

(SDG 11.4)

19.1 Do policies and programmes publicly acknowledge the practitioners and bearers of ICH on an inclusive basis?

(OD 105(b))

If yes, describe briefly, giving examples, how policies and programmes do this.

Politiske dokument bygger på dialog med de aktuelle miljøene og nyere meldinger viser til 2003-konvensjonen som del av rammeverket.

- Stortingsmeldingen om nasjonale minoriteter beskriver utviklingen i politikken overfor nasjonale minoriteter de siste 20 årene og skissere hvordan regjeringen kan bidra til å styrke de nasjonale minoritetenes språk, kultur og situasjon i det norske samfunnet framover. Meldingen omtaler Kulturrådets arbeid med nasjonale minoriteters immaterielle kulturarv i arbeidet med å følge opp konvensjonen.
- Museumsmeldinga og Kulturminnemeldinga trekker fram handverkskunnskap og -ferdigheter fram som viktig for å vedlikeholde og videreføre tradisjonsbygg i Norge.
- Kulturdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet finansierer universitetsutdanning i tradisjonelt bygghandverk sammen med Kunnskapsdepartementet pga. behovet for å utdanne flere tradisjonshåndverkere.
- Kulturdepartementet startet i 2020 arbeidet for en strategi for folkemusikk og folkedans. Departementet ba om og mottok 51 skriftlige innspill.

If yes, describe in particular measures to ensure that they do so inclusively.

Norge har tradisjon for at politiske dokument er tuftet på dialog med relevante sektorer gjennom innspillsprosesser, i form av innspillsmøter og skriftlige innspill. Videre har utkastene høringsrunder for justeringer før politiske vedtak.

19.2 Are public events organized that concern ICH, its importance and safeguarding, as well as the Convention?

(OD 105(b))

If yes, are these events organized for:

- *Communities, groups and individual,* Explain briefly, giving examples.

I 2014-2018 gjennomførte Kulturrådet seminarer med alle de fem nasjonale minoritetene om deres immaterielle kulturarv. Implementeringsarbeidet blir utformet i dialog med de ulike minoritetene.

I 2013 hadde Kulturrådet det første møtet med samiske aktører, jf. orientering rapporten fra 2014.

2018: Kulturrådet arrangerte et seminar om skoltesamisk immateriell kulturarv under Riddu Riđđu Festivàla. I panelsamtale med skoltesamer på den norske, finske og russiske siden av grensen fikk vi løftet temaet tvangsflytting, med innledning om skoltesamisk historie og kultur i et pansamisk perspektiv.

- *General public*, Explain briefly, giving examples.

Kulturrådets seminar som omhandler immateriell kulturarv er åpne for alle interesserte.

- Samisk immateriell kulturarv ble løftet på Kulturrådets årskonferanse i 2015, og i 2017 var samisk kunst og kultur tema for Kulturrådets årskonferanse.
- 2017: åpningsseminar for den nasjonale fortegnelsen, fysisk møte i Oslo og strømmet og ligger tilgjengelig på nettet.
- *Researchers*

Ingen kjente åpne seminar for denne målgruppen

- *Media*

Ingen kjente åpne seminar for denne målgruppen

- *Other stakeholders* NGOer arrangerer åpne seminarer med temaet immateriell kulturarv og konvensjonen: Seksjon for immateriell kulturarv i Norges museumsforbund ble dannet i 2014 med formål å styrke arbeidet med immateriell kultur og kulturarv ved museene. Seksjonen arrangerer årlige seminar og har hatt tema som; Museet som arena for utøvelse av immateriell kulturarv, Musea og det uhandgripelege – i møte med språk og industri, Musikk og dans på museum, Bruk av natur på museum, Immateriell KULTUR og UNESCO, og inviterer i 2021 til Kvensk / norsk-finsk immateriell kulturarv.
- I 2019 arrangerte Norges Bygdekvinnelag, Norges Husflidslag og Forbundet KYSTEN konferansen Levende tradisjon! Immateriell kultur i frivilligheten.

19.3 Are programmes for promotion and dissemination of good safeguarding practices encouraged and supported?

(OD 106)

If yes, explain briefly, giving examples, how such programmes are encouraged and supported.

Yes

Kulturrådet promoterer immateriell kulturarv på sine nettsider, nyhetsbrever og sosiale mediekanaler, samt gjennom sitt redaktøransvar for den nasjonale fortegnelsen.

- I 2015 lyste Kulturrådet ut prosjektmidler spesielt til arbeid med vern og videreføring av immateriell kulturarv. Arbeidet med prosjektene ble hovedsakelig gjennomført i 2016/2017. Et av prosjektene som fikk støtte var et kurs og dokumentasjonsprosjekt om samisk elvebåtbygging i regi av Riddu Duottar Museat. Det ble laget film fra kurset, og filmen ble vist på museet i etterkant av prosjektet. Et annet prosjekt handlet om innsamling av samiske stedsnavn. Vardobaiki Samiske Senter hadde prosjektansvaret, og museet samarbeidet med ulike samiske miljøer for å kartlegge navnetradisjonene.

Staten støtter indirekte gjennom driftsstøtte til enkelte NGOer som fremmer gode praksiser;

- The main purpose of the website Safeguarding Practices is to share experiences in safeguarding intangible cultural heritage in the Nordic and Baltic region. Our vision is to generate synergies in wider and wider circles and facilitate processes of communication between different levels of stakeholders (https://safeguardingpractices.com/about/)
- The Nordic and Baltic network on Intangible Cultural Heritage, https://safeguardingpractices.com/the-nordic-and-baltic-network-on-intangible-cultural-heritage/

- Norsk husflidslags Rødliste retter oppmerksomheten mot teknikker som er lite i bruk, gjemt og nesten glemt! Rødlista er ingen ferdig liste, men et prosjekt hvor våre lokallag selv velger ut hvilke teknikker fra eget område som må læres videre før det er for sent (http://www.husflid.no/fagsider/roedlista)
- NGOene har pekt på at prosessene rundt nominasjonsforslag til de internasjonale listene/programmene har vært viktige for bevisstgjøringen om immateriell kulturarv

19.4 Does public information on ICH promote mutual respect and appreciation within and between communities and groups?

(Art. 14(a)(i))

If yes, explain briefly, using examples, how public information on ICH promotes this.

Selve arbeidet med involveringen i periodisk rapport har bidratt til at mange har lært (mer) om immateriell kulturarv og ønsker å jobbe med temaet. I innspillsmøtene har mange forskjellige grupper hørt på hverandres innspill og fått økt kunnskap om ulike aktørers arbeid med immateriell kulturarv. Innspillsmøtene har også ledet til at aktører har funnet nye samarbeidspartnere.

Den norske fortegnelsen viser mangfold inkludert samiske tradisjoner og tradisjoner til nasjonale minoriteter, i tillegg til grupper som representerer flerkulturelt og etnisk mangfold.

Gjennom arbeidet med nominasjonen med den nordiske klinkbåtbyggertradisjonen fikk Forbundet Kysten økt oppmerksomheten og kunnskapen om den samiske og kvenske/norsk-finske delen av denne tradisjonen.

20. Extent to which programmes raising awareness of ICH respect the relevant ethical principles

(SDG 11.4)

20.1 Are the Ethical Principles for Safeguarding Intangible Cultural Heritage respected in awareness-raising activities?

(Ethical Principles; https://ich.unesco.org/en/ethics-and-ich-00866)

If yes, describe briefly, giving examples, how the Ethical Principles are respected in awareness-raising activities.

Mange organisasjoner og NGOer jobber med vern og videreføring av ulike elementer med utgangspunkt i miljøets egne behov. Aktiviteten styres av demokratisk organiserte frivillige organisasjoner som er åpne for alle interesserte som ønsker å arbeide etter organisasjonens formål og etiske retningslinjer. I tillegg til de akkrediterte NGO-ene er flere andre aktører blitt bevisst konvensjonen og jobber nasjonalt og lokalt med bevisstgjøringsarbeid gjennom bl.a. seminarer og kursvirksomhet.

Innholdet i den periodiske rapporten baserer seg på innspillsmøter med forskjellige organisasjoner og institusjoner, inkludert samiske aktører og nasjonale minoriteter.

Representanter for de samiske miljøene og de nasjonale minoritetene rapporterte om manglende medvirkning. Det å være en minoritet er en belastning da det oppleves vanskelig og tidkrevende å forsøke å få offentlig forvaltning til å forstå hva politikken overfor minoritetene egentlig innebærer. Flere nevnte for eksempel at de hadde opplevd de kommer sent med i utviklingsplaner som omfatter deres kulturarv.

- Et eksempel som ble spilt inn fra skogfinske interesser og som gjelder Skogfinsk museum. Museet har i årevis søkt tilskudd til nybygg for å formidle skogfinsk kultur og historie, og ble prioritert i 2020. Gleden var stor da beskjeden kom, men det fulgte med noen føringer med midlene som oppleves veldig problematisk: For å kunne starte arbeidet med nybygg, blir minoriteten pålagt å samarbeide med regionsmuseet fordi departementet mener det skogfinske miljøet trenger hjelp. Dette er en prosess som oppleves som en videreføring av storsamfunnets overgrep, og som fratar minoriteten egen styringsrett. Det svekker tillitten overfor myndighetene.
- Et annet eksempel: Stortinget vedtok i 2021 en endring i Sameloven som skal sikre at samiske synspunkter blir hørt også i lokalpolitikken. Nå må ikke bare staten, men også fylker og kommuner i Norge høre samenes synspunkter i saker som berører dem. Dette er en oppfølging av en utredning fra Sametinget i 2007.
  Prosjektet «Váhca» er et samarbeid mellom Sametinget og Tromsø kommune som retter seg mot turistindustrien i Troms og Nord Norge, med etiske retningslinjer for å unngå over-kommersialisering og produkter som er kulturelt appropriert. Erfaringene er positive, men det er mye arbeid som gjenstår for et vellykket resultat.

20.2 Are ethical principles, as embodied in relevant professional codes or standards, respected in awareness-raising activities?

(OD103)
If yes, describe briefly how professional codes and standards are respected in awareness-raising activities.

Flere statlige og andre organisasjoner har etiske retningslinjer som eksplisitt eller implisitt inkluderer bestemmelsene i konvensjonen. Her gir vi noen eksempler.

- Etiske retningslinjer for statstjenesten, revidert 2017; https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/etiske-retningslinjer-for-statstjenesten/id88164/
- Etiske retningslinjer for samisk helseforskning; Ved samisk helseforskning skal det foreligge et samisk, kollektivt samtykke for å sikre at samisk helseforskning er forankret i urfolks rett til selvbestemmelse, og tar hensyn til og respekterer mangfoldet og egenarten som preger den samiske kulturen og de samiske samfunn (https://sametinget.no/barnevern-helse-og-sosial/etiske-retningslinjer-for-samisk-helseforskning-og-kollektiv-samtykke/)
- Arkivverket inkludert Samisk arkiv deltok på ICA Indigenous Matters Summit 2019 som vedtok Adelaide-erklæringen for å veilede arkiver globalt å aktivt støtte forpliktelsene i FNs erklæring om urfolks rettigheter; https://www.arkivverket.no/om-oss/samisk-arkiv/ica-indigenous-matters-summit-2019
- Den internasjonale arkivorganisasjonen ICA (International Council on Archives) har vedtatt yrkesetiske retningslinjer for verdens arkivarer. Formålet med regelverket er å gi en etisk ramme for arkivaryrket. Arkivverket har oversatt «Yrkesetiske retningslinjer for arkivarer» til norsk; https://www.arkivverket.no/forvaltning-og-utvikling/regelverk-og-standarder/yrkesetiske-retningslinjer-for-arkivarer#!#block-body-1
- International Council of Museums (ICOM) har vedtatt museumsetiske regelverk er retningslinjer fastsetter minstestandarder for museer og museumsmedarbeideres praksis og yrkesfaglige adferd som inkluderer omtale av immateriell kulturarv. Regelverket er vedtatt og oversatt til norsk (http://norskicom.no/det-etiske-regleverk/). I tillegg er det blitt arbeidet med å ha et særegent etisk regelverk som utdyper og forsterker det internasjonale.

- The Nordic and Baltic network on Intangible Cultural Heritage, har code of conduct basert på UNESCO-verdiene: "follow the spirit of UNESCO and the convention's founding principles of dignity, equality and mutual respect among peoples and condemns all forms of discrimination, including racism, antisemitism, islamophobia and xenophobia. Futhermore, UNESCO applies a zero tolerance policy against all forms of harassment and seeks to build peace through international cooperation in Education, the Sciences and Culture"; https://safeguardingpractices.com/the-nordic-and-baltic-network-on-intangible-cultural-heritage/

Thematic Area: Engagement of communities, groups and individuals as well as other stakeholders

21. Extent to which engagement for safeguarding ICH is enhanced among stakeholders (Art. 15, SDG 16.7, SDG 17.17, SDG 11.4)

21.1 Do communities, groups and individuals participate on an inclusive basis, and to the widest possible extent, in the safeguarding of ICH in general or specific elements, (whether or not inscribed on the Lists of the 2003 Convention)?

(Art. 15, OD 1, OD 2, OD 7, OD 79, OD 101(b), OD 171(a), EP 1, EP 2, EP 9)

- *High*
- *Some*
- *Limited*
- *Not at all*
- *Not applicable*

Describe briefly, giving examples, how community, group and individual participation is secured.

High:

Som nevnt flere steder i rapporten, bidrar staten med driftsstøtte og prosjektstøtte for mange frivillige organisasjoner. Norge har stor grad av demokratisk organiserte frivillige organisasjoner som er åpne for alle interesserte som ønsker å arbeide etter organisasjonens formål og etiske retningslinjer. Mange jobber med vern og videreføring av ulike elementer med utgangspunkt i miljøets egne behov. I tillegg er flere blitt bevisst konvensjonen og jobber også med bevisstgjøringsarbeid gjennom bl.a. seminarer og kursvirksomhet.

Samiske organisasjoner og institusjoner er etablert for å verne og videreføre samisk språk og kultur og Sametinget har hovedansvar for oppfølging. Sametinget er et demokratisk instrument for samisk selvbestemmelse og for utvikling av nyttige og nødvendige tjenester og tilbud til den samiske befolkningen. For hver av de nasjonale minoritetene er det etablert organisasjoner som arbeider med egenorganisering og med å fremme minoritetens/gruppens språk og kultur, jf. føringer i Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter, omtalt nærmere under.

Så å si alle museene i Norge samarbeider med frivillige organisasjoner på en eller annen måte, og noe samarbeid dreier seg om vern og videreføring av immateriell kulturarv. Mange av museene som arbeider med nasjonale minoriteter, er etablert med formål om å dokumentere, ivareta og fremme minoritetens kultur og historie. Museene er viktige institusjoner i arbeidet med å løfte bevissthet om og kunnskap i minoritetens kultur og historie. Det samme gjelder de samiske museene som alle har en lokal forankring.

Eksempler på community-basert deltakelse i vern og videreføring

- Jødisk kulturfestival arrangeres av Jødisk museum i Trondheim samarbeider med frivillige organisasjoner
- Den kvenske/norskfinske festivalen Paaskeviikko er et samarbeid mellom Nord-Troms museum, kvenske/norskfinske språksenter og frivillige organisasjoner
- Romfolk peker på Romano Kher, det nye kulturhuset, som en viktig møteplass for å vise fram og videreføre sin immaterielle kulturarv gjennom at barn og unge får ta del i å lære og utøve for eksempel dans og språk.
- Det lokale amatørteaterprosjektet «Kyläpeli/Bygdespill» har skapt et enormt engasjement blant innbyggere i Nordreisa og i kvenske/norskfinske miljøer i Norge. Det inspirert andre som f.eks. et profesjonelt Kventeater. Når Kyläpeli blir spilt, blir det vist fram annen kvensk immateriell kulturarv som fortellinger og håndverkstradisjoner. Reisen begynner ved «Ovi Raishiin» (Reisa nasjonalparks informasjonspunkt), fortsetter til Tørfoss kvengård og til slutt i kultursalen i Halti-senteret. https://www.landsbyspel.no/
- «Kvensk/norskfinsk immateriell kulturarv i Varanger» samlet inn, dokumenterte, presenterte, formidla og publiserte hvordan vokal- og musikkuttrykk uttrykkes i dag. Prosjektet inkluderte enkeltpersoner og ulike grupper i barnehage, skole, kulturskole, kor, band, frivillig kulturliv, og religiøse forsamlinger. Det var et samarbeid mellom museum, universitet og NGO for å finne metoder for hvordan samfunnet kan ta vare på og revitalisere kulturuttrykk, slik at de kan videreføres til nye generasjoner. Sangene ble formidlet til barn og unge gjennom Den kulturelle skolesekken, og tekster ble tonesatt i samarbeid med museets formidler til et formidlingsopplegg ved Vadsø museum – Ruija kvenmuseum.
- Taternes/romanifolkets kultur og historie formidles gjennom en fast utstilling ved ANNO museum, avdeling Glomdalsmuseet, som dokumenterer og formilder i samarbeid med taternes/romanifolkets organisasjoner.
- Kunnskap om skogfinsk kultur og historieløftes av historielag sammen med Norsk Skogfinsk museum, blant annet gjennom dokumentasjonsprosjekter og med skogfinske håndverkstradisjoner.
- Skautfelling, felling av skaut til Hardangerbunaden, ble oppført på rødlista til Norges Husflidslag som et samarbeid mellom Ringøy og Bu Bygdekvinnelag, Folgefonn Husflidslag og Hardanger folkemuseum for å verne og videreføre kunnskapen. Tradisjonen er også registrert på den norske fortegnelsen (https://www.immateriellkulturarv.no/bidrag/skautfelling)
- Museene er viktige arenaer for bygningsvern og arrangerer ofte kurs i samarbeid med frivillige organisasjoner og tradisjonsbærere for videreføring av ulike håndverkstradisjoner. Et eksempel er Elvebåtprosjektet ved Riddu Douttarmuseat i 2016 og oppfølgingen med utstilling i 2018 - og videre arbeid med andre lokale elvebåtprosjekter. https://rdm.no/no/porsanger_museum/hva_skjer/arkiv/bilder_fra_utstillingsapningen_6_2_2018_elvebaten_/
- Flere av de faglige museumsnettverkene samarbeider med NGOer, communities og tradisjonsbærere i ulike prosjekter som gjennomføres i nettverket, eksempelvis kan nevnes mangfoldsnettverkets arbeid omtalt under indikator 16.1.

Describe in particular measures to ensure that this is inclusive.

Overordna mål for frivillighetspolitikken er bred deltakelse. Videre er selvstendigheten til frivilligheten et grunnleggende prinsipp, der det er frivilligheten som setter egne mål.

Minoritetspolitikken styres ut fra føringer i Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter, som Norge ratifiserte i 1999.

Generelt er medlemsorganisasjoner åpne for alle interesserte som ønsker å arbeide for å fremme organisasjonens formål. Organisasjonene blir etablert etter demokratiske retningslinjer som ofte sikrer kjønnsbalanse og flere organisasjoner arbeider ut fra etiske retningslinjer. Mange aktører hører om 2003-konvensjonen gjennom de akkrediterte frivillige organisasjonene, som når ut til et stort nettverk av medlemmene sine og som igjen når ut til et videre nettverk. Flere frivillige organisasjoner deltar på ulike festivaler rundt om i landet og informerer om sitt arbeid.

Alle de fem nasjonale minoritetene har etablert egne organisasjoner for å arbeide med vern og videreføring av kultur og språk, samt få oversikt over egen historie. Innspillsmøtene viste at alle organisasjonene har arbeidet systematisk med å fremme minoritetens kultur, språk og historie gjennom dokumentasjons-, kartleggings og formidlingsarbeid. Arbeidet gjennomføres av organisasjonene alene eller i samarbeid med andre institusjoner som museer, arkiv og kulturhus. Organisasjonenes planer for videreutvikling av arbeidet, begrenses av lite ressurser i arbeidet med verne og videreføre minoritetens immaterielle kulturarv.

21.2 Do NGOs and other civil society actors participate in the safeguarding of ICH in general and of specific elements of ICH (whether or not inscribed)?
(OD 90, OD 108, OD 157(e), OD 158(b), OD 162(d), OD 163(b))

- *Not applicable*
- *Not at all*
- *Limited*
- *Some*
- *High*

Explain briefly, giving examples, how NGO and civil society participation in ICH safeguarding is ensured.

High: Norge har lange tradisjoner for at et bredt spekter av NGOer (f.eks. institutt/stiftelse/arkiv/museum/kompetansesenter) som dokumenterer, forsker og ivaretar immateriell kulturarv i Norge. Dokumentasjon og innsamling startet på 1800-tallet, og de første frivillige organisasjonene ble etablert på 1900-tallet. Staten bidrar i dag med driftsstøtte for flere av organisasjonene. Dette er viktig arbeid for å få oversikt over immateriell kulturarv i Norge, men som flere aktører har pekt på under innspillsmøtene, er dette ofte ekspertbasert dokumentasjon som ikke inkluderer utøverne etter konvensjonens ideal.

I tillegg driver frivillige organisasjoner med vern og videreføring av immateriell kulturarv. Alle de fem nasjonale minoritetene har etablert egne organisasjoner for å arbeide med vern og videreføring av kultur og språk, samt få oversikt over egen historie, etter føringer i Rammekonvensjonen om vern av nasjonale minoriteter som Norge ratifiserte i 1999. Hovedprinsippet i konvensjonen er nasjonale minoriteters rett til å bevare og videreutvikle sin egen kultur, og myndighetenes plikt til å treffe tiltak for å støtte dette arbeidet, jf. omtale under indikator 5.3.

Under innspillsmøtene ble det pekt på at det finnes få støtteordninger for nasjonale minoriteter. Manglende ressurser til arbeid som omfatter vern og videreføring av de nasjonale minoritetenes arbeid med språk og kultur blir trukket fram som et problem for vernearbeidet. Dette er problemstillinger som tidligere også er blitt løftet inn i arbeidet med nasjonale minoriteters immaterielle kultur.

- Den nasjonale minoriteten rom, som er lokalisert hovedsakelig i Oslo-området, har endret tradisjonen med reise. Minoriteten peker selv på at endringen kan ha sammenheng med at rom har fått eget kulturhus i Oslo, Romano Kher, som tjener som møtested for minoriteten.
- Samiske aktører har i ulike sammenhenger pekt på at språk og kultur henger sammen, men at de samiske språkene ikke er tilstrekkelig ivaretatt som kulturbærere i Norge. Dette gjelder særlig de minste av de samiske språkene. Bare en liten andel av den samiske befolkningen snakker samisk (pga. assimileringspolitikken), og dette medfører at viktig terminologi og immateriell kulturarv er tapt/tapes. Se eksempel: https://www.nrk.no/nordland/bar-pa-hemmelighet-i-300-ar-1.10842172.
- Flere pekt på at det mangler arenaer som den samiske befolkningen kan bruke i arbeidet med bevaring, styrking og utvikling av samisk språk. Vern av den samiske immaterielle kulturarven kan gjøres gjennom språkkurs, språkutvikling og læremiddelutvikling, og også innsamling, dokumentasjon, forsking og formidling av immaterielle kulturelementer ved språket. Samiske organisasjoner peker på viktigheten av at vern og videreføring klare å romme det store mangfoldet som er innen de enkelte kulturene. For eksempel finnes det ulike dialekter innenfor samiske vokaltradisjoner. Flere samiske organisasjoner ønsker å ta en aktiv rolle i dette arbeidet, men hindres av mangel på ressurser. Den samme problemstillingen er også spilt inn av alle de nasjonale minoritetene.

- På verdensarvstedet Vegaøyan er det frivillige aktører som opprettholder tradisjonen med dunværet, men et generasjonsskifte truer interessen for å videreføre denne tradisjonen.
- «Løfte håndverket» er et nasjonalt interessefellesskap på tvers av faggrenser, som styres av en ressursgruppe fra feltet og administreres av Norsk Håndverksinstitutt. Det er en møteplass for både organisasjoner som arbeider med håndverk, og enkelthåndverkere med mål om å knytte det mangfoldige Håndverks-Norge sammen gjennom årlige samlinger som diskuterer felles utfordringer i arbeid med vern og videreføring av håndverkstradisjoner.

21.3 Do private sector entities participate in the safeguarding of ICH, and of specific elements of ICH (whether or not inscribed), while respecting the Ethical Principles of Safeguarding of ICH?
(OD 187)

- *Not applicable*
- *Not at all*
- *Limited*
- *Some*
- *High*

Describe private sector participation in ICH safeguarding briefly, giving examples, and explain how the Ethical Principles are respected.

Private aktører som støtter kulturarbeid gjennom finansiering har utviklet gode transparente prosedyrer for søknadsforvaltning (åpne utlysninger, gir informasjon om hvem som mottar støtte og har god informasjon om prosjekter som har fått støtte):

- Sparebankstiftelsen støtter tiltak innen kunst, kultur, friluftsliv, idrett, naturkunnskap, nærmiljøaktiviteter og kulturarv. De har blant annet støttet lag og organisasjoners arbeid med å verne og videreføre levende tradisjoner både på nasjonalt og lokalt plan. Stiftelsen støtter prosjekter som særlig har barn og unge som målgruppe gjennom flere håndverksprosjekter, bl.a. bygging av tradisjonsbåter, bunadstradisjoner, formidling av

tradisjonsmat, redesign-kurs, det sosiale fellesskapet rundt streetdance etc. (https://www.sparebankstiftelsen.no/no/gaver/s%C3%B8k).

- Gjensidigestiftelsen støtter lokale prosjekter som fremmer levende tradisjoner, på lik linje med Sparebankstiftelsen. (https://en.gjensidigestiftelsen.no/).
- Internasjonalt Samisk Film Institutt AS har publisert etiske retningslinjer; Pathfinder - Guidelines for responsible filmmaking with the Sámi culture and People (https://isfi.no/article/pathfinder-guidelines/), som skal være en rettesnor for finansiører når de vurderer støtte til prosjekter med samisk innhold fra private filmaktører (filmselskap o.l.)The Pathfinder guidelines are a joint initiative from International Sámi Film Institute, the Sámi Filmmakers Association, and the Pathfinder filmmakers reference group. The International Sámi Film Institute and a Sámi Film and Culture Advisory Group can give advise.

22. Extent to which civil society contributes to monitoring of ICH safeguarding
(SDG 16.7, SDG 17.17, SDG 11.4)

22.1 An enabling environment exists for communities, groups and individuals concerned to monitor and undertake scientific, technical and artistic studies on ICH safeguarding programmes and measures.
(OD 85, OD 151, OD 153(b)(ii))
If yes, describe briefly, giving examples, how communities, groups and individuals can monitor and undertake scientific, technical and artistic studies on ICH safeguarding programmes and measures.
Yes: Det er mulig å studere/forske på IKA innenfor eksisterende, men begrensede, støtteordninger. Kjenner ikke til noen konkrete prosjekt som ser på effekten av ulike tiltak, bare prosjekter som dokumenterer/forsker på/innstuderer IKA som f.eks. rekonstruksjon av folkemusikk og folkedans i Akershus, arkiv i Nord-Trøndelag.

22.2 Does an enabling environment exist for NGOs and other civil society bodies to monitor and undertake scientific, technical and artistic studies on ICH safeguarding programmes and measures?
(OD 83, OD 151, OD 153(b)(ii))
If yes, describe briefly, giving examples, how NGOs and other civil society bodies can monitor and undertake scientific, technical and artistic studies on ICH safeguarding programmes and measures.

Yes: Det er mulig å studere/forske på IKA innenfor eksisterende støtteordninger/driftsmidler, men har vist seg i praksis å få støtte til vern og videreføring av IKA. Det finnes ingen egne program (eller kjente studier) for å studere effekt av vern etter konvensjonens prinsipper. NGOer/institusjoner innen IKA setter egne mål ut fra selvevaluering, og har rapporteringskrav til staten (utenom museene).

Norsk senter for folkemusikk og folkedans iverksatte en ekstern evaluering av prosjektet Bygda dansar, et nasjonalt danseprosjekt hovedsakelig retta mot ungdom fra 15 til 19 år (https://www.bygdadansar.no/nyheter-2/2020/9/4/invitasjon-til-sende-inn-anbud-p-evaluering-av-folkedansprosjektet-bygda-dansarnbsp). Prosjektet startet som en prosjektfinansiert pilot i 2001 som svar på Kulturrådets utredning som påpekte at folkedansen var i rekrutteringskrise og burde fornye seg innen scenekunst. Prosjektet ble implementert i den faste driftsstøtten fra Kulturdepartementet og er gjennomført i 11 fylker. Hovedfokus i prosjektet er formidling og videreføring av norsk folkedans, samt omarbeiding og tilrettelegging av folkedans for scene.
Evalueringa skal bl.a. rapportere

- resultater i forhold til oppdraget til Bygda dansar, og formålet til Sff

- beskriver styrker og svakheter med prosjektet, og som kommer med forslag til nye muligheter å løse oppgaven på
- hvordan målene samsvarer med ressursene, og foreslå justeringer av mål og/eller ressurser og hvilken innvirkning endringene kan få
- presenterer muligheter til å skape merverdi for folkedansen for de ressursene som brukes i dag, og som samtidig ivaretar målet om å støtte opp under tradisjonsformidling lokalt: grasrot-rekruttering, revitalisering, kompetanseheving og/eller talentutvikling innenfor vår sjanger

22.3 Does an enabling environment exist for scholars, experts, research institutions and centres of expertise to monitor and undertake scientific, technical and artistic studies on ICH safeguarding programmes and measures?

(OD 83, OD 84, OD 151, OD 153(b)(ii))

If yes, describe briefly, giving examples, how scholars, experts, research institutions and centres of expertise can monitor and undertake scientific, technical and artistic studies on ICH safeguarding programmes and measures.

Yes: Det er mulig å studere/forske på IKA innenfor eksisterende studier/forskningsprogram, men ingen program prioriterer forskning på effekten av vern og videreføring av immateriell kulturarv. NGOer/institusjoner innen IKA setter egne mål ut fra selvevaluering, men må da prioritere evaluering over andre prosjekt

Prosjektet Performer-Audience interaction, støttet av Program for kunstnerisk utviklingsarbeid (2012-2015, http://www.researchcatalogue.net/view/60494/60495), er videreutviklet som konsept av dansekompaniet Kartellet, ledet av Norges eneste utdannede folkedanskoreograf (https://kartellet.org/).

Árbediehtu (tradisjonell kunnskap)

Árbediehtu er en nordsamisk betegnelse på tradisjonell kunnskap. Árbediehtu er også et partnerprosjekt om dokumentasjon og beskyttelse av samisk tradisjonskunnskap. Prosjektets hovedmål er å utvikle en metodologi for dokumentasjon, bevaring, beskyttelse og lagring av árbediehtu. I denne konteksten snakker vi om begrepet árbediehtu.

Sametinget oppnevnte i 2019 en arbeidsgruppe som gjennom rapporten "Máttuid árbi boahtteáigái" (2021) foreslår at Sametinget må prioritere samisk tradisjonell kunnskap i betydelig større grad (https://sametinget.no/hoyere-utdanning-og-forskning/prosjektet-arbediehtu/

Begrepet sámi árbevirolaš máhttu/ saemie aerpiemaahtoe/sámi árbbedábálasj máhtudahka (SÁM) inneholder overførte tradisjonelle kunnskaper både uten endringer og de som tilpasses eller endres gjennom bruk. SÁM forsvinner daglig med kunnskapsbærere som trer ut av tiden. I tillegg har store endringer i samiske samfunn gjort sitt til at situasjonen for SÁM er alarmerende.

Arbeidsgruppen mener at på tross av lovgrunnlaget og den internasjonale folkeretten, blir SÁM ikke tatt med i beslutninger om inngrep, bruk og vern av natur- og kulturmiljø.

Ifølge Telemarksforsknings rapport F-rapport nr. 476 2019, retter ikke Sametingets målsettinger om duedtie seg mot kulturaspektet eller duedtie som kulturbærer, men mot duedtie som næring, inntjening, lønnsomhet og profesjonalitet (Løkka, Eng og Haugsevje 2019).

Rapporten foreslo en modell for forvaltning av SÁM, som ansees nødvendig for å styrke SÁM-aktørene som i dag ofte står alene i arbeidet med SÁM. Rapporten foreslår:

- å opprette nettverk for SÁM-aktører med oppgaver som utøvelse av SÁM, innsamling, bevaring, dokumentasjon og formidling av SÁM, samt deltakelse i og initiering av forskning.

- å nedsette et fagorgan, Sámi árbemáhttogáldu/Sáme árbbemáhttogálldo/Saemien aerpiemaahtoegaaltije, som støtte for SÁM nettverkene.
- at det etableres et duedtie-sentre etter lokale initiativ i Sápmi for å ivareta duedtie som kulturbærer.

Stort potensiale for forskning i ABM-sektoren

Museumsforbundet peker på at museene både tilrettelegger for eksterne og utfører egen forsking på immateriell kulturarv. Rapporten «Vilje til forskning – museumsforskning i Norge i det 21. århundre» peker på et stort potensiale for og flere hindre mot forskningsaktivitet i museene (https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/vilje-til-forskning---museumsforskning-i-norge-i-det-21.-arhundre/id2741066/)

- Museene har et spesielt godt utgangspunkt for forsking gjennom nærheten til samlinger og arkiv, og fordi museumsdrift gir grunnlag for både tverrfaglig og tverrinstitusjonelt forskingssamarbeid. Arbeidet med utstillinger og publikum gir et godt utgangspunkt for å nærme seg kildemateriale på måter som kan gi nye innfallsvinkler til tolkinga av materialet
- Museene vil kunne ha særlig relevans framover som forskende kunnskapsinstitusjoner i samarbeid med andre, men det er lite kunnskap om hvordan forskningskompetansen utover universtitetsmuseene brukes.
- Museene bør gjennom sine offentlige driftstilskudd ha et ansvar for å legge til rette for forskning gjennom ledelse og prioritering, men trenger eksterne midler utover museenes grunntilskudd for å finansiere styrking av forskningen i museene. Vilkårene for å arbeide med forsking er svært ulike mellom museene.

I Museumsmeldinga (ref. indikator 11.1) pekes det på at ei tettere kobling mellom museene og UH-sektoren vil gagne begge sektorene; kunnskapsutvikling gjennom praksis, som eldre handverksteknikker eller formidling, tilfører forskninga ved museene aspekt og perspektiv som er vanskeligere tilgjengelige for andre forskingsmiljø. Det gir et rikt potensial for utvida forskingspraksiser.

Kulturdepartementet ser at sektoren har et større potensial for forsking enn det er utnytta i dag. Departementet vil framover se nærmere på hvordan forsking i ABM-sektoren samla sett kan styrkes og sees i sammenheng, for å sikre at det framover blir bygd forskingsbasert kunnskap om kildematerialet disse institusjonene forvalter. Regjeringas ambisjon ble uttrykt i Meld. St. 25 (2016–2017) Humaniora i Norge, punkt. 4.6: [Regjeringen vil] vurdere tiltak for å stimulere til mer forskningssamarbeid mellom universiteter og høyskoler og forskere ved arkiv, biblioteker og museer, samt behovet for forskningsmidler som er tilpasset de sistnevnte institusjonenes egenart og kapasitet som forskningsinstitusjoner, i forbindelse med videreutvikling av de forskningspolitiske virkemidlene på feltet.

Departementet vil utvikle ei søknadsbasert ordning for finansiering av museumsforskning retta mot samarbeidsprosjekt mellom forskere i museumssektoren og UH-sektoren. Kulturdepartementet vil legge til grunn prinsippet om fri forskning for midler som må konkurranseutsettes. Tildelingene må baseres på forskingsfaglige kvalitetskriterium.

Kulturdepartementet vil i den videre dialogen med museene som får driftstilskudd over departementet sitt budsjett, ha dialog om representasjon av forskningskompetanse i ledelsen og hvordan forskning vises i planarbeidet. Det vil vurderes egne indikatorer for registrering og rapportering av kunnskapsproduksjonen i museene.

Thematic Area: International engagement

23. Number and geographic distribution of NGOs, public and private bodies, and private persons involved by the Committee in an advisory or consultative capacity

(this indicator is monitored and reported by the Secretariat at the global level)

(SDG 17.17, SDG 16.7, SDG 11.4)

24. Percentage of States Parties actively engaged with other States Parties in cooperation for safeguarding

(Art. 1(d), Art. 19, SDG 11.4)

24.1 Is there cooperation to implement safeguarding measures for ICH in general at:

(Art. 19, OD 86)

Bilateral level; Please describe such cooperation briefly, giving examples.

Norge samarbeider med andre land gjennom ulike typer bilaterale avtaler eksempelvis innen utdanningssektor og kultursektor. Norsk-islandsk kultursamarbeid skal bidra til et mangfoldig kultursamarbeid mellom Norge og Island der kulturaktører kan søke støtte til samarbeidsprosjekter som gir varige kontakter mellom kunstnere, kulturarbeidere og kulturinstitusjoner i de to landene. To eksempler på prosjekter som er blitt støttet og som omhandler arbeid med immateriell kulturarv:

- Pilotprosjektet om fortegnelse over immateriell kulturarv (2015-2016) av Stiftinga for folkemusikk og folkedans, Midtnorsk senter for folkemusikk og folkedans, Steinkjer kommune og ÞjóðList Ehf / Center for traditional arts. Det ble utvekslet erfaring med registrering av immateriell kulturarv og prosjektet var i tett dialog med Kulturrådet som lanserte nasjonale fortegnelse for immateriell kulturarv som i 2017.
- Sommerakademiet - Fiber Fokus. Wool as a sheared cultural heritage and Art fikk støtte i 2021. Sau og ull har hatt svært stor historisk betydning for folks overlevelse på Island og folk langs hele kysten i Norge. Det er knyttet mye historie og kunnskap til bruk og utnyttelse av ull i begge land. I dette samarbeidsprosjektet setter aktørene søkelys på de fellesnevnerne som finnes innen tekstile teknikker og historie. Prosjektet tar sikte på at det i 2021 skal delta seks kunstnere/håndverkere fra Norge og ti deltagere fra Island. I 2022 skal henholdsvis seks kunstnere/håndverkere/designere fra Island og ti fra Norge delta. Totalt planlegges det for tjue deltakere i prosjektet i de to land.

Regional level; Please describe such cooperation briefly, giving examples.

Pansamisk samarbeid

I arbeidet med å implementere konvensjonen, har Norge i flere år arbeidet med å løfte urfolks immaterielle kulturarv og nasjonale minoriteters immaterielle kulturarv. Dette arbeidet har ledet til et tettere samarbeid med Finland, Sverige og Grønland. Landområdet Sápmi strekker seg over både Norge, Sverige, Finland og Russland.

Nordisk nivå

De nordiske landene har i en årrekke hatt et utstrakt samarbeid om implementeringen av 2003-konvensjonen. Digitale møteplasser gjør det enklere å møtes over landegrensene, og dette har bidratt til økt samarbeid og erfaringsutveksling på feltet. De siste årene har samarbeidet også omfatta de baltiske statene.

- Erfaringsutveksling gjennom jevnlige møter
  - Etter at Sverige gikk inn i komiteen, har det vært innspillsmøter på tema for statsparter og NGOer, f.eks. om listeføringsmekanismene
  - I 2021 har møtene bl.a. delt erfaring med metoder for periodisk rapportering
  - Fra 2015/2016 var det utstrakt erfaringsdeling om arbeidet med nasjonale fortegnelser og informasjon om prioriterte områder i arbeidet med implementeringen. Fra norsk side ble arbeid med urfolk og nasjonale minoriteter vektlagt.
- Bidrag på konferanser/seminarer
  - I 2017 arrangerte Norge et dagsseminar om immateriell kulturarv og lanserte immateriellkulturarv.no. Statsparter fra Finland og Danmark hadde innlegg på seminaret.
  - Norge har også holdt innlegg på nordiske arrangementer, senest i 2019 i Finland.
  - Statspartene deltar også i NGO/sivil society initierte nettverk for utveksling av gode praksiser (Nordic-Baltic ICH Network)
  - Nytt Europeisk nettverk startet i kjølvannet av rapporteringsprosessen; European Network of Focal Points for the 2003 Convention, https://www.aineetonkulttuuriperinto.fi/en/event/building-cooperation-enfp

Nordisk ministerråd og Nordisk råd

Det offisielle nordiske samarbeidet foregår innen rammene av Nordisk ministerråd og Nordisk råd. Dette er verdens eldste samarbeid i sitt slag og omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige, samt Færøyene, Grønland og Åland. Samarbeidet er politisk, økonomisk og kulturelt forankret og skal sette søkelys på områder der en fellesnordisk innsats skaper en merverdi for de nordiske landene og innbyggerne.

Det nordiske fellesskapet arbeider for et sterkt Norden i verden og er en viktig medspiller i europeisk og globalt samarbeid. Felles verdier landene imellom er med på å styrke Nordens posisjon som en av verdens mest innovative og konkurransedyktige regioner. På kulturfeltet er innsatsområdene definert rundt begreper som sosial bærekraft, grønt kulturliv og en konkurransedyktig region. Arbeid som løfter immateriell kulturarv i regionen går inn i disse satsingene, blant annet arbeid med samisk immateriell kulturarv.

Prosjektsamarbeid

- Northern Dimension Project 2021-2023; The aim of the project is to bring together government and NGO actors from ten countries to identify and develop policies to strengthen the potential of living cultural heritage to support stability, wellbeing, and livelihoods, i.e. sustainable development. Finnish Heritage Agency acts as the coordinator of the project starting autumn 2021. Project partners are from ten countries in the Northern Dimension Region. Arts Council Norway has been involved in planning and will be a partner in the project.
- Arctic Arts Summit; The main objective of the Arctic Arts Summit is to strengthen the arts and culture in the north and underline the role of circumpolar cooperation. The summit also aims to stimulate to the building of sustainable continuous collaborations within arts and

creative industries and broader the international high north development. The summit is planned as a biennial event, and will rotate between Arctic countries.

Arctic Arts Summit ble arrangert for første gang i Harstad i 2017, i samarbeid mellom Kulturdepartementet og det årlige arrangementet *Festspillene i Nord-Norge.* Arrangementet inngikk i Norges formannskap i Nordisk ministerråd i 2017. I 2019 ble Arctic Arts Summit arrangert i Rovaniemi i Finland og IKA ble sammen med urfolksperspektivet vektlagt som en viktig dimensjon. Grunnet pandemien ble ikke Arctic Arts Summit arrangert i 2021, men Canada er vertskap i 2022. Diskusjoner og problemstillinger rundt urfolks rettigheter og eierskap til kulturarv løftes i arrangementene og bidrar til kunnskapsbygging på feltet. Det planlegges for et arrangement om urfolks immaterielle kulturarv i tilknytning til Arctic Arts Summit i 2022.

Europeisk samarbeid
EØS

Norge deltar i internasjonalt kultursamarbeid gjennom regulerte avtaler som EØS-avtalen og EUs kulturprogram, Kreativt Europa.

EØS-midlene er Norges, Islands og Liechtensteins bidrag til utjevning av sosiale og økonomiske forskjeller i 15 land i Sentral og Sør-Europa. 9 av landene har et eget kulturprogram som omfatter bredden av kulturfeltet, prioriterte temaer er kulturelt entreprenørskap, publikumsutvikling og mangfold.

- Både Kulturrådet og Riksantikvaren bidrar i arbeidet med å realisere ulike prosjekter som også inkluderer vern og videreføring av immateriell kulturarv, spesielt innen domeneområdet tradisjonelt håndverk. Se oversikt over igangsatte og ferdigstilte prosjekter: https://www.riksantikvaren.no/prosjekter/eos-prosjekter/?land=&finansieringsperiode=2014-2021&prosjekttype=
- Kulturrådets fagområde kulturarv, se: https://www.kulturradet.no/eos-midlene/prosjektbank?categoryIds=1208551 der bl.a. disse prosjektene er omtalt:
    - I 2013-2015 ble prosjektet «Yidish far ale» gjennomført. Formålet var å formidle kunnskap om jiddisk språk og kultur til et nytt publikum gjennom konserter, utstillinger, foredrag og workshops med norske, polske og internasjonale kunstnere. Fra 2013 til 2015 ble det satt opp kurs i jiddisk språk og kultur i Wroclaw, gjesteforelesninger i Wroclaw, Trondheim og Oslo, og workshops i jiddisk kunst. Prosjektet avsluttet med utstilling i Wroclaw og Oslo i 2015. Flere kulturaktører fra Oslo og Trondheim bidro. Under innspillsmøtene ble det vist til dette prosjektet som vellykket for videre arbeid med jødisk kultur.
    - Cultural minorities in Oltenia: Et norsk-rumensk samarbeidsprosjekt om en kultursti i den sørvestlige delen av Romania skal bidra til å fremme kulturhistorien til minoriteter.
    - Theater dialogue box: Et norsk-rumensk teaterprosjekt skal belyse minoritetshistorie og minoritetsspørsmål.

Kreativt Europa er EUs program for kulturell og kreativ sektor. Gjennom Kreativt Europa kan norske aktører innen kunst, kultur, film og TV få støtte til internasjonalt kultursamarbeid. 2018 var det internasjonale kulturarvåret. Kreativt Europa hadde da en spesifikk utlysning for kulturarv der også

norske søkere fikk gjennomslag – f.eks. prosjektet Skrei Convention https://www.kulturradet.no/eus-kulturprogram/vis-artikkel/-/skrei-convention)

Arbeid med og formidling av immateriell kulturarv inngår i flere Kreativt Europa prosjekter, for eksempel: https://www.kulturradet.no/eus-kulturprogram/vis-artikkel/-/north-atlantic-tales-untold-routes-and-roots

I den nye programperioden fra 2021 -2027 er kulturarv en av de årlige sektorspesifikke satsingene og i den overordnede visjonen for programmet er også kulturarv sentralt. Den ene av to hovedmålsettinger sier følgende: to safeguard, develop and promote European cultural and linguistic diversity and heritage.

International level; Please describe such cooperation briefly, giving examples.

YES: Norge deltar i en rekke internasjonale samarbeid som kan være relevant for vern og videreføre av immateriell kulturarv som eksempelvis: UNESCO, ICOM, IFFACA., Nordic Councils of Ministries.

24.2 Is there cooperation to implement safeguarding measures for specific elements of ICH, in particular those in danger, those present in the territories of more than one State, and cross-border elements at:
(Art. 19, OD 13, OD 14, OD 15)

Bilateral level; Please describe such cooperation briefly, giving examples.

No

Regional level; Please describe such cooperation briefly, giving examples.

Sametinget i Norge har vedtatt at arbeid med samisk immateriell kulturarv, som går over grensene til Norge, Sverige, Finland og Russland, bør koordineres på pansamisk nivå (31/21 Eierskap til samisk immateriell kulturarv). De ønsker å involvere Samisk Parlamentarisk Råd i arbeidet med å utrede eierskap av immateriell kulturarv.

Young Arctic Artists fremmer nye unge kunstnere fra arktiske områder. Fokus i 2021 er Kvenske folkegruppa og kalles «Figth - KAMPPAILU», et samarbeid mellom det Kvenske miljøet og Finland, Sverige og Estland. Gjennom felles kunstustilling i Norge og Finland vil utstillingen framprovosere møter og diskusjoner med etablerte kunstinstitusjoner om hvilken rolle den kvenske folkegruppen kan få/skal ta på kunstfeltet. Hvordan skal kunstfeltet møte minoriteter? Er kunstfeltet viktig for minoritetene? Hovedadministrator er Artists' Association of Lapland og utstillingen vil være kuratert av en finsk/kvensk kuratorgruppe der de kvenske er representert ved en formidler av kvensk kultur og språk og en yngre kvensk kunstner som vil sette søkelyset på mangelen på videreføring av kunnskap fra tidligere generasjoner gjennom å jobbe med typiske råvarer for Käsityö (det kvenske folkets tradisjonelle håndverk), uten å ha noen eldre som kan lære henne håndverket.

Jeunesses Musicales International (JMI) arrangerer Ethno Arctic (2020-2021) en musikkcamp med workshops og konserter for folkemusikere fra 18 til 25 år fra hele verden, med hovedfokus på nasjonale minoriteter i nordområdene. Fra Norge vil deltakere med samisk og kvensk bakgrunn bli spesielt rekruttert inn i prosjektet. Fra Danmark vil deltakere med grønlandsk bakgrunn bli spesielt rekruttert inn i prosjektet. Gjennom åtte dager utveksler de unge utøverne sin egen tradisjonsmusikk

med hverandre, og får en unik mulighet til å utvikle eget kunstnerskap, skape nettverk og utveksle erfaringer. Avslutningskonserten produseres i samarbeid med festivalen Kalottspel.

Interreg Nord delområde Sápmi støtter prosjektet «Digital access to Sámi heritage archives» (2018-2020) som kartlegger sentrale samiske kulturarvsarkiver i Europa og utvikling av digitale veier dit (https://digisamiarchives.com/); « The project works towards the goals of improving the accessibility to the Sámi Cultural heritage in Sámi archives by developing new technological solutions, improving the accessibility of the Sámi cultural heritage by returning the knowledge of the Sámi cultural heritage back to use of the Sami communities as well as other users, and on creating ethical instructions on the use of the archived cultural heritage materials.

Samarbeidet om nominasjon av Nordisk klinkerbåttradisjon har vært initiert av NGOer og bidratt til godt samarbeid på statspartnivå. Prosessen har gitt et overblikk over hvordan det står til med tradisjonen og kunnskapsoverføringen hos utøvere, lag og organisasjoner i de nordiske landene. I Norge kom det fram at den mest sårbare delen av tradisjonen gjelder båttradisjonen til samiske aktører og for den kvenske/norskfinske minoriteten.

Samarbeidet om nominasjon av Europeisk bygghyttetradisjon var et godt eksempel på hvordan internasjonalt samarbeid kan bidra til å fremme og dele kunnskap og gode metoder for vern og videreføring av IKA, og stryke arbeidet med å videreføre tradisjonskunnskap for framtida.

International level; Please describe such cooperation briefly, giving examples.

I fjor inngikk Norge en ny programsamarbeidsavtale med UNESCO for 2020-2021 innen kultur og ytringsfrihet (https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/norge-gir-94-millioner-kroner-til-arbeidet-for-ytringsfrihet-og-kultur/id2814610/). På kulturfeltet fordeles midlene til tre ulike fond/programmer innen kunstnerisk frihet og mangfold, kulturarv og verdensarv. Årlige beløp er på NOK 25 mill. til World Heritage Centre (særlig knyttet til 1972-konvensjonen), NOK 6 mill. til Aschberg-programmet for kunstnerisk frihet (særlig knyttet til 2005-konvensjonen), NOK 6 mill. til Heritage Emergency Fund (knyttet til alle UNESCO-konvensjonene).

Det er ikke mulig å tallfeste hvor stor andel av det norske bidraget som eventuelt støtter opp under arbeidet knyttet til 2003-konvensjonen, ettersom ingen av midlene er avsatt direkte til Intangible Cultural Heritage Fund gjennom samarbeidsavtalen med UD. Vi vet imidlertid at UNESCO er opptatt av god synergi mellom kulturfondene, og at ulike aktiviteter og programmer knyttet til de respektive kulturkonvensjonene forsterker hverandre.

24.3 Are information and experience about ICH and its safeguarding, including good safeguarding practices, exchanged with other States Parties?

(Art. 19, OD 156, OD 193)

If yes; explain briefly, using examples, how such exchanges operate, their purpose(s) and outcome(s).

Yes: Se omtale under 24.1.

24.4 Have you ever shared documentation concerning an element of ICH present on the territory of another State Party with it?

(Art. 19, OD 87)

If yes; describe any relevant case(s), naming the element and the other State(s) Party(ies) involved.

Norway's report in 2020 on repatriation of ceremonial objects and human remains under the UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples (UNDRIP): The Sámi museums and the Sámi

Parliament refer to the Bååstede Repatriation Project (2012 – 2019) as an example of good practice with regard to Norwegian repatriation policy. Due to this project, approximately half of the collections of Sámi objects that are now in the custody of the Norwegian Museum of Cultural History (Norsk Folkemuseum) and the Museum of Cultural History of the University of Oslo, are scheduled to be returned to six consolidated Sami museums siidas in local Sámi communities. A formal agreement to this effect was signed in June 2019 between the two museums and the Sámi Parliament.

A large part of Sámi cultural objects, including drums, horn hats and other ceremonial objects, are part of museum collections outside Norway. Some of the most important objects are in German and Nordic museum collections. There are also Sámi artefacts in museums in UK, France, Italy, USA, and other countries.

Det er likevel lite systematisk kunnskap om kva som finst av samisk kulturmateriale i samlingar utanfor Sápmi og dei nordiske landa. Etablering av samarbeidsprosjekt mellom samiske og utanlandske museum kan medverka til å få betre oversyn over det som finst av samisk materiale i utanlandske samlingar.

Og det er blitt satt av midler til dialog og kunnskapsbygging i tyske museer - prosjektmidlene går til Samisk museumslag v/Norges museumsforbund.

Norway has a system in place to facilitate international cooperation through the system of the United Nations, the Council of Europe, UNESCO, UNDC, UNIDROIT and the Nordic Council of Ministers. Norway has a Regulation on the return of stolen and unlawfully exported cultural objects (https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2001-10-04-1179). Norway has concluded the following agreements in connection with the repatriation of illicitly exported/illicitly imported cultural objects:

- Memorandum of Understanding (MoU) with Myanmar (2017), resulting in repatriation of the Buddha statue to Myanmar in 2016-2017.
- Memorandum of Understanding with Peru (2018)

I 2021 tilbakeførte Norge 600 ulovlig importerte kulturminner fra ti beslag til en rekke europeiske land som Spania, Bulgaria, Italia, Ukraina, Slovakia og land i Baltikum.

25. Percentage of States Parties actively engaged in international networking and institutional cooperation

(Art. 1(d), Art. 19, SDG 11.4, SDG 17.17)

25.1 Do you participate in the activities of any category 2 centre for ICH?

(OD 88)

No.

25.2 Is international networking among communities, groups and individuals, NGOs, experts, centres of expertise and research institutes that are active in the field of ICH encouraged and supported?

(OD 86)

If yes; describe briefly, giving examples, specifying the partners involved and how networking is encouraged and supported.

Foruten kunnskapsoverføring i private hjem, foregår hovedaktiviteten innen immateriell kulturarv i Norge på NGO-nivå. Institusjoner som museer og arkiv støtter opp om arbeidet som blir gjort av

NGOene. Flere av NGOene arbeidet internasjonalt gjennom ulike typer samarbeid som eksempelvis faglige nettverk med søsterorganisasjoner i andre land, gjennom UNESCO-samarbeid etc.

De fleste museene i Norge samarbeider i internasjonale fagfora og nettverk. Det overordna arbeidet knyttes til ICOM, International Council of Museums, medlemsorganisasjonen for museum og museumsansatte over hele verden, som utgjør et nettverk med medlemmer fra 136 land. ICOM er en akkreditert NGO til UNESCOs 2003-konvensjon. ICOM setter internasjonale standarder for museene og har utarbeidet et regelverk som definerer etiske prinsipp for arbeid i museum.

Meld. St. 18 (2018-2019) *Kulturens kraft* og Meld St. 23 (2020-2021) *Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid* omtaler verdien av internasjonalt arbeid og peker på konvensjonene som viktig ramme for samarbeid i utvikling av kulturpolitikken. Tiltakene i museumsmeldinga er å legge til rette for mer hospitering mellom museer, også internasjonalt.

Sametinget trekker fram følgende eksempler på internasjonale nettverk

- WINHEC, the World Indigenous Nations Higher Education Consortium, provide a forum and support for Indigenous peoples to pursue common goals through higher education, https://winhec.org/
    - The International Centre for Reindeer Husbandry is a member and contributes to the unique international cooperation of circumpolar reindeer herding peoples, and hosts the Secretariat of Association of World Reindeer Herders (WRH), https://www.reindeerherding.org/
- The University of the Arctic (UArctic) is a network of universities, colleges, research institutes, and other organizations concerned with education and research in and about the North. UArctic builds and strengthens collective resources and infrastructures that enable member institutions to better serve their constituents and their regions, https://www.uarctic.org/
- The International Sámi Film Institute is dedicated to providing Sámi people with the skills and economic opportunities in developing, producing, and distributing Sámi films in the Sámi language, www.isfi.no
- Riddu Riđđu er en internasjonal urfolksfestival som årlig arrangeres i Kåfjord kommune i Nord-Troms. Musikk- og kulturfestivalens mål er å synliggjøre, utfordre og utvikle samers og andre urfolks kultur og identitet. Festivalen samler urfolk fra hele verden. Festivalprogrammet består av utendørs musikkonserter, teater, seminarer, kurs, barnefestival, kunstutstillinger, filmprogram, ungdomsprogram og litteratur, www.riddu.no

Eksempler fra NGO-er på internasjonalt samarbeid om immateriell kulturarv:

- **Norsk håndverksinstitutt** har hatt en rekke prosjekter de siste årene sammen med partnere i andre land, blant annet i Latvia, Georgia, Tsjekkia, Ungarn, Bulgaria, Skottland og India. Prosjektene har inkludert erfaringsdeling av metodikk for kunnskapsoverføring, foredrag om konvensjonen og organisering av workshops med håndverkere. Videre har Norsk håndverksinstitutt vært aktive i det internasjonale forumet for akkrediterte NGOer, og har hatt redaktøransvar for journalen #HeritageAlive siden 2012, inkludert samarbeid med ICHCAP (UNESCO kategori 2. senter for Asia and the Pacific). Målet er å utvikle fagmetodikk og utveksle erfaringer mellom NGOer som arbeider i ICH-feltet. #HeritageAlive har siden

2017 kommet med to bøker om tradisjonsmat og tradisjonell medisin. Det jobbes nå med en tredje utgivelse, om musikkinstrumenter.

- **The Norwegian Folk Art and Craft Association** is for the last six years responsible for the secretariat and held the General Secretary of European Folk art and Craft Federation; a non-governmental organization established in 1972. Its objective is to strengthen Folk art and craft as skill, culture and a way of living. For nearly 50 years, similar organizations within Europe have shared information, knowledge, and collaborative actions. Today the federation consists of 11 organizations in 10 counties.

  Since 2019 the **Norwegian Folk Art and Craft Association** have collaborated on a regional online activity together with Faroe Island Craft Association, Finnish Crafts Organization TAITO https://www.taito.fi/, Estonian Craft Union http://folkart.ee/en/,FORA ,Denmark https://fora.dk/,Islandic Craft Association, Norwegian Folk Art and Craft Association http://www.husflid.no/ andSwedish Craft Association https://hemslojden.org/

    - Nordic Craft Week is an online collaborative campaign. During this week each country shares ideas, inspiration and instructions on a theme. The idea is to show both the similarities and differences in craft practices and traditions across the Nordic region. This also brings forth the collaborative relationship between the organizations. The Nordic Craft Federation was founded in 1937 and in 2010 it was extended to also include Estonia. The theme of the Nordic Craft week 2021 is Sustainable (Craft).

Examples of international collaboration on ICH for researchers

- The network proposal ”Charcoal, resin, tar, potash” for a COST Action (COST | European Cooperation in Science and Technology) for 50 researchers from European countries like Germany, Austria, Italy, Turkey, Great-Britain, Sweden, France etc.; The aim of the proposal is the interdisciplinary evaluation of subsidiary forest products, namely charcoal, tar, resin, and potash. These products and related production techniques all represent traditions of European´s intangible cultural heritage. All of them became rather negligible with the substitution of cheap fossil raw materials (mineral coal, crude oil). The investigation of these heritages can teach us relevant aspects of our modern demand for renewable products for bio-economy. Another possible task is to make a glossary of local words connected to the historian Greek and Latin terminology.
- The Craft of the Miller Network (https://network.molens.nl/), organized by De Hollandsche Molen based on the craft of the miller is on the Representative List; the first two conferences showed that there is a great need to connect mill friends from all over the world. It has been organised workshops on training of the miller and the role of the government and Unesco

25.3 Do you participate in ICH-related activities of international and regional bodies other than UNESCO?

Predefinert liste av International and regional bodies, Others. Prosjekter omtalt på 24.2 kan løftes inn

- ICH-related activity/project European union, Erasmus Mundus Joint Masters scholarship (https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/opportunities/individuals/students/erasmus-mundus-joint-masters-scholarships_en); rasmus mundus Master of Arts in Dance as Knowledge, Practice and Heritage (https://choreomundus.org/intangible-cultural-heritage/)

Contributions to the safeguarding of intangible cultural heritage

- Choreomundus aims to engage critically with UNESCO's Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, focusing on Dance Heritage within a cross-cultural perspective. The programme will contribute not only to the field of Dance Studies but also to the now well-established discipline of Heritage Studies. The programme has been designed to provide all students with a common scientific training to equip them with the intellectual tools to analyse dance cross-culturally and to deal with issues concerning dance as ICH in diverse professional contexts. These include the above-mentioned state cultural sector and cultural industries, but also the tourist industries, and the tertiary educational sector which requires highly trained graduates to fulfil academic positions especially outside of Europe.

Interreg is one of the key instruments of the European Union (EU) supporting cooperation across borders through project funding. It aims to jointly tackle common challenges and find shared solutions in fields such as health, environment, research, education, transport, sustainable energy and more.

- Interreg Nord Sápmi supports «Digital access to Sámi heritage archives», https://digisamiarchives.com/ , which aims to improve the accessibility to the Sámi Cultural heritage in Sámi archives by developing new technological solutions, jf informasjon under indikator 24.2.
- Andre interreg-prosjekter som kan nevnes?

Er det IKA-prosjekt gjennom Norges aktivitet i WHO eller andre organisasjoner?

26. ICH Fund effectively supports safeguarding and international engagement

(this indicator is monitored and reported by the Secretariat at the global level)

(Art 1(d), SDG 1.a, SDG 10.b, SDG 17.3, SDG 17.9, SDG 11.4)

NO?

C. Status of elements inscribed on the Representative List

Name of the element	Year of inscription
Practice of traditional music and dance in Setesdal, playing, dancing and singing (stev/stevjing)	2019

Please complete all points below for each element of intangible cultural heritage present in the State's territory that has been inscribed on the Representative List. Refer to the nomination file as the basis for reporting on the current status of the element and report only on relevant changes since the date of inscription on the List or since the last report. Nomination files and earlier reports are available at https://ich.unesco.org or on request at the Secretariat.

The State Party shall pay special attention to the role of gender and shall endeavour to ensure the widest possible participation of the communities, groups and, where applicable, individuals concerned as well as relevant non-governmental organizations during the process of preparation of each report, and is asked in point C.7 below to describe how it has done so.

C.1. Social and cultural functions

Explain the social and cultural functions and meanings of the element today, within and for its community, the characteristics of the bearers and practitioners, and any specific roles or categories of persons with special responsibilities towards the element, among others. Attention should be given to any relevant changes related to inscription criterion R.1 ('the element constitutes intangible cultural heritage as defined in Article 2 of the Convention').
Word count: 150 < 0 < 500

Endring siden nominasjonsfila:
En arbeidsgruppe bestående av representanter fra Setesdal Spelemannslag, Agder Fylkeskommune, de tre kommunene Valle, Bykle og Bygland, Regionrådet, Setesdalsmuseet og Setesdal Folkehøgskule drøftet hvordan listeføringen best burde følges opp. Det ble igangsatt et forprosjekt finansiert av Agder Fylkeskommune der en lokal utøver og forsker skrev en rapport i 2020 som undersøkte bl.a. antall utøvere og rekruttering. Prosjektrapporten foreslo videre tiltak. Dette følges opp av en 3-årig prosjektlederstilling lokalisert i Setesdal og finansiert av Agder Fylkeskommune fra 2021.
En medlemsorganisasjon i den nærmeste byen, Kristiansand spel- og dansarlag, er gjennom rapporten tatt inn som en del av miljøet for elementet.

C.2. Assessment of its viability and current risks

Describe the current level of viability of the element, particularly the frequency and extent of its practice, the strength of traditional modes of transmission, the demographics of practitioners and audiences and its sustainability. Please also identify and describe the threats, if any, to the element's continued transmission and enactment and describe the severity and immediacy of such threats
Word count: 150 < 0 < 500

Endring siden nominasjonsfila:
I samarbeid med lokalmiljøet har Agder Fylkeskommune finansiert et forprosjekt som leverte en rapport i 2020. Rapporten kartla antall aktive utøvere, aktivitetsnivå, og rekrutteringsbehov for å videreføre elementet i de tre lokale kommunene:
19 hardingfelespillere, 3 kvinner og 16 menn; lav rekruttering, hovedsakelig bosatt i Valle
20 munnharpespillere, 3 kvinner og 17 menn; god rekruttering, men behov for flere utøvere i Bykle og Bygland

38 sangere, 25 kvinner og 13 menn; god rekruttering, men behov for flere utøvere i Bygland
44 dansere, 23 kvinner, 21 menn; god rekruttering, men behov for flere utøvere i Bykle og Bygland
Ca. 20 barn fra 4 år opp til ca. 5. klasse i Austad Leikarring danser ukentlig på Bygland skole. Utøverne faller fra når de blir ungdommer.
De lokale lagene øver fra hver uke til fire ganger i året.
Setesdalstradisjonen har gjennom all tid vært brukt i den nærmeste byen Kristiansand. Rapporten inkluderer miljøet organisert i Kristiansand Spel– og Danserlag, som har 10 ressurspersoner der noen er instruktører og noen er både musikere og dansere; 6 hardingfelespillere, en munnharpespiller, 3 dansere og 2 sangere. De bruker gangaren både i kursserien 'Folkedans for dummies'
og på dansekvelder og folkemusikkpubben.
Den største trussel mot videreføring er å sikre tilstrekkelig rekruttering og en bedre representativitet av utøvere, men tradisjonen oppfattes som vital og styrket etter listeføringa. Spesielt innføringa av elementet i planverk i kommunene og fylkeskommunen forventes å gi bedre rammer for tiltakene.

C.3. Contribution to the goals of the List

Describe how the inscription of the element has contributed to ensuring visibility of the intangible cultural heritage and raising awareness at the local, national and international levels of its importance. Explain how its inscription has contributed to promoting respect for cultural diversity and human creativity, and mutual respect among communities, groups and individuals.
Word count: 150 < 0 < 250
Endring siden nominasjonsfila:
Kulturdepartementet arbeider med en helhetlig strategi for folkemusikk- og folkedansfeltet. Her har de nasjonale NGOene, FolkOrg og Norsk senter for folkemusikk og folkedans samordnet innspillsmøter for alle interesserte utøvere, organisert som nettmøter under pandemien.
Som del av det nasjonale folkemusikk- og folkedansmiljøet er det fokus på trygge miljø for alle. Høsten 2020 kom et #metoo-opprop signert av sentrale utøvere[1]. «Det er sterke sosiale band, folk møtest i felles kjærleik til og interesse for folkemusikken- og folkedansen. Men i delar av miljøet er ein mannstung og patriarkalsk tanke- og veremåte framleis dominerande.» jf. føringer fra UNESCO
Inskripsjonen har gitt mye mediaoppmerksomhet både lokalt og nasjonalt. Det ble invitert til en markering som ble godt dekket av media. Det har vært utfordringer å få journalister til å skjønne forskjellen på 1972- og 2003-konvensjonene.
Konferanse 2017: lansering av den norske fortegnelsen. Setesdal informerte om prosessen.
De lokale utøverne som var initiativtakere til nominasjonen, oppsummerte erfaringene med prosessen i en kronikk i det åpent tilgjengelige «Egde - magasin for historie og kulturarv» i 2018.
Under festivalen *Setesdalskappleiken 2019* var Den norske Unesco-kommisjonen til stede og snakka om arbeidet som gjøres i UNESCO. Representanter fra en samarbeidspart fra Latvia var også til stede og bidro med innlegg. Kulturrådet deltok og orienterte om internasjonalt samarbeid og ulike tilskuddsordninger innen EØS/Kreativt Europa.
Den nasjonale seksjonen for immateriell kulturarv i Norges Museumsforbund arrangerte sitt årlige seminar i Setesdal i september 2020 med utgangspunkt i listeføring av Setesdalskulturen og museet sitt arbeid med immateriell kulturarv som omfatter både håndverk, fortellertradisjon og

[1] https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/6zk6aQ/tvilsam-og-vulgaer-framferd-me-maa-opne-augo-for-seksuell-trakassering

folkemusikk og folkedans. Lederen av den norske UNESCO kommisjonen formidlet informasjon om UNESCO generelt og kulturarbeidet i Norge, og kommenterte at kommisjonen burde øke fokuset på immateriell kulturarv og biosfæreprogrammet. Det ble delt nordiske erfaringer med å være listeført under 2003-konvensjonen. Det ble diskutert hvordan en listeføring kan endre status til en tradisjon. Seminaret ble strømmet pga. pandemien, og delene der foredragsholderne har tillatt det ligger åpent (https://www.youtube.com/watch?v=erVptixpB6g&t=3553s).
Erfaringene med inskripsjonen ble også delt internasjonalt på Kaustinen Intangible Cultural Heritage Seminar i 2019 som del av Kaustinen folk music festival i Finland. To av de norske instruktørene i konvensjonen bidro til å danne The Nordic and Baltic network on Intangible Cultural Heritage for å dele gode praksiser på community-involvering for å videreføre immateriell kulturarv (https://www.youtube.com/watch?v=gXQdV71d_f0&feature=emb_title).
Etter nominasjonsforslaget var sendt til UNESCO, deltok Setesdalsutøvere i en utveksling av erfaringer med listeføring i UNESCO med utøvere i Latvia 2018. Utvekslingen var finansiert av Agder fylkeskommune. Det ble lært om erfaringer fra baltiske sangfestivaler og katolske sangtradisjoner som allerede hadde vært flere år UNESCO–listet for sin immaterielle kulturarv. Kravene til nominasjonene har endret seg over tid. Et sentralt element som også ble diskutert, er balansegangen mellom å ha det langsiktige målet å ta vare på og styrke en tradisjon, samtidig som den skal være tilgjengelig for turisme. Det ble inngått en intensjonsavtale mellom styret i Setesdal Spelemannslag og arrangørstedet Luznava.

C.4. Efforts to promote or reinforce the element

Describe the measures that have been implemented to promote and reinforce the element, particularly detailing any measures that might have been necessary as a consequence of its inscription.
Word count: 150 < 0 < 250
Endring siden nominasjonsfila:
Alle tiltak beskrevet i nominasjonsfila er aktive. Pandemien har begrenset aktiviteten, men det har vært arrangert konserter med Kulturpatrulja innen smittevernsanbefalingene.
Det er aktivitet i alle kommunene. Populære folkemusikkpuber gir uformelle arenaer
«Gorrlaus» er et opplæringstiltak og rekrutteringsprosjekt for skolen i regi av
Setesdal Spelemannslag siden 2018, støttet av Dextra Musica, kulturminnefondet (Kulturrådet) og Agder fylkeskommune. Prosjektet et er samarbeid mellom de tre kommunene og deres kulturskoler. Setesdalsmuseet låner ut huset «Sylvartun» som arena kostnadsfritt, og Agder Folkemusikkarkiv bidrar med pedagogisk materiell.
(Det planlegges instruktørkurs i kveding og dans, og invitere lærere til disse: *tas ut om ikke igangsatt innen levering av rapporten)*
Doktoravhandlingen "Retune. A toolbox for composing. Based on Hardanger fiddle music from Setesdal" (https://hdl.handle.net/11250/2676707), levert av Annbjørg Lien i 2020, kombinerte vitenskapelige og artistiske studier i utøvende rytmisk musikk. Avhandlingen utforsket hvordan karakteristikker i hardingfelemusikken kan brukes som kompositoriske verktøy.
Agder fylke har inkludert vern og videreføring av Setesdalskulturen i fylkeskulturplanen, og har bevilget midler til et forprosjekt med prosjektrapport om hvordan Setesdal kan styrke og utvikle videreføring av tradisjonen. Tiltakene ble diskutert i fylkestinget i en online debatt. Videre er det opprettet en 3-årig prosjektstilling under fylkeskommunen som skal lokaliseres i Setesdal og organisere tiltakene for å fremme videreføring. Prosjektlederen skal organisere rekruttering, organisert opplæring, bygge interesse, driv og appetitt i de aktuelle miljøene, samt satse på barn og unge. Flere utøvere vil kunne styrke tradisjonens kapasitet til å fremme respekt for kulturelt mangfold og menneskelig kreativitet, ved å utveksle og dele det kulturelle uttrykket med andre

tradisjoner, både nasjonalt og internasjonalt, som igjen fører til verdifulle påvirkninger av disse tilbake til den lokale tradisjonen
De tre kommunene har planleggingsmøter med Setesdal Spelemannslag og arbeider for å få elementet inn i opplæringsplanene og kommunedelplaner. Det er igangsatt opplæring i barnehagene, og konserter i barnehagene og småskolene i Valle, Bykle og Bygland.
Visit Setesdal og Setesdal regionråd for å arbeide med å fremme kulturarven generelt og har mottatt støtte fra Innovasjon Norge. Reiseselskap arrangerer bussturer med konserter i Sylvartun.
(Er det representanter fra community som har eierskap til å forvalte tradisjonene i elementet involvert her?)

C.5. Community participation

Describe the participation of communities, groups and individuals as well as relevant non-governmental organizations in safeguarding the element and their commitment to its further safeguarding.
Word count: 150 < 0 < 500
Utøvere og interesserte er medlemmer i de frivillige medlemsorganisasjonene som er relatert til elementet. Setesdal Spelemannslag er initiativsaker til inskripsjonen, og elementet har også viktige bidrag fra danselagene *Sæbyggjan, Kulturpatrulja,* og *Austad Leikarring*.
Medlemsorganisasjonen i den nærmeste byen, Kristiansand Spel– og Danserlag, er nå også inkludert. Mange Setesdøler har flyttet til byen, og andre utøvere av folkemusikk og folkedans er interessert i Setesdalskulturarven.
Rapporten foreslår å opprette et fagråd med representanter fra den utøvende tradisjonen inkludert Setesdal spelemannslag, yngre utøvere, reiseliv, fylkeskommunen og Setesdalsmuseet.
De tre kommunene i Setesdal har jevnlige planleggingsmøter med Setesdal Spelemannslag.

C.6. Institutional context

Report on the institutional context for the element inscribed on the Representative List, including:

- *the competent body(ies) involved in its management and/or safeguarding;*
- *the organization(s) of the community or group concerned with the element and its safeguarding.*

Word count: 0 < 0 < 175

Endring siden nominasjonsfila:

De tre kommunene i Setesdal har jevnlige planleggingsmøter med Setesdal Spelemannslag. Målet er å få Setesdalstradisjonen inn i opplæringsplanene og kommunedelplaner. Opplæringa er i gang i barnehagene og det arrangeres «Domelidei»-konserter i barnehagene og småskolene i Valle, Bykle og Bygland.

Setesdal Folkehøgskule på Rysstad planlegger en linje i folkemusikk og –dans, med oppstart høst 2021. Hovedfokuset blir på musikk og dans fra Setesdal, men også fra andre distrikt.

Rapporten foreslår å opprette et fagråd med representanter fra den utøvende tradisjonen inkludert Setesdal spelemannslag, yngre utøvere, reiseliv, fylkeskommunen og Setesdalsmuseet.

Det er opprettet en 3-årig prosjektstilling ved Agder fylkeskommune som er lokalisert i Setesdal. Prosjektlederen skal organisere tiltakene beskrevet i nominasjonsfila, med hovedvekt på rekruttering og fokus på barn og unge.

Rapporten bekrefter interessen fra de lokale aktørene; Agder folkemusikkarkiv, Setesdalsmuseet, og har sondert andre aktører som alle er positive til samarbeid for å videreføre aspekter av Setesdalstradisjonen:

Norsk Folkemusikklag (nasjonal avdeling av akkrediterte NGOet International Council for Traditional Music), akkreditert NGO Norsk senter for folkemusikk og folkedans, Ole Bull Akademiet, Norges Musikkhøgskole, Nord universitet, Universitetet i Sørøst-Norge, Universitetet i Agder, Setesdalsforskning, Setesdal regionråd, Kommunene, Visit Setesdal, Cruise Sørlandet og Sørlandets Europakontor.

C.7. Participation of communities in preparing this report

Describe the measures taken to ensure the widest possible participation of the communities, groups and, where applicable, individuals concerned as well as relevant non-governmentalorganizations during the process of preparation of this report.
Word count: 150 < 0 < 300
Endring siden nominasjonsfila:
Norsk Kulturråd skrev et utkast på norsk basert på kjent informasjon gjennom bl.a. nominasjonsfila og rapporten fra forprosjektet til Agder Fylkeskommune. Utkastet til rapport ble sendt Setesdal Spelemannslag, som ga innspill til rapporten i et møte og i skriftlige innspill. Rapportdelen ble oppdatert, og Setesdal Spelemannslag godkjente innholdet i ny versjon av teksten som ble lagt ut for innspill på Norsk Kulturråds nettside i juni.

D Signature on behalf of the State